

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

НА ОБЩИНА БЯЛА, обл. ВАРНА

2021-2025 Г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – БЯЛА

№ 45 – 362/ 30.06.2022 Г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	4
Раздел I. Анализ на средата	8
1. Природо-географски фактори	8
1.1. Географска характеристика, местоположение и граници	8
1.2. Административно – териториална характеристика	10
1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси	10
1.4. Почви и полезни изкопаеми	12
1.5. Биологично разнообразие.....	15
1.6. Климат	18
1.7. Води и хидрографска мрежа	21
2. Социално-икономически фактори	23
2.1. Демографски и социални характеристики	23
2.2. Икономически показатели	35
3. Анализ по компоненти на околната среда	40
3.1. Атмосферен въздух	40
3.2. Води	49
3.3. Земи и почви	62
3.4. Зелена система и биоразнообразие	72
4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда.....	99
4.1. Отпадъци	99
4.2. Шум	108
4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда	111
5. Управленски и финансови фактори	114
5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС	114
5.2. Сътрудничество с други институции и организации	119
5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС	119
5.4. Информирание на обществеността.....	128
Раздел II. SWOT АНАЛИЗ	129
Раздел III. Визия за околната среда на общината.....	147
Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда	147
1. Генерална стратегическа цел.....	147
2. Стратегически цели	148
Раздел V. План за действие	157

Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата	165
Раздел VII. Мониторинг и контрол	166
Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка	168
Списък на често използваните съкращения	175

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление, съгласно чл. 2., ал. 1 от Закона за местното самоуправление и местната администрация /ЗМСМА/. От ЗМСМА произтичат правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда. В чл. 17, ал. 1, т. 8 от ЗМСМА е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, в т.ч. в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси.

Програмата за опазване на околната среда (ПООС) на община Бяла за периода 2021 – 2025 г. е изложение на основните цели и задачи на Общината в областта на опазване на околната среда. По същността си, тя е целенасочено планиране на дейностите в областта на околната среда за посочения времеви диапазон. В този смисъл, настоящият стратегически документ е инструмент за подобряване състоянието на околната среда. Програмата отчита влиянието на икономическите и социалните интереси в обществото и създава условия за устойчиво развитие на общността като цяло.

Структурата и съдържанието на Общинската ПООС са изработени в съответствие с актуалните изисквания на Закона за опазване на околната среда /ЗООС/.

Програмата обхваща петгодишен период – 2021 – 2025 г., като по този начин отговаря на изискванията за минимум три години, съгласно чл. 79, ал. 2 от ЗООС. По смисъла на същия закон, както Националната стратегия за околна среда, така и общинските програми за околна среда са средство за постигане целите на Закона и се разработват в съответствие с принципите за опазване на околната среда по чл. 3 от ЗООС, а именно:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди”. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се

бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие. Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите - да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии” и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники” в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики” в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им. Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми. Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл.17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл.10, ал.1, т.6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл.15, ал.1).

В тази връзка, ПООС на община Бяла съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони по околна среда, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;

- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

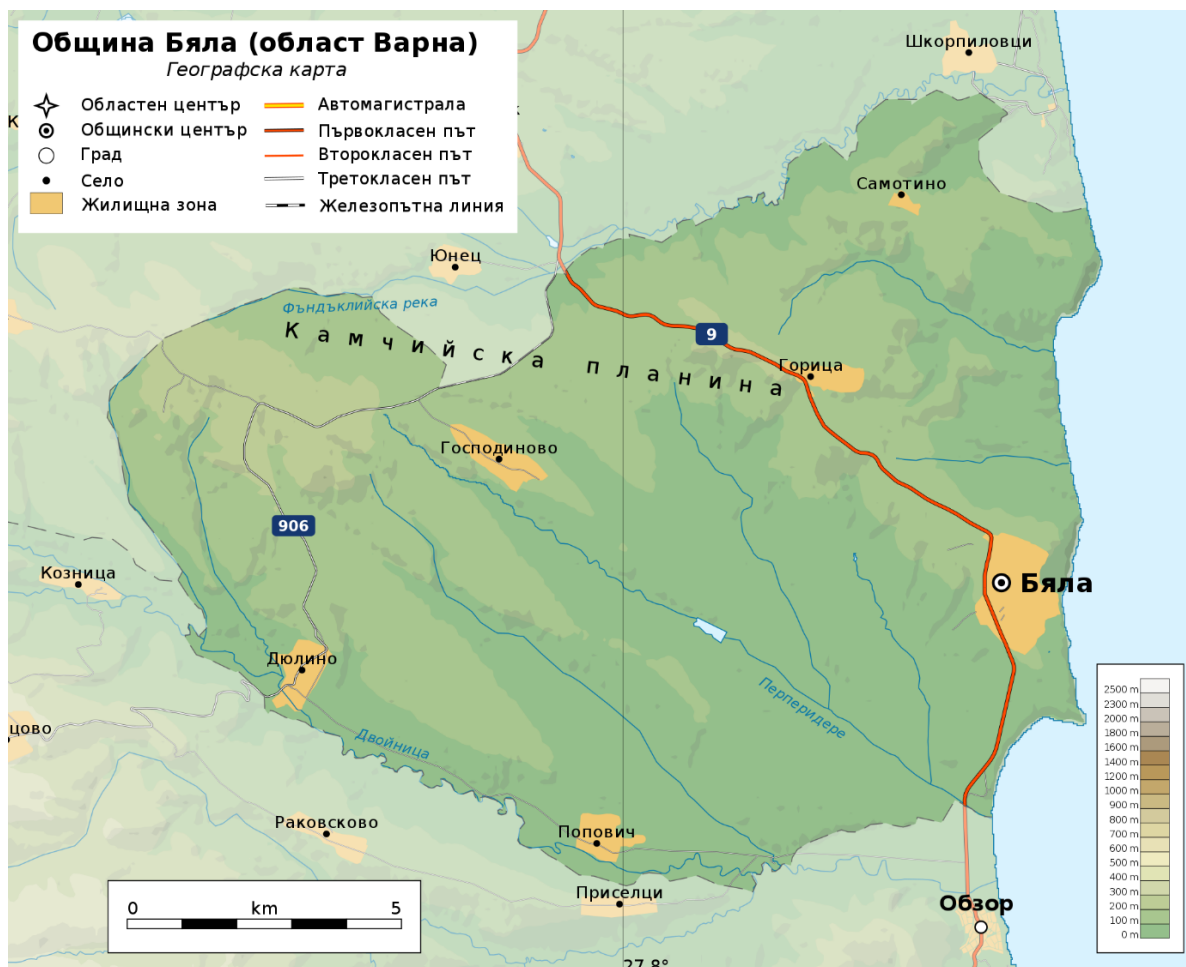
Програмата за опазване на околната среда на община Бяла 2021-2025 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите на Община Бяла, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от Висшия експертен съвет на МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социалноикономически, целеви, проблемен и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие с цел предприемане на действия за отстраняването им.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и граници

Община Бяла е разположена в централната част на Българското Черноморско крайбрежие. На север и северозапад граничи с община Долни Чифлик (Варненска област) и на юг и югозапад с община Несебър (Бургаска област). Територията ѝ е 162 км². Общината включва 6 населени места: гр. Бяла, с. Горица, с. Господиново, с. Дюлино, с. Попович, с. Самотино. Населението на община Бяла към 31 декември 2004 е 3206 души. Административен център град Бяла. В него живеят около 62% от населението на общината. Същият се намира почти на равно разстояние от двата областни града - Варна (50 км) и Бургас (70 км). Най-близкият град, на разстояние 5 км, е Обзор, община Несебър.

Територията ѝ е 162 км². В национален план обхващат 0,15% от територията и 0,04% от населението на страната. Средната надморска височина за общината е 150 м.

Община Бяла влиза в състава на област Варна и Североизточния район на планиране. На юг, чрез границите си с община Несебър, Бяла граничи с област Бургас и съответно с Югоизточния район на планиране.

1.2. Административно – териториална характеристика

Общината се състои от 6 населени места, 1 град – Бяла и 5 села – Горица, Господиново, Дюлино, Попович и Самотино.

Съгласно ЕКАТТЕ Бяла е община от 4-та категория, а населените места в нея са както следва: град Бяла – 4-та категория, село Попович – 6-та категория, селата Господиново и Дюлино – 7-ма категория, а Горица и Самотино – 8-ма категория. Бяла се намира до границата на Варненска област с Бургаска област. Най-близкият град, на разстояние 5 км. е Обзор. Варна е на 56 км. на север от Бяла, а Бургас - на 70 км. на юг. Рудник и Дюлино са близки села. На около 20 км. на юг се намира къмпинг Иракли, едно от най-девствените кътчета по българското Черноморие.

През общината минава първокласен път I-9 Варна-Бургас. Очаква се изграждането на автомагистрала Варна-Бургас. За развитие на водния транспорт в залива "Свети Атанас" е изградена кейова стена и малко туристическо пристанище за рибарски лодки и малки яхти и 1 място за по-големи плитко газещи морски съдове - тип "Комета". Пристанището е удобно за обслужване на туристи, но не и за товарни-разтоварни работи.

1.3 Релеф, поземлени и горски ресурси

Според особеностите на съвременния си релеф община Бяла се разделя на: нископланинска и хълмиста част, включваща западната и северната част на общината, в която попадат източните склонове на Камчийска планина; равнина част, включваща средната и южната част на общината; долинна - обхващаща южната и югозападната част на общината по долното поречие на р. Двойница и ясно открояваща се брегова зона, която като цяло се характеризира със стръмни скални откоси и тесни плажни ивици.

Средната надморска височина на територията на общината е 150 м. Най-високата точка е в западната част на общината и е 269,3 м (връх Таук тепе). Надморската височина на град Бяла е 42 м, село Самотино – 72 м, село Попович – 13 м.

Зонирането на територията на общината по отношение на характеристиката на релефа показва, че се очертават три зони, съобразени с изискванията за разработване на териториалноустройствения план - брегова линия, крайбрежна зона и вътрешна зона.

Релефът на обособената 200-метрова зона, определена за нуждите на териториалноустройствения план, може да бъде характеризирен като мозаечен. Наред

със скалистия бряг се срещат редица акумулационни форми, най-типични от които са плажовите ивици. Като цяло на територията на общината плажовите ивици са слабо представени.

На юг от нос Канарата до Бели нос е оформена една от плажовите ивици.

Втората добре оформена плажова ивица е на юг от град Бяла.

Плажовите ивици край Бяла река, град Бяла и между град Бяла и град Обзор са кварцови с незначителен примес на останки от черупки на миди и охлюви. Пясъчно-плажовите ивици са свързани с лиманните участъци на Бяла река, Перперидере и река Двойница. Ориентирани са в посока север-юг и са отворени на изток. При плажовите ивици брегът е слабо вдлъбнат в западна посока. Коефициентът на разчлененост е малък - 1,11 поради което плажовите ивици тук са сравнително тесни. За сравнение разположената в съседство (посока север) плажовата ивица Камчия-Шкорпиловци, намираща се в община Долни Чифлик, е със средна широчина 153 м и най-дългата плажова ивица в област Варна.

Основните плажни ивици са Карадере, Бяла и къмпинг Луна. Общата дължина на плажните ивици е 6244 м, или около 16% от общата дължина на плажовите ивици, намиращи се на територията на област Варна.

Съвременният релеф на община Бяла е резултат от сложното съчетание на геоложкия строеж, тектонските движения на земната кора, климата и антропогенната дейност. За формиране на релефа по бреговата ивица определена роля е изиграла и дейността на морето. Територията на община Бяла попада в старопланинска част българското Черноморско крайбрежие. Най-северната част от старопланинското черноморско крайбрежие е заета от Беленската антиклинала. Южно от нея е разположена обширната и дълга Дюлинска синклинала (в някои литературни източници е посочена като Двойнишка синклинала). Други земеловърхни форми, резултат от палеогеографското развитие са заравнените повърхнини, речните и морските тераси.

Релефът на община Бяла може да се характеризира като хълмист. В западната и северната част на общината попадат източните склонове на Камчийска планина. Тези склонове се спускат плавно към морето с наклон от 2 до 5%. Средната надморска височина на територията на общината е 150 м. Най-високата точка е в западната част на общината и е 269,3 м (връх Таук тепе). Надморската височина на град Бяла е 42 м, село Самотино – 72 м, село Попович – 13 м.

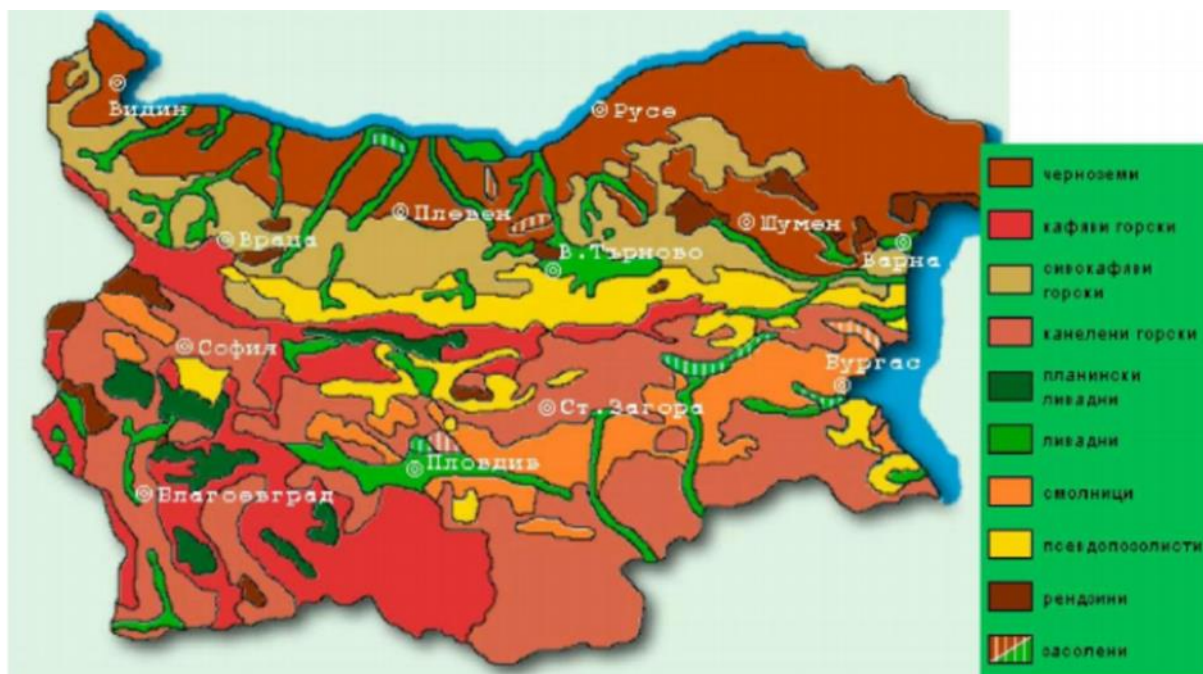
Релефът на средната и южната част на общината може да бъде характеризирен като равнинен, преминаващ в долинен. Долината на р. Двойница обхваща южната и югозападната част на общината. По отношение на характеристиката на релефа се очертават три зони, съобразени с изискванията за разработване на териториално-устройствения план - брегова линия, крайбрежна зона и вътрешна зона.

Бреговата линия се характеризира със слаба разчлененост. В северната ѝ част се намира слабо вдадения навътре в морето Черни нос, а на юг - по-слабо изразените Изсипания нос и нос Канарата. Като цяло бреговата линия се характеризира със стръмни откоси. На юг от Бели нос до град Бяла брегът е стръмен и скалист, като бреговата линия съвпада плавно с бреговата ивица.

1.4 Почви и полезни изкопаеми

Почвите на територията на общината са:

- излужени и карбонатни черноземи – в централната и южната част на общината;
- сивите и сивокафяви горски почви, характерни за северната и западна нископланинска част и хълмиста част на общината – Източна Стара Планина;
- алувиално ливадните почви, характерни за долините на реките.

Карта на почвите в България

Карбонатните черноземи

В сравнение с другите подтипове на черноземите карбонатните черноземи са с по-плитък профил – около 110 cm. Хумусно - акумулативният хоризонт има мощност 30-40 cm. Характеризира се със сивокафяв до тъмнокафяв цвят. Преходният хоризонт има мощност 30-35 cm и е с жълтениково-кафяв цвят. Хоризонт - Ск се отличава със светложълтеникаво - кафяв цвят. По механичен състав са леко- до средно песъчливо-глинести по целия профил, с преобладаващо участие на частиците от фракцията на праха (0,001 – 0,05 mm) 1, като найвисок е процентът на едрия прах – 36-47%. Текстурният коефициент е със стойност малко под 1. Съдържанието на физична глина (частици под 0,01 mm) е най-високо в повърхностния хоризонт – 30-34 % и леко намалява в дълбочина - до 16-20% в Ск-хоризонта. Сравнително високо е съдържанието на първични минерали (фелдшпати, кварц и др.), а от вторичните глинести минерали преобладаващи са ненабъбващите, от групата на иллита. Сложението е много рохкаво, а структурата в Ак-хоризонта е троховидно-зърнеста до дребнобуцеста, с наличие на множество ходове и кухни от дейността на почвената фауна. Съдържанието на наличните карбонати в целия профил нараства в дълбочина - от 2-5 % в А'к-хоризонта до 22-26% в Ск-хоризонта, реакцията (pH) се променя съответно от 7,4 до 7,8 (от много слабо до слабо алкална). Наситени са много добре с обменни бази, като преобладаващи са калций и магнезий. Установява се съдържание на хумус по целия профил – от 2,4 до 4% и намаляващ в дълбочина до 0,5-1,3%. Във връзка с изтъкнатите особености в състава на тези почви, те са отнесени към първа група по отношение на устойчивостта им на химическо замърсяване (с най-висока устойчивост). Общите им физични свойства са благоприятни - ниска обемна плътност и добра порьозност в орницата, чийто процент постепенно намалява в дълбочина. Слабопластични, ненабъбващи почви са, не се спичат и напукват, и не образуват дебела и твърда кора на повърхността при изсъхване. Лесно навлизат в състояние на „физична зрелост”². Обработват се лесно, при ниско съпротивление при обработка. Не образуват буци при обработване или ако образуват такива, при навлажняване те лесно се разпадат. Характеризират се с ниска водозадържаща способност и средна, клоняща към висока, филтрация. Вследствие на високото съдържание на праховата фракция в целия профил и в лъоса капилярното покачване при тези почви е високо, което при наличие на високи подпочвени води в терасите на реките (100-300 cm) влияе благоприятно по отношение на естественото влагоосигуряване на отглежданите култури.

Излужените черноземи

Почвообразуващите им материали са малко по-тежки по механичен състав – средно до тежко песъчливо-глинест лъос. Естествена растителност, под влияние на която са образувани, е горско-степна. Излужените черноземи се характеризират със сравнително по-добра водозадържаща способност, отколкото карбонатните и типичните черноземи. От разпространените на територията на Общината видове черноземи излужените имат най-добре балансирани водновъздушни свойства. Излужените черноземи са едни от най-плодородните почви в Общината. Отглежданите върху тях есенно-зимни култури (пшеница и ечемик) имат много добър растеж и се отличават с много висока продуктивност. Много добре успяват още и бобовите култури (соя, фасул, грах, леща и люцерна). Късните пролетни култури могат да дадат гарантирани високи добиви само при условие, че се напояват. Макар че излужените черноземи са по-добре запасени с хумус, снабдяването им с азот не винаги е добро. Причина за това са честите засушавания през лятото. Слабо киселата реакция обуславя по-добра подвижност на фосфора. Със засилване на процесите на излужване (от слаба до силна степен) се увеличава ефективността на азотното торене и отслабва ефективността на фосфорното. Силно излужените и средно излужените черноземи, средно мощни са отнесени към 3-та бонитетна категория, а слабо излужените – към 4-та категория (при неполивни условия). При напояване категорията им може да се повиши с 1/2 единици.

Горски почви

Сиви горски почви-развити са върху хълмист и нископланински релеф, дълбоко разчленен и изграден от кредни и терциерни седименти - мергели, варовити пясъчници, мергелни варовици. Формирани са при по-влажен умерено-континентален климат и широколистна растителност. Отличават се с глинесто съдържание във вертикалния почвен профил, по-високо хумусно съдържание /2-5% /, и по-малка дебелина на хумусния хоризонт от черноземните почви. Сивите горски почви се разделят на тъмносиви и сиви и светлосиви горски почви.

Тъмносиви горски почви се срещат в съчетание с деградираните черноземи и сивите горски почви. Образувани сав/у лъосовиден субстрат и редки смесени широколистни гори, при преобладаващото участие на ливадно-степна растителност. Те са с най-мощен хумусен хоризонт /до 45 см/ и мощен алувиален хоризонт /до 110см/. Характеризират се с тежък механичен състав. Сивите горски почви са свързани с по-активното почвообразуващо участие на горската растителност и по-малка мощност на хумусно-елувиалния хоризонт на почвообразувания субстрат.

Алувиално – ливадни почви

Алувиално-ливадните почви са плодородни почви, които се образуват по поречията на големи реки върху неспоени чакълесто песъчливи алувиални наноси, при различен климат. Разпространени са върху I и II надзаливни тераси на реките на страната. Имат само един тънък повърхностен хоризонт – по-тъмен, до 10 см, след което има само слоеве, различаващи се по вида на фракцията. Те са със сиво-жълт цвят и са много плодородни (зеленчуци, ориз, коноп и други). Основните дейности за повишаване на плодородието им, освен торене, са насочени към предпазването им от заливане, заблатяване и засоляване. Алувият представлява материал, който се формира от постоянно течащи води. Той се натрупва по речната тераса като фин материал с богато органично и минерално съдържание, което му предава изключителна плодородност. Алувиално-ливадните почви са с дебел почвен хоризонт и високо съдържание на хумус.

1.5 Биологично разнообразие

Характерните черти на съвременната българска природа са резултат от взаимодействието между всички природни компоненти, както и от нейното палеогеографско развитие. Проявлението на природогеографските фактори от север на юг, известно като широчинна зоналност, се преплита с редица други фактори, които не са свързани с географската ширина и се проявяват и в северните, и в южните части на страната. Такива са характерът на релефа, геоложката основа, влиянието на Черно море и др. Водещото място на азоналните елементи определя и преходния характер на природните черти на нашата природа, разположена между континенталната и средиземноморската част на Европа.

Специфичното съчетаване на природните компоненти в различните части на страната дава основание за отделянето на по-малки по обхват териториални единици, наречени природогеографски области. От своя страна те са част от природогеографската структура на континента Европа.

Флора:

Община Бяла се намира в обхвата на природогеографски области:

- **Източностаропланински окръг**

Този окръг обхваща територия на север и на юг от долното течение на р. Камчия. Голяма част от него е покрита с монодоминантни горски екосистеми с преобладаващи южноевксински видове – източен бук, източен горун, с участие на видове като източен лопух (*Trachystemon orientale*), златисто секирче (*Lathyrus aureus*), полски ясен, полски бряст, битински синчец (*Scilla bithynica*). На по-слънчевите места растителната покривка е изградена от екосистеми с участието на източен горун, благуна и цер, а на по-южните места – космат и вергилиев дъб, келяв габър и др.

- **Камчийски район**

Обхваща долното течение на река Камчия, вкл. лонгоза на реката и териториите южно от Камчия – до билните части на Айтоска и Еминска планина. Растителността на този район съвпада с тази, описана за окръга.

- **Район Северно крайбрежие**

Районът обхваща тясната крайбрежна ивица от нос Емине до границата с Румъния. Горската растителност тук е представена от цер, космат и вергилиев дъб, габър, мъждрян, сребролистна липа, както и евксински флорни елементи като кримско зарасличе (*Symphytum tauricum*) и др. В долните части на реките и техните устия са разпространени лонгозни гори от полски ясен, полски бряст, бяла топола, обикновен и дръжкоцветен дъб, много лиани като скрипка (*Smilax excelsa*), гърбач (*Periploca Graeca*) и др. От тревните видове се срещат битинския синчец, пиреят (*Agropyrum repens*), добруджанското коило, (*Stipa lessingiana*), пролетен горицвет (*Adonis vernalis*), теснолистния божур (*Paeniatenuifolia*) и др.

Горските територии имат най-висок дял спрямо общата площ на общината. в землището на Самотино – 88,18%, след това в с. Господиново – 81,18%, с. Дюлино – 74,11% и т.н. В землището на Бяла горските територии имат най-малък относителен дял спрямо общата площ – 15,26%.

Устройството и стопанисването на горския фонд се извършва от Държавно лесничество (ДЛ) “Старо Оряхово”, със седалище в съседната община Долен Чифлик. В община Бяла са обособени два технически участъка (ТУ): Бяла (седалище - село Горица) и Горска барака (седалище – м. Горска барака). На практика общинската администрация не упражняват никакъв контрол върху мероприятията по ползването, възстановяването и опазването на горите.

Горите на територията на община Бяла са локализираны в Камчийската планина, достигайки до Черноморския бряг и са представени предимно от дъб издънков, дъб високостеблен, по-малко други широколистни видове като източен бук, габър, липа, ясен, благун и др. и незначително участие на иглолистни видове (главно черен и бял бор). Естествените гори са 66% от горските масиви, а издънковите 34%. Подрастно-подлесния етаж е повсеместен, живата почвена покривка е средно гъста и се състои от разнотравие. Възрастовата структура определя преобладаването на младите горски екосистеми. Горските ресурси на територията на общината са важен природен потенциал за развитието на туризма, в т.ч. на ловния туризъм, дърводобива и разнообразния спектър от странични дейности.

Фауна: Община Бяла се намира в обхвата на природогеографска област:

• Черноморски район

Районът обхваща ивица покрай Черноморското крайбрежие с ширина от 5 км (при Балчик и Царево) до 60 км (при долината на р. Камчия). Доста силно е тук средиземноморското влияние. При редица групи насекоми средиземноморските видове преобладават над евросибирските и европейските. Една от най-важните особености на района е наличието в него на много, и то изключително редки видове, познати за нашата страна само тук. Това са около 500 вида безгръбначни, намерени в по едно находище. По този си показател районът е на първо място сред останалите зоогеографски райони. Други видове са установени единствено покрай Южното крайбрежие – различни охлюви, стоножки, паякообразни, насекоми и птици. Повечето от тях са проникнали тук от Мала Азия. Характерна черта на този район са и многото ендемити, изключително сред надземната фауна. По Южното Черноморско крайбрежие са установени около 120 вида, а по северното – 85, почти изключително от безгръбначните видове. От друга страна тук са установени изключително малко реликтни видове. Редките видове, включени в Червената книга на България, които се срещат тук са: морска бяла риба (*Sander marina*), сирман (*Neogobius syrtan*), пъстро попче (*Benthophiloides brauneri*), черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), полски блатар (*Circus cyaneus*), афала (*Tursiops truncatus*), саблелюн (*Recurvirostra avosetta*), каспийска рибарка *Hydroprogne caspia*), черен кълвач (*Dryocopus martius*) и др. Защитените видове, включени в Червената книга, са: езерна цаца (*Clupeonella cultriventris*), уклея (*Alburnus chalcoides*), кавказко попче (*Knipowitschia caucasica*), голяма бяла чапла (*Ardea alba*), каспийска блатна костенурка (*Mauremys rivulata*), червена чапла (*Ardea purpurea*), черноврат гмурец (*Podiceps nigricollis*),

къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), ням лебед (*Cygnus olor*), черна каня (*Milvus migrans*), видра (*Lutra lutra*), вълк (*Canis lupus*), пъстър пор (*Vormela peregrina*) и др.

В района на общината все още има елени, сърни, муфлони и диви свине, заек, лисица и благороден елен. Местообитанията им са в района между м. Горска барака, село Господиново, село Попович и село Дюлино. Нарастването на дивеча се подпомага с подхранване, създаване на условия за естествена защита, водопой и спокойствие.

Бреговата зона на община Бяла, поради ограничената по характер и интензивност експлоатация, е екологично чиста. Най-често срещаните риби са: калкан, паламуд, лефер, сафрид, трициона, попчета, акула.

1.6. Климат

Континентално-средиземноморската част от територията на Черноморската климатична област включва следните климатични райони: Странджанско Черноморие, Странджа, Бургаска низина, Варненско Черноморие и Добруджанско Черноморие. Най-характерните белези на климата са топло лято и мека зима, малка годишна амплитуда на температурата на въздуха, есенно-зимен максимум и летен минимум на валежите, и липса на ежегодна устойчива снежна покривка в извънпланинските места. Меката и валежна зима се обуславя от близостта на Черноморския и Егейския морски басейни и от голямата честота на средиземноморските циклони.

Температурите във всички места с надморска височина до 700 м имат положителни средномесечни стойности през всички месеци в годината. Средната януарска температура е около 1-1.5 °C. През лятото температурата на въздуха е 22-23.5 °C (ср. за м.юли). Благодарение на бризовата циркулация усещаната температура на въздуха е пониска, а относителната влажност по-висока, отколкото във вътрешността на страната. Това от своя страна обуславя малките годишни амплитуди на тези климатични елементи. По-малките амплитуди са следствие и на високите зимни температури – резултат от затоплящото влияние на морския басейн. Есента е по-топла от пролетта поради близостта на морския басейн.

Ветровият режим на територията на община Бяла може да се характеризира като сравнително правилен. По отношение на посоката преобладават северните ветрове. Те имат най-често проявление през зимните месеци. Така например през януари 42,5% от случаите на вятър са от северна посока и са със средна скорост 10 – 11 м/сек. През

летните месеци северните ветрове обхващат около една четвърт (25-27% от всички случаи на вятър). Средната им скорост е 6-7 м/сек. Бризовата циркулация, която е характерна за Черноморското крайбрежие в община Бяла е затруднена от орографията на релефа. Източните склонове на Камчийска планина - от север и на Еминска планина - от юг, затрудняват бризовата циркулация на въздушните маси във вътрешността на общината. Влиянието на бриза е по-осезаемо по долината на река Двойница.

Валежите са с максимум през ноември и декември. Минимумът на валежите се наблюдава през август и септември. Годишните валежни суми намаляват от юг (около 520-550 мм) на север (450-500 мм). С повишаване на надморската височина валежите нарастват до около 850 мм.

Община Бяла е една от малкото черноморски общини, на територията на която няма климатични станции. Поради тази причина климатичната характеристика на общината се разработва на основата на данни от т. нар. "климатични станции-аналози". Тази най-обобщена характеристика на Черноморската климатична област, валидна и за община Бяла, се подкрепя с конкретни данни за температурния режим, слънчевото греене, облачността, валежите и други

Климатични изменения

Анализите на многогодишните климатични данни показват следните факти за промяната на климата в глобален аспект:

- повишението на средногодишните температури на въздуха през 20-ти век е най-голямо спрямо предишните векове за последните 1000 години;
- средната глобална приземна температура на въздуха се е увеличила с 0,74 0C през периода 1906-2005 година;
- над 10 от последните 15 години са измежду най-топлите от началото на регулярните инструментални метеорологични наблюдения, започнали около 1850 година;
- снежната покривка постепенно намалява в повечето региони на света, особено през пролетта;
- максималната продължителност на периода, през който земята е замръзнала, е намаляла с около 7% през втората половина на 20-ти век;
- годишната температура на въздуха, осреднена за Европа, се е повишила с 0,8 -1,0 0C, а изминалите последни две десетилетия са били най-топлите на континента за периода на инструменталните измервания;
- през 20-ти век валежите над Северна Европа са се увеличили с 10 до 40%, докато в

някои региони от Южна Европа те са намалели с 20%.

В България по отношение на промените на климата се наблюдава следното:

- налице е тенденция към затопляне – последното десетилетие е по-топло от предходното, което от своя страна е по-топло от десетгодишния период преди него;
- увеличава се честотата на екстремните метеорологични явления;
- увеличават се случаите с проливни валежи;
- увеличава се броят на дни с гръмотевични бури и градушки в по-хладни десетдневия през април и септември ;
- намалява годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната;
- намалява дебелината на снежната покривка.

Въз основа на тези данни за досегашните промени на климата са разработени модели за прогнозиране на бъдещите климатични изменения, обусловени от дейността на човека. Моделите симулират взаимодействията в климатичната система и изчисляват характеристиките на бъдещия климат въз основа на възможните бъдещи емисии на парникови газове и аерозоли в атмосферата. Прогнозирането на бъдещите емисии е свързано с прогноза за икономическото развитие на света, която може да има твърде разнопосочен и неопределен характер. Затова в климатологията се използват различни типове сценарии, отразяващи различни варианти на бъдещото развитие на човешката дейност. Въз основа на това се извършва многовариантно предвиждане на бъдещите изменения на климата, което не би следвало да се определя като прогноза, а само като предвиждане на „климатичния отговор“ при съответните сценарии.

Резултатите от предвижданията за климатичните промени в България през следващите сто години, получени чрез прилагане на регионалния модел ALADIN, показват, че затоплянето в страната през 2050 г. ще бъде с 0.75-1.5 0C според най-оптимистичния сценарий (RCP2.6) и с 2.5-3.5 0C според най-песимистичния сценарий (RCP8.5).

През 2070 г. нарастването на температурата се предвижда да бъде още по-значимо – с 1.5-2.5 0C според оптимистичния сценарий и с 3.5-4.5 0C според песимистичния сценарий.

По отношение на валежите, оптимистичният сценарий не превижда съществени промени към 2050-2070 г. Песимистичният сценарий, обаче, предвижда към този времеви хоризонт редуциране на валежите със 100-200 мм. Според този сценарий ще настъпят промени и в режима на валежите - те ще намалят през вегетационния период, но ще нарастнат през студения сезон.

В обобщение: на базата на проведените дългогодишни инструментални наблюдения в страната върху средната годишна температура на въздуха и върху валежите, може да се направи изводът, че в България през следващите десетилетия се очаква затопляне, както и редуциране на валежите, особено през топлото полугодие. Намаляването на валежните количества ще доведе до промяна на водните ресурси. При най-песимистичните сценарий се очаква понижаване на речния отток в страната до 40-50%.

1.7. Води и хидрографска мрежа

Общата дължина на реките имащи отношение към водния потенциал на община Бяла възлиза на 111,5 км. от които 49км. (44%) от речната мрежа минава през територията и. Общата водосборна площ на реките, преминаващи през община Бяла или попълващи оттока си от нейната територия, възлиза на 640 км², но само 168,1км² (26%) се включват в територията на общината. Най – голямо водностопанско значение за общината имат реките Пепредере и Двойница, чийто водосбор е най-голям. Изцяло в територията на общината влизат водосборните басейни на реките Карадере, бяла (Беленска) и Пепередере. Освен това на територията на общината се включват около 40% от водосбора на р. Фандъклийска и около 11% от водосбора на р. Двойница. Участието на водосборните площи на отделните реки е както следва:

р. Перпедере – 35%

р. Двойница – 30%

р. Фандъклийска – 20%

р. Карадере 11%

р. Бяла – 4%

Водосборните басейни на основните реки са продълговати, ориентирани в посока запад – изток и се оттичат директо в Черно море.

Подземни води: Общината е сравнително бедна на подземни води. Водоносни са теренните отложения в долината на р. Двойница и част от изветрителната зона на сенонските и средноеоценските отложения в района на гр. Бяла. Подземните води в терасата на р. Двойница могат да се характеризират като плитки грунтови, а тези в района на гр. Бяла – като пукнатинни или пукнатинно - карстови. Двата типа води се различават съществено и по начин на подхранване. Подхранването на пукнатинните

води в района на гр. Бяла е валежно, което обуславя значителната им неравномерност във времето и зависимост от валежния фактор. Общият дебит на тези води се оценява на 10 – 15 л/сек.

Подхранването на плитките грунтови води се извършва чрез повърхностния отток на р. Двойница и то най-вече е за сметка на високите води в периоди на пълноводие, което обуславя значително по – постоянния им характер. Общо запасите на от пресни води се оценяват на около 100 л/сек., но по-голямата част от тях – 80 – 85% се акумулира в дясната част на терасата т.е. на територията на община Несебър. Подземните води на този район се ползват чрез кладенци за питейно водоснабдяване на близко разположените населени места. В последните години се наблюдава намаляване на дебита на кладенците и епизодичното им замърсяване с манган. Вероятна причина за замърсяването му е употребата на химикали и торове или друга замърсяваща дейност в прилежащия му водосбор (излизащ извън границите на общината). Възможно е замърсяването да е предизвикано от преминаването на водите през земните пластове, които са богати на съединения на манган.

По-голямото участие на водосборите на реките Перпередере и Двойница донякъде определя и по-голямото им водностопанско значение за община Бяла. Разделянето на водосборните басейни на реките между няколко общини е неблагоприятно по отношение на комплексното използване на водните ресурси. Това може да се постигне само чрез асоцииране или сдружаване на общините за осъществяване на общи мероприятия, свързани с ползването и опазването на водите.

На територията на общината липсват естествени езера. Изкуствените водохранилища са представени от един микроязовир "Господиново", изграден на река Перпередере. Понастоящем язовир Господиново е приватизиран и се използва за сладководно рибовъдство. Той е оценен от Гражданска защита като потенциално опасен, поради което е намален разрешеният за завиряване обем, като за целта е направена реконструкция на преливника.

В община Бяла няма други значими естествени водоизточници със стопанско значение. Най-близко разположените плитки подземни води - водоносни хоризонти, са тези в алувиалните отложения на р. Камчия, намиращи се на територията на община Долни Чифлик. Водните пластове са замърсени с NO_3 и Mn и могат да се използват за питейно-битови нужди след хлориране.

По обща оценка територията на община Бяла е бедна на питейни води и не може да разчита на собствени водоизточници за задоволяване на потребностите си от питейна вода, което налага почти изцяло външно водоснабдяване от съседни общини.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски и социални характеристики

Населението на **област Варна** е 471 252 души, което я нарежда на трето място след столицата София (1.328 милиона души) и Пловдив (668 000), и преди област Бургас (410 000).

Най-малка по брой на населението е община Бяла, в която живеят 3 287 души, или 0.7% от населението на областта, а най-голяма е община Варна - 345 369 души (73.3%). Общините - Варна и Бяла, са единствените в областта които увеличават населението си през 2018 г. спрямо 2017 г., съответно с 0.2 и 0.1%.

С най-благоприятна възрастова структура са Долни чифлик, Девня, Белослав и Варна, а с най-влошена - Аврен, Бяла, Ветрино, Вълчи дол и Суворово.

Структурата на населението по полов признак е малко по-различна от тази в страната. Женското население преобладава само през 2004 и 2005 г. През 2012 г. мъжете са 1619 (50,5%), а жените – 1587 (49,5%). Общо за общината, структурата е доста устойчива. През периода 2006-2012 г. относителният дял на мъжете се колебае в границите между 50,1% и 50,9%, докато относителният дял на жените е в границите от 49,1% до 49,9%. Тази устойчивост се наблюдава и по местоживеене. В градовете мъжете преобладават над жените още от 2005 г., докато в селата това е факт едва от 2007 г. В гр. Бяла от 49,4% през 2004 г. относителният дял на мъжете нараства до 50,7% през 2011 г. В селата относителният дял нараства от 49,2% до 50,2%.

Раждаемост, смъртност, прираст на населението

Естественото движение е един от основните компоненти, оказващи влияние върху динамиката на населението и неговата възрастова структура. През 2012 г. в община Бяла са родени 40 деца, от които 23 момчета. За последните години броят на родените варира в диапазона между 39 и 49 деца като се забелязва относително постоянство. По данни на НСИ живородени през 2020г. са 32 деца от които 18 мъже и 14 жени. Налице е тенденция към намаляване на коефициента на раждаемост. Общият коефициент на раждаемост през

2012 г. е 12,48‰, докато през 2008 г. е бил 13,05‰. Съществуват известни различия в раждаемостта по пол, като през отделните години се променя предимството на единния спрямо другия частен коефициент. През първите две години, по-висок е частния коефициент за раждаемост при жените, докато през останалите години – предимството се сменя последователно.

През 2012 г. на 1000 мъже се падат 10,5 живородени момчета, а на 1000 жени – 14,5 момичета.

Показателите за раждаемост в общината през периода са по-високи от средните за страната и за областта.

За разлика от раждаемостта, смъртността освен, че бележи тенденция към нарастване, е със значително по-високи стойности от раждаемостта. От 16,5‰ през 2008 г., показателят през 2012 г. нараства до почти 25‰. В сравнение с показателя за страната и областта, положението в общината е доста по-критично. По отношение на пола, тенденцията е абсолютно същата. Общият коефициент на смъртност през 2012 г. е 24,95‰, като коефициентът е по-висок при мъжете (29,65‰), отколкото при жените (20,16‰).

Естественият прираст зависи от равнищата на раждаемостта и смъртността. Прирастът в община Бяла е отрицателен, и с ясна тенденция към влошаване. През последните години се движи в диапазона от -12,48‰ до -14,79‰, като през 2011 г. показателят е само -7,43‰. За мъжете през 2012 г. естественият прираст е -11,38‰, а за жените, той е -19,0‰.

Механичният прираст през първите три години от разглеждания период е отрицателен, като особено сериозен е той през 2010 г. (-6,8‰). Противоположно на тенденцията в областта, през 2011 г. и 2012 г. в община Бяла броят на заселилите се е по-голям от този на изселилите се лица. В резултат на миграция населението в общината се е увеличило съответно с 23 и с 16 души, като през първата година преобладават мъжете (17), а през втората – жените (10). Миграционното салдо през 2012 г. е в резултат от 62 заселвания (от които 35 жени) и 46 изселвания (в това число 25 жени). С най-сериозно намаление се характеризира 2010 г., когато в резултат от миграционни движение, населението на общината е намаляло с 25 жители, в т. ч. с 13 жени.

Възрастова структура на населението

Измененията в броя на населението на общината са свързани с неговата възрастова структура. Процесът на остаряване на населението в общината е по-сериозен от този в областта и в страната. Относителният дял на децата до 14 години е по-малък от дела на населението на 65 и повече навършени години като съотношението е 14,0%: 20,8%. Средно за страната съотношението е 13,25%: 18,5%, а в областта е 14,2%: 16,0%. Контингентите във възрастовата група 15-64 г., от която основно се формира работната сила, нарастват в абсолютен и относителен размер като през 2011 г.

Делът на възрастното население (на 65 и повече години) за общината е 20,8%, в гр. Бяла – 21,3%, а в селата – 20,0%. Възрастовата структура на населението на община е по-неблагоприятна в сравнение с тази на областта, района и страната по отношение на младите генерации. Въпреки големият относителен дял на младото население, по-голям е и делът на възрастното население.

Общият коефициент на възрастова зависимост, изчислена като съотношение на зависимите хора (от 0-14 г. и над 65 г.), в сравнение с населението на възраст от 15 до 64 години е 53,5%, който е по-висок от средния за страната (46,5%) и от този за областта (43,2%). Възпроизводството на трудоспособното население се характеризира чрез коефициента на демографско заместване, който показва съотношението между броя на влизащите в трудоспособна възраст (15-19 г.) и броя на излизащите от трудоспособна възраст (60-64 г.). За населението на общината той е 65,8%, което означава, че всеки 100 лица, излизащи от трудоспособна възраст, са замествани от около 66 млади хора. За страната това съотношение е 69,8%, а в областта – 73,7%, което означава, че в общината демографското заместване се осъществява малко побавно, отколкото в страната и в областта.

Сходна с тази в страната и областта е и структурата на населението в общината в под, във и над трудоспособна възраст. Относителният дял на населението в под трудоспособна възраст (14,7%) е по-висок от този в страната (14,1%), но е по-нисък от този в областта (15,0%). Във трудоспособна възраст през 2011 г. са били 59,5%, което е по-нисък показател от тези в страната и областта, а в над трудоспособна възраст са 25,8% от населението на общината. Този дял е доста по-висок от показателя за областта (20,8%) и малко над този в страната (23,7%).

Полово-възрастовата диаграма за 2011 г. показва, че демографският проблем също е сериозен в общината, макар не в такава силна степен, каквато е в останалите общини от областта и в страната.

В общината относителният дял на населението над 70 г. е 15,3%, от които на мъжете е 6,6%. В същото време относителният дял на децата до 9 годишна възраст е 10,1%, като разпределението по пол е 5,3% момчета и 4,8% момичета. Населението в репродуктивна възраст (между 20 и 49 г.) е 38,2%, като дялът на мъжете е 20,6% от цялото население.

В бъдеще може да се очаква слабо увеличение на населението, което е най-съществената разлика относно очакванията за обща тенденция към намаляване на броя на населението в страната и областта. Тези очаквания се базират основно на положителния механичен прираст в общината, въпреки отрицателния естествен прираст и процесът на остаряване на населението. Последният се изразява в намаляване на относителния дял на децата до 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече навършени години и се осъществява в по-бавни темпове, отколкото протича този процес в областта и страната.

Демографските проблеми на община Бяла са свързани с цялостното и социалноикономическо развитие. Те се отнасят до протичащите процеси и формираните структури на населението - отрицателно естествено възпроизводство, положителен, но незначителен механичен прираст, незначителна полово-възрастова диспропорцията сред населението, нисък дял на населението от етническите малцинства..

Тенденциите в развитието на населението са: намаляване на общия му брой, както в градовете, така и в селата, но с очаквания за запазване на броя му през следващите 8 години, по-ниски темпове на застаряване, в сравнение с тези в областта и страната, увеличаване на темповете на раждаемост и на смъртност.

Изводи и обобщения:

Основните изводи относно демографското състояние на населението в община Бяла могат да се дефинират по следния начин:

- по аналогия с протичащите демографски процеси в страната, района и областта, обезлюдяването в общината е по-силно изразено в селата;
- вследствие на процеса на остаряване и демографския срив съществува реален риск от обезлюдяване на населените места (в силна степен това важи за с.Самотино, в което през последното преброяване от 2011 г. са регистрирани само 2 души), което допълнително влошава социалноикономическото им развитие;

- за периода от преброяването през 1956 г. до преброяването през 2011 г. е налице трайна устойчива тенденция към намаляване на населението в общината и в селата, докато в градовете (т.е. в гр. Бяла) населението нараства през периода от 1934 до 1975 г., след което настъпва спад;
- структурата на населението е доста по-различна от тази в страната, като преобладава мъжкото население. На 1000 мъже през 2012 г. се падат 980 жени, при средно за страната – 1055, като в градовете на 1000 мъже се падат 974 жени, а в селата – 990 жени;
- възрастовата структура в общината е по-неблагоприятна в сравнение с тази на областта и страната;
- общият коефициент на възрастова зависимост е 53,5% и е по-висок от средния за страната (46,5%) и от този за областта (43,2%);
- коефициентът на демографско заместване е 65,8% и е по-нисък от средния за страната (69,8%) и средния за областта (73,7%), което означава, че в общината демографското заместване се осъществява по-бавно, отколкото в страната и областта;
- полово-възрастовата диаграма за 2011 г. наподобява формата на овал, което се свързва със струпване на населението в средна възраст, което характеризира демографската ситуация в общината като сходна с тази в областта и страната;
- налице е устойчив отрицателен естествен прираст. По равнище на естествен прираст общината е в по-лоши позиции в сравнение със страната и областта;
- механичният прираст през 2011 г. и 2012 г. е положителен, но не компенсира отрицателния естествен прираст. По равнище на механичен прираст общината е в по-добри позиции в сравнение със страната и областта;

Здравеопазване

На територията на община Бяла функционира една поликлиника от V тип и три фелдшерски здравни пункта, които се намират в селата Попович, Дюлино и Господиново. В община Бяла са регистрирани две лекарски практики, като лекарите извършват дейност както в град Бяла, така и в селата Попович, Дюлино и Господиново. Използваният за здравно обслужване на населението сграден фонд най-общо отговаря

на изискванията за функциониране на такъв тип дейности.

Болничното обслужване на населението от община Бяла се осъществява от многопрофилни и специализирани болници в град Варна. Град Бяла е на 56 км. от град Варна и в повечето случаи това разстояние не е проблем за оказване на навременна медицинска помощ на населението.

В град Бяла има филиал на Центъра за спешна медицинска помощ (ЦСМП) Варна. Чрез него се осигурява достъп до медицинска помощ и на населението с нарушени здравноосигурителни права.

Като цяло в община Бяла е постигната сравнително добра здравна обезпеченост на населението. В общината се предлага ограничен брой здравни услуги и дейности, поради малкия брой на населението. За да се повиши качеството на здравното обслужване на населението от общината е необходимо да се създаде още по-добра координация със съседната община Долни чифлик и особено с община Варна, за да се получи специализирано здравно обслужване на населението от община Бяла.

Със започването на туристическия сезон се увеличава броя на населението, основно в град Бяла, което води до редица проблеми със здравното обслужване през летния сезон. През лятото нараства броя на населението и е налице потребност от увеличаване на предоставяните медицински услуги, медицински кадри, допълнителен обслужващ персонал, консумативи, специализиран транспорт и др. Всичко това е необходимо, за да се задоволят потребностите на туристите от медицински услуги. Предоставянето на качествени медицински услуги и грижи за здравето на туристите са важна предпоставка за развитието на туризма в град Бяла.

Социалните услуги в общността и в специализираните институции остават в обсега на управление на местната власт. В общината функционира социален дом за възрастни хора с увреждания. Домът е с капацитет 30 души и предлага нормални условия за живеене и за труд. Функционирането му ще окаже дългосрочен социалноикономически ефект.

Поради малобройността на общината, нейните жители могат да ползват мрежата от специализирани институции за социални услуги в област Варна, която е сравнително добре развита.

Икономическата активност

За измерване на икономическата активност се изчислява коефициент на икономическа активност, който представлява съотношение между работната сила (заети и безработни лица) и населението на 15 и повече навършени години, като ЕВРОСТАТ изчислява този коефициент за възрастовата група 15-64 години.

Коефициентът на икономическа активност за Варненска област е 69,8 % през 2008 г. и намалява до 64,1% през 2011 г.

Показателите за община Бяла са по-ниски в сравнение с показателите за областта, но там снижението е по-силно изразено, като коефициентът на икономическа активност за община Бяла през 2011 г. е 63,1%. Все пак, ако се разгледа един по – продължителен период от време – 2001 г. до 2011 г., се вижда, че този коефициент е нараснал от 51,34% в началото на периода до 63% през 2011 г. През 2011 г. при мъжете коефициентът на икономическа активност е по-висок с 8,8 пункта, като достига съответно 67,2% за мъжете и 58,4% за жените.

Към икономически неактивните лица се отнасят лицата, които през наблюдавания период не са заети, нито са безработни. Според данните от Преброяването през 2011 г. в община Бяла икономически неактивните лица са 780 души, от които 65,6% живеят в град Бяла. Анализът на структурата по пол на икономически неактивните лица показва, че 52,7% от тях са жени и 47,3% са мъже.

Според статуса в заетостта заетите икономически активни лица в община Бяла на 15-64 навършени години се разпределят по следния начин: работодатели (с наети) - 45 души или 4,7%; самостоятелно работещ (без наети) – за тях данните са конфиденциални; наети лица – 874 души или 90,6%; неплатени семейни работници – 3 души; селскостопански производители - 3 души и др. Най-голям относителен дял имат наетите лица – 90,6%, което ясно показва, че от състоянието на фирмите в общината в много висока степен зависи равнището на заетостта и благосъстоянието на населението. Най-голям относителен дял сред заетите лица има българската етническа група – 90%, на турската етническа група се падат 6 %, а на ромската етническа група – 3%.

Наетите лица в община Бяла представляват 0,6% от наетите лица във Варненска област. Най-голям брой наети лица по трудово и служебно правоотношение има в хотелиерството и ресторантьорството – 202 души (22,5% от всички наети лица).

С развитието на туризма в община Бяла са налице предпоставки за нарастване броя на заетите в сектора и за намаляване на безработицата. С административни и спомагателни

дейности са ангажирани 138 души или 15,4% от наетите лица. Коефициентът на заетост е най-висок сред лицата с висше и средно образование.

Равнищата на заетост и безработица в община Бяла в значителна степен зависят от отраслите със сезонен характер - туризъм, селско стопанство, строителство и преработваща промишленост. Именно поради това е налице нарастване на заетостта през летния сезон и намаляване през зимния сезон. Населението от община Бяла има възможност за сезонна заетост в хотелиерството, селското стопанство и строителството. Близостта до град Обзор, също дава допълнителни възможности за заетост, особено в строителството и свързаните с него дейности, за които не се изисква високо образование и специална професионална квалификация. Това обаче не трябва да

се превръща в основна форма на заетост, тъй като тя има сезонен характер и в дългосрочен план може да има негативни последици, изразяващи се във формиране несигурност, ниски доходи и жизнен стандарт и др.

Развитието на туристическия сектор в община Бяла ще допринесе за откриване на нови работните места, но изискванията за високо качество на предлагания продукт ще повишат изисквания към работната сила. Липсата на квалифицирана работна ръка за сезонна работа в туристическия сектор може да стане причина за набиране на персонал извън общината, което за да се избегне или ограничи, е необходимо организиране на курсове за повишаване квалификацията на заетите лица и за получаване на професионална квалификация на безработните лица.

Културен живот

Местните обичаи, религиозните вярвания, езиковите особености и свързаните с тях дейности и реализирани събития и мероприятия формират културния живот на общината. Историята и културата са преплитат, а връзката между тях се изразява чрез културното наследство, защото историческата памет е важна част от съвременния културен живот. Чрез него се дава възможност за творческа изява на отделния човек и обществото като цяло. Осигуряването на условия за творческа изява, за демонстриране на възможности за организиране и провеждане на различни културни мероприятия е в основата на пълноценния културен живот в общината.

Възможностите на община Бяла да организира големи културни форуми и мероприятия не са големи и доколкото ги има са съсредоточени в летните месеци, когато е

туристическият сезон. Ежегодно в град Бяла се организира събор на 21 май — празникът на Св. Св. Константин и Елена. Добра основа за развитие на туризма в културно-поведенчески план е станалата традиционен празник "Седмица на морето", която се провежда всяка първа седмица на месец август. В програмата се включват културни, развлекателни, спортни, кулинарни, търговски и други дейности. Главен организатор на празника е община Бяла със спонсорството на частни фирми.

Организиран се и характерни празници от народния календар - Бабин ден, Петльов ден, Трифон Зарезан, Лазаров ден.

Културната инфраструктура на община Бяла обхваща местните музеи и читалищата. Повечето от нейните елементи се намират в общинския център — град Бяла, като изключения правят читалищата, които са разположени и в селата.

В населените места на община Бяла функционират читалища, които се превръщат в ключови културни центрове. В град Бяла функционира Народно читалище "Пробуда", което е създадено 1928 година, в село Господиново - читалище "Васил Левски", създадено през 1927 година, в село Попович - читалище "Васил Левски", създадено 1927 година и в село Дюлино - читалище "Христо Ботев", създадено 1926 година.

Народните читалища не само съхраняват традициите и обичаите, но и създават условия да се предават на следващите поколения. С цялата си богата и разнообразна културна дейност читалище "Пробуда" се утвърждава като културен център в Бяла и общината. В читалищата са съсредоточени разнообразни дейности както по издирването, изучаването и съхраняването на етнографските ценности и фолклорното богатство, така и поддържане на етнографски композиции. Съхраняването на българските традиции и фолклор са важна мисия и отговорност на читалищата.

Читалището в град Бяла напълно се утвърждава като културна институция. Библиотеката, която се намира в читалището предлага богат избор от заглавия в разнообразни жанрове. Всеки пребиваващ гражданин в Бяла може да стане член на библиотеката. Около 1950 г. се сформира танцов състав. Сформира се и група за стари градски и народни песни.

Днес читалището се е утвърдило като културна институция, която организира редица културни мероприятия, съдейства за събиране и съхраняване на културноисторическото наследство на региона, както и за запазване на традициите. Към него работят танцови състави, изнасят се и театрални постановки, концерти.

Към читалището в село Дюлино има състав за автентичен фолклор, известен като "Дюлинските баби", състоящ се от 12 жени и един мъж. Съставът взема активно участие в различни местни и национални инициативи.

Музейни експозиции

Тук специално място трябва да се отдели на природонаучната експозиция "Белите скали". Тя е подредена в Демонстрационен център "Белите скали" в град Бяла, който е разположен в самия център на града. Природонаучната експозиция се състои от експонати в няколко основни раздела: геология, археология и палеонтология. Някои от тях са открити на територията на общината, а други са предоставени като дарение и имат пряка връзка с темата на експозицията. Чрез експонатите и изложения информационен материал посетителите могат да се запознаят със световния геоложки феномен Белите скали, който датира от периода Креда/ Терциер.

Етнографска експозиция

В туристическия център на гр. Бяла е разположена етнографска експозиция. Преди години експозицията се намирала в етнографския комплекс, състоящ се от три постройки в "балкански" и "камчийски" тип. Етнографският комплекс е построен през 1986 г. В общината се лансира идеята през лятото в етнографския комплекс да бъдат настанени занаятчии от различни кътчета на страната, които да демонстрират пред туристите характерни за България занаяти.

Етнографската експозиция дава представа за разнообразния бит и култура на населението от общината през последните години на XIX и началото на XX век. В приземния етаж на една от къщите са представени главните поминъци на населението - земеделие, животновъдство, риболов, лозарство и винарство. Експонирани са различни инструменти и произведения на характерни за района занаяти- кожарство, абаджийство, бъчварство. Отделни кътове са предвидени за занаятите тъкачество, шивачество и плетачество.

Паметници на културата

На територията на общината се намират значителен брой паметници на културата, които могат да бъдат разделени на археологически, които датират от Античността и Средновековието, архитектурни, религиозни, военни паметници и паметни плочи, свързани с борбите за национално освобождение и исторически личности. Повечето от тях се нуждаят от ремонт, освежаване на надписите или поставяне на обозначителни

табели. Тези паметници могат да се включат в туристически маршрути, с цел показване на културно- историческото наследство на региона и в за привличане на посетители и туристи.

Много от паметниците, намиращи се на територията на общината, са с национално значение - Римски път, Старобългарски вал и Митница при село Дюлино.

Римският път се простира от р. Двойница през село Дюлино, като основната му функция е била да свързва Месемврия /Несебър/ с Марцианопол /Девня/. Паметникът се нуждае от разкриване, почистване и обозначаване чрез табели. Старобългарският вал е най-южният противодесантен вал по Българското Черноморие. Необходимо е поставяне на повече табели, които да насочват към него, а също така е необходимо да се обозначи местонахождението му и да се улесни достъпа на туристите до него. Митницата е била изградена на граничен пункт между Княжество България и Източна Румелия след Освобождението на България, в момента се намира в частна собственост и се нуждае от обозначаване.

Други паметници на културата, намиращи се в общината и представляващи интерес за туристите са: късноантична крепост - село Градище, южно от село Дюлино;

късноантична крепост на 3 км северно от село Самотино;

хайдучка местност на 1,5 км северно от Бяла.

На територията на общината се намират селища, които са със запазена историческата селищна структура и имат специфичен етнографски строеж. Останалите паметници са с местно значение.

Обекти с религиозно предназначение

Църквата “Света преподобна мъченица Параскева” е най-старата съществуваща и до днес църква в град Бяла. Тя е построена през 1847 г. от жителите на Бяла по тогава действащите закони на Османската империя, според които храмът на православните християни не можел да бъде по-висок от ръстта на турчин с фес покачен на своя кон. Вторият храм в град Бяла е “Успение Пресвета Богородица”, който е напълно разрушен и на негово място се изгражда нов.

Според легендите най-старото християнско средище в землището на Бяла е параклисът “Св. Атанасий”, разположен на едноименния нос Св. Атанас, който е бил обитаван от

монаси, последователи на исихазма, разпространяван по земите ни от Теодосий Търновски. Известно е, че параклисът е сринал от османските поробители.

Църковен параклис “Св. Св. Константин и Елена” е първата и единствена църква построена в с. Горица. Строежът ѝ започва през 1994 г., а освещаването е на 8 май 2004 г. от Варненският и Великопреславски митрополит Кирил с празнична литургия.

Изводи:

- Възможностите на община Бяла да организира големи културни форуми и мероприятия не са големи и доколкото ги има, са съсредоточени в летните месеци, когато е туристическият сезон. Ежегодно в град Бяла се организира събор на 21 май — празникът на Св. Св. Константин и Елена.

- Традиционно провежданата в град Бяла „Седмица на морето” е важно културно мероприятие и добра основа за развитие на туризма, за привличане на гости и курортисти в града. Разнообразната програма на празниците включва културни, развлекателни, спортни, кулинарни, търговски и други дейности и мероприятия.

- Допълнителна атракция и възможност за привличане на гости и туристи в общината е организирането на характерни празници от народния календар - Бабин ден, Петльов ден, Трифон Зарезан, Лазаров ден и др.

- Дейността на читалищата е разнообразна и тя включва както издирването, изучаването и съхраняването на етнографските ценности и фолклорното богатство, така и поддържане на етнографски композиции.

- Читалищата са утвърдени културни институции, които организират редица културни мероприятия, съдействат за събиране и съхраняване на културноисторическото наследство на региона и за запазването на традициите. В следващите години трябва да се осигурят условия не само за запазване дейността на читалищата, но и за разширяването ѝ, като се търсят възможности за финансиране на тяхната дейност и се използват средства по европейски програми.

- Българският фолклор, със своята неповторимост и уникалност, може да се превърне в притегателна сила за чуждестранните туристи и гости на общината. Запазването и възпроизвеждането на народните обичаи и представянето на автентичен фолклор, характерен за района, е важна стъпка към развитието на културен туризъм, който съчетан с природните дадености и разположението на общината ще допринесе за повишаване на интереса към град Бяла и общината, като туристическа дестинация.

- Наличието на значителен брой паметници на културата на територията на общината е предпоставка за нарастване на туристическия поток към нея, защото те са потенциал, който не е достатъчно използван и са неизвестни за туристите. Поради това, е необходимо да се предприемат мерки за тяхното популяризиране, експониране, охрана и включване в различни туристически маршрути.
- За популяризиране на културното, историческото и природното наследство на община Бяла е необходимо разработване на програма, чрез която не само да се обогати и разнообрази предлагания туристически продукт, но и да допринесе за съхраняването на традициите и обединяването на местното население върху основата на общото му наследство.

2.2. Икономически показатели

Икономиката на общината е с най-нисък дял в областната икономика по почти всички основни икономически показатели. През 2011 г. в нея се произвежда едва 0,35% от произведената продукция в областта. В общината работят 0,7% от предприятията, а наетите в тях лица са 0,4% от общо наетите в областта лица. С най-висок относителен дял се характеризират дълготрайните активи – 1,19%. Делът на останалите макроикономически показатели (приходи и разходи от дейността, нетни приходи от продажби) в областната икономика е символичен и попада в интервала от 0,18% до 0,29%. Характерът на икономиката може да се определи като локален.

В проучване на НЦТР при разработването на „Национална концепция за пространствено развитие 2013 – 2025 г.” град Бяла е определен като пето ниво - много малки градове и села, центрове с общинско значение за територията на съответните общини. Това определение затвърждава ролята му само на важен промишлен, търговски и транспортен център за общината, но не и за областта или района.

В основните отрасли (хотели и ресторанти, селско стопанство, операции с недвижими имоти) на общинската икономика работят едва 5,0% от предприятията в съответните сектори на областно ниво. В тях са наети 3,5% от наетите в областта лица.

В община Бяла с най-висок относителен дял са показателите в областта на търговията, ремонта на автомобили и мотоциклети (29,0%) и в хотелиерството и ресторантьорството (21,0%). Според наетите лица на челните места се нареждат „хотелиерство и ресторантьорство”, „административни и спомагателни дейности” и „строителство”. В предприятията от строителния бранш са реализирани 36% от реализираните в общината

приходи от дейността, 31% от нетните приходи от продажба, а са направени 41% разходи за дейността. С доста по-високи равнища на средната работна заплата спрямо средната за общината са работещите в секторите „хотелиерство и ресторантьорство”, „преработваща промишленост” и „операции с недвижими имоти”. Според наличните данни, с най-висока стойност на разполагаемите дълготрайни материални активи са предприятията от сектора „операции с недвижими имоти”.

По последна информация категоризираните места за настаняване на територията на Община Бяла разполагат с 3697 легла.

Хотелиерство и ресторантьорство

Туризмът е водещ отрасъл на икономиката на община Бяла. Общината разполага с атрактивни природни ресурси и са създадени благоприятни условия за развитие на морски летен рекреационен туризъм и съпътстващите го дейности. Община Бяла има достатъчна за развитието на туризма брегова и плажна ивица, което дава възможност за почивка и за практикуване на водни спортове. Значителните горски масиви в района допринасят за превръщането му в привлекателен курортен център. Добрите транспортни връзки с околните населени места и с Варна го правят достъпно и желано място за почивка.

Община Бяла разполага с немалка туристическа инфраструктура. Изводи могат да се направят от показателите реализирани нощувки и приходи от нощувки. Броят на реализираните нощувки в община Бяла е 36479 бр., от които 8926 бр. от български граждани и 27553 от чужденци. Приходите от реализирани нощувки на чужденци надвишават 3,5 пъти приходите от нощувки на българи.

Средствата за подслон в община Бяла са хотели, семейни хотели, къщи, самостоятелни стаи и бунгала. Те съсредоточени в град Бяла и околностите му, като по-голямата част от новопостроените хотели са разположени близо до морето. Къщите за гости и самостоятелните стаи се намират в рамките на града, но повечето от тях са отдалечени на 500 м. и повече от плажната ивица, поради специфичното му разположение. Новопостроените хотели са разположени максимално близо до морето и тази тенденция ще се запази и през следващите години, но тук важен момент е съблюдаването на стандартите и законите, за да не се допусне презастрояване, което да отблъсне туристите.

Община Бяла разполага с общински стадион, тенис кортове, волейболни игрища по хотелите.

Почти всички средства за подслон на територията на община Бяла функционират само през активния туристически сезон. През следващите години общината трябва да работи в посока удължаване на туристическия сезон, развитие на селския туризъм, СПА – туризъм и др. Важно място в развитието на туризма в общината заема екотуризмът, чрез който ще се разнообразят формите за туризъм, предлагани на територията на общината, но за тази цел трябва да се подобрят възможностите за достъп до природната забележителност “Белите скали”.

Хотелиерството и ресторантьорството е водещ отрасъл на местната икономика, тъй като в него наетите лица са 22,5% от всички наети по трудово и служебно правоотношение в общината. Най-голям относителен дял (21%) имат предприятията от сектор „хотелиерство и ресторантьорство” спрямо общия брой на предприятията в общината.

Наличието на природни и културни забележителности, археологически обекти, провеждани фестивали и др. са предпоставка за нарастване на интереса към общината, като възможност за приятен и ползотворен отдых, съчетал природните дадености, предимствата на малкия град.

Строителство

Строителството не се развива като икономическа дейност от фирми регистрирани на територията на община Бяла. Потенциал за развитие на дейността има поради динамично изграждане на инфраструктурата в общината и плановете за инвестиции в изграждането на курортни комплекси и жилищни сгради. Строителството на обектите към настоящия момент се извършва от фирми регистрирани във Варна и София.

Селско, горско и рибно стопанство

Селскостопанският фонд на община Бяла е 6270,9 ха и заема около 39% от нейната територия. За сравнение, селскостопанският фонд на област Варна заема около 60% от територията на областта, а за страната – 52% от територията ѝ. От изчислените относителни дялове на селскостопанския фонд за общината, областта и страната ясно се вижда, че показателят за община Бяла е значително под тях. Годната за обработване земя в общината е почти 6000 ха.

На територията на общината функционират четири земеделски кооперации - две в землището на град Бяла и по една в селата Дюлино и Попович. Основната потребителска кооперация, която развива дейност в землището на град Бяла стопанисва над 60% от обработваемата земя в общината. За община Бяла е характерен висок процент на

необработваемите земи – около 70%, като той е най-висок в землищата на селата Самотино, Горица и Попович. Само в землището на с. Дюлино обработваната земя е повече от пустеещата земя

Съотношението между обработваната и пустеещата земя е под 1 за всички землища, с изключение на Дюлино. Почти 75% от обработваемата земя в община Бяла се намира в нейната равнинна част и е разположена в землищата на Бяла и Попович. Близостта на река Двойница до землището на с. Попович позволява развитие на поливно земеделие, а за землището на Бяла това е възможно благодарение на язовир Господиново.

В община Бяла в структурата на селскостопанската продукция от растениевъдството се откроява лозарството, на което се падат около 30% и зърнопроизводството – с 22 %. От зърнените култури се отглеждат пшеница, ечемик, царевица, слънчоглед, грах и др. Над половината от засетите площи са с есенници, като около 80 % от тях са засети с пшеница. Най-висок процент сред засетите площи през пролетта са пада на слънчогледа – над 75%.

Лозарството и винарството са сред традиционните поминъци в община Бяла. На територията на Бяла има големи масиви от лозови насаждения. Значителна част от съществуващите лозови масиви са създадени в началото на 80-те години на XX в., поради което е налице неблагоприятна възрастова структура на лозята - над 50% от тях са на възраст между 25 и 30 години. В сортовата структура на лозята доминират белите винени сортове - основно димят, който е характерен за района и в по-малка степен мискет, памид и рекацители.

За развитието на земеделието и провеждането на държавната политика в сектора допринасят областната дирекция «Земеделие и гори» и общинските служби по земеделие. В град Бяла има офис на общинската служба по земеделие в Доблни чифлик. На територията на област Варна има 8 общински служби по земеделие, в чийто териториален обхват попадат 162 землища с 213 557.874 ха и 317 107 бр. имоти.

На овощните насаждения се падат под 4% от площите с трайни насаждения в община Бяла. Преобладават площите, заети със сливови дръвчета (в землището на с. Попович), но има и неголеми насаждения от ябълки и праскови. В миналото ягодите са били традиционна култура, особено в землището на Дюлино, но в последните години няма насаждения с икономическо значение. В общината условия за развитие на зеленчукопроизводството има в землищата на Попович и Бяла, поради възможностите за напояване, които осигуряват река Двойница и язовир Господиново.

Животновъдството

Основно животните се използват за задоволяване на лични нужди, т.е. за индивидуално потребление. В общината е развито козевъдството, овцевъдството, пчеларството, говедовъдството и птицевъдството.

С приемането на страната за член на ЕС, България се задължава да спазва европейските изисквания и стандарти за отглеждане на животни. За много от стопаните тези изисквания са непосилни и това води до намаляване броя на отглежданите животни. Развитието на животновъдството в община Бяла трябва да бъде съобразено с развитието на туризма, поради което то трябва да бъде съсредоточено в селата от общината, тъй като предлагането на качествен туристически продукт е несъвместимо с отглеждането на животни в очертанията на град Бяла.

Отглеждането на животни в община Бяла е с ниска ефективност и намалена конкурентоспособност. Поради това отглеждането на животни е предназначено за индивидуално потребление и много малка част от отглежданите животни и получените от тях продукти е с пазарна насоченост.

Горско стопанство

Към декември 2013 г. горските територии в община Бяла са 9067,6 ха и те заемат повече от половината територията на общината, като почти изцяло горите са част от държавния фонд.

Горските територии имат най-висок дял спрямо общата площ в землището на Самотино – 88,18%, след това в с. Господиново – 81,18%, с. Дюлино – 74,11% и т.н. В землището на Бяла горските територии имат най-малък относителен дял спрямо общата площ – 15,26%.

За стопанисването и управлението на горския фонд отговаря Държавно лесничейство “Старо Оряхово”, със седалище в община Долен Чифлик. За улесняване дейността на лесничейството са обособени два технически участъка - Бяла (седалище - село Горица) и Горска барака (седалище - м. Горска барака). Община Бяла разполага със значителни горски ресурси, които са важен природен потенциал за развитието на ловен туризъм и дърводобив. За да се използва този ресурс рационално и ефективно, е необходимо, в следващите години да се предприемат мерки за засилване контрола върху мероприятията по ползването, възстановяването и опазването на горите.

3. Анализ по компоненти на околната среда

3.1. Атмосферен въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации -ПДК на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време ,чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Екологичният статус се определя въз основа на тези показатели в приземния въздушен слой, както следва: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух вредни за човешкото здраве са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и финни прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглерод.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение №1 към чл.10, ал.3 и 4 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.

2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т.2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т.2 и 3.

На територията на община Бяла няма разположен пункт за наблюдение на качеството на атмосферния въздух (КАВ).

Контролът на основните показатели, характеризиращи качеството на приземния слой на атмосферния въздух в региона на РИОСВ – Варна, се осъществява:

- в постоянни пунктове за мониторинг на Министерство на околната среда и водите; във временни пунктове, по утвърден от МОСВ график с мобилната автоматична станция;
- в пунктове, определени от РИОСВ - Варна, във връзка с постъпили жалби и сигнали.

Оценката на качеството на атмосферния въздух на контролираната от РИОСВ – Варна, територия е изготвена за основните показатели, характеризиращи качеството на атмосферния въздух – прах, фини прахові частици (ФПЧ10 и ФПЧ2.5), серен диоксид, азотен диоксид, въглероден оксид, озон, бензен, олово, кадмий, никел, арсен и полициклически ароматни въглеводороди, определени от Закона за чистотата на атмосферния въздух.

Фини прахові частици (ФПЧ). Те се емитират в атмосферата или директно (първични ФПЧ), или се формират в нея допълнително (вторични ФПЧ). Главните прекурсори газове за вторичните частици са SO₂, NO_x, NH₃ и летливи органични съединения. В зависимост от размера си фините прахові частици се разделят на:

- ФПЧ10 - частици с диаметър под 10 микрона и
- ФПЧ2.5 – частици с диаметър под 2.5 микрона.

За територията на Черноморски Район броят на превишенията на средно дневната норма (СДН) на ФПЧ10 е най-голям във Варна (АИС „Батак“) и Бургас (Д.Езерово), където

превишенията на СДН са съответно около 3 пъти и около 2 пъти над нормата. По отношение на средногодишната норма (СГН) превиишения в ЧР се наблюдават отново в същите пунктове на Варна и Бургас, но в значително по-малка степен.

Замърсяването с ФПЧ10 има ясно изразен сезонен характер. Превиишенията на нормата за ФПЧ10 се наблюдават предимно през зимния период, поради използване на твърди горива в битовото отопление. Неблагоприятните метеорологични условия – ниска скорост на вятъра, мъгли, температурни инверсии, също влияят върху концентрациите на ФПЧ10.

Регистрираните превиишения през зимния период са приблизително 7 пъти повече отколкото през летния.

ФПЧ2.5. – концентрацията ФПЧ2.5 е значително под нормата. Там, обаче, е налице тенденция на покачване спрямо предходните три години.

Серен диоксид. Емитира се при изгаряне на горива, съдържащи През 2020г и предходните три години не се наблюдава превиишение на пределно допустимата концентрация (ПДК) за серен диоксид в пунктовете от територията на ЧР.

Азотен диоксид. Образува се основно от окислението на азотен оксид (NO).

Високотемпературни горивни процеси (от двигатели на коли и електроцентрали) са главните източници на азотни оксиди (NO и NO₂). По-голямата част от емисиите на NO_x са емисии на NO, а от 5 до 10% са NO₂. Изключения правят дизеловите автомобили, които емитират повече от 70% NO₂ от NO_x.

Полициклични ароматни въглеводороди (ПАВ). Бензо(а)пиренът е ПАВ, който се изолира в проби от ФПЧ10. Получава се при непълно изгаряне на различни горива. Основните източници на бензо(а)пирена са битово отопление (най-вече изгарянето на дърва, въглища и отпадъци), производството на кокс и стомана, както и пътният трафик.

Други източници са пожарите. Бензо(а)пиренът е канцерогенен. На територията на ЧР пунктът във Варна (АИС „Батак“) е точно на нормата.

Тежки метали и арсен. Арсенът, кадмият, оловото и никелът се емитират основно като резултат от различни индустриални дейности и изгаряне на въглища. Въпреки, че атмосферните концентрации на тези метали са относително ниски, те допринасят за отлагането и нарастването на съдържанието на тежки метали в почви, седименти и организми. Тежките метали не се разлагат в околната среда, а биоакумулират.

Олово. Изпуска се в атмосферата от естествени и антропогенни източници. Естествените емисии включват прах от почвите, морски спрей, вулканичен прах и горски пожари.

Основните антропогенни източници на олово са производството на цветни метали, желязо, стомана и цимент. Приносът на емисии от олово в петролните горива е елиминиран в Европа с помощта на законодателството и изцяло се използва безоловен бензин.

В ЧР през няма данни за превишение на нормата.

Кадмий. Изпуска се в атмосферата от естествени и антропогенни източници. Основните естествени източници са почвен прах и пожари. Антропогенните източници на кадмий са производството на цветни метали, желязо, стомана и цимент, изгаряне на изкопаеми горива, изгаряне на отпадъци. Кадмийт е силно устойчив в околната среда и биоаккумулира. В по - силно замърсени райони ре-суспендираният прах (от превозни средства или от вятър вдигащ частиците кадмий) може значително да допринася за повишаване на концентрацията на кадмий във въздуха.

В ЧР през 2020г. няма данни за превишение на нормата.

Никел. Към емисиите на никел към атмосферата могат да допринасят естествени източници като прах, вдиган от вятъра и др. Основните антропогенни източници на никел са изгаряне на масла за отопление, корабоплаване или производство на електроенергия, добив и производство на никел, изгаряне на отпадъци, производство на стомана, галванопластика и изгаряне на горива.

Никелът и съединенията му могат да бъдат остро и хронично токсични към флората и фауната във водите.

Арсен. Арсенът не е тежък метал, но се поставя в групата на тежките метали поради високата си токсичност. Изпуска се в атмосферата от естествени и антропогенни източници. Поголямата част от антропогенните емисии идват от металургични пещи и изгаряне на горива.

Пестицидите са били важен източник на арсен, но рестрикциите в различните страни са намалили ролята му. Органичните арсенови съединения са много устойчиви в околната среда и биоаккумулират в хранителната верига. Арсенът е високотоксичен към водния свят.

Въглероден оксид. Емитира се от непълно изгаряне на изкопаеми горива и биогорива.

Пътният транспорт е бил значителен източник на емисии, но въвеждането на катализатори е намалило значително емисиите. Най-високи концентрации са измерени в градски области, през пиковите часове на деня. Времето на живот в атмосферата на въглероден оксид е около три месеца. Той бавно оксидира във въглероден диоксид, образувайки и озон, допринасяйки за атмосферната фонова концентрация на озон. CO₂ е един от основните фактори на парниковия ефект и съответните промени на климата.

Бензен. Получава се при непълно изгаряне на горива. Бензенът е добавка към бензина и над 80% от емисиите му се дължат на автомобилен трафик в Европа. Други източници са битовото отопление и рафинирането на нефт, а също и пренасянето, разпределението и съхранението на бензини. Изгарянето на дърва може да бъде значителен локален емитер на бензен. Разлагането на бензен в атмосферата става главно чрез фотохимична деградация, допринасяща за формирането на озон. Бензенът е канцероген.

Източници на атмосферно замърсяване

Като главни източници на замърсяване на атмосферния въздух на територията на община Бяла биха могли да бъдат посочени: транспортния трафик по републиканската пътна мрежа и градските улици; битовото отопление и селскостопанските дейности.

Транспортен трафик

Транспортният трафик допринася в голяма степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделяните от двигателите вредни вещества в състава на изгорелите газове (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, сажди, леки органични съединения) както и фини прахови частици са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в градската част на територията. Характерно за транспортния трафик е, че той е линеен тип източник, при които замърсяването е сравнително ограничено – 50-100 м. от пътната мрежа.

За транспортната схема на Община Бяла е характерно, че основният транспортен поток се поема от първокласен път I-9 Варна-Бургас. През летния сезон той е един от натоварените пътища в национален мащаб. Натоварването по останалите пътища от транспортната схема е значително по-ниско (от 2 до 4 пъти в сравнение с път I-9). Качеството на пътната мрежа в общината не е задоволително. Състоянието на над 50%

от пътищата и общината може да се определи като лошо или средно състояние. Третокласните и четвъртокласните пътища на общината са по-слабо натоварени и оказват само локално влияние върху КАВ.

Анализите на съществуващата информация позволяват да се заключи, че дори и автомобилния транспорт да е един от основните източници на атмосферно замърсяване в общината, въздействието му върху качеството на атмосферния въздух в района е много слабо и то само в районите в непосредствена близост (50-100 м) от пътната мрежа.

Битово отопление

Съществен източник на замърсяване на атмосферния въздух е и населението и по-точно вредните емисии, отделяни от отоплението през зимния период - прах, серен диоксид, сажди. В общия случай нискокачествените горива, използвани в домакинствата и някои предприятия, са точкови източници на замърсяване на атмосферния въздух със серен диоксид, най-вече през зимния сезон.

Конкретни данни за използваните горива в домакинствата в общината не са налични, но според данни на Община Бяла, по-голямата част от жителите използват твърди горива за отопление. Проблемът допълнително се усложнява от остарелия сграден фонд и ниската енергийна ефективност на сградите, но в тази връзка е важно да се подчертае, че ръководството на общината е предприело мерки, а именно – разработване и прилагане на актуална общинска дългосрочна програма за енергийна ефективност и ВЕИ на община Бяла.

Селско стопанство и земеделски земи

Селското стопанство също е сред важните източници на замърсяване за община Бяла. Основно замърсяването от селското стопанство в региона е свързано със запрашване и прашни бури от земеделски земи, етерична ферментация, третиране на оборски тор, емисии на N_2O от селскостопански земи, изгаряне на селскостопански отпадъци на полето.

От значение за качеството на атмосферния въздух е и горенето на стърнища и други непотребни остатъци. В този случай в атмосферата се отделят общо съдържание на аерозоли, въглероден оксид /CO/, летливи органични съединения /ЛОС/. Във връзка със субсидиите, отпускани от МЗХ и с влизането в сила на измененията в Закона за опазването на земеделските земи, регистрираните земеделски производители

преустановиха опалването на стърнища. Констатираните случаи на опалвания са много редки.

Емисиите на N₂O от селскостопански почви също са фактор за атмосферно замърсяване. Тук се включват основно следните категории емисии на N₂O: директни емисии, индиректни емисии и емисии от пасищни животни, като с по-съществено отражение са първите две. Директните емисии са в резултат на торене със синтетични азотни торове, внасяне на азот в почвата с животински отпадъци, разлагане на отпадъци от азотофиксиращите растения, разлагане на растителни отпадъци от други култури. Към индиректните емисии се отнасят емисиите от изпускане в атмосферата на амоняк и азотни оксиди след внасяне на азотни торове в почвите, емисии от източване на води. Тук трябва да се има предвид, че съществуващите емисии на метан от почвите се считат за естествени (не антропогенни). Към емисиите от пасищни животни се причисляват емисиите от животинските отпадъци на пасища и други зелени площи.

Фактор за замърсяване е и ентерична ферментация. Емисиите от този източник се получават в резултат на ферментацията в храносмилателния тракт на селскостопанските животни.

Промисленост

Замърсяването на атмосферния въздух от промишлени източници за община Бяла е сравнително слабо. В общината няма големи производствени или преработващи предприятия от сектор, характеризиращ се с отделяне на големи количества замърсяващи ингридиенти.

ИЗВОДИ:

За района не са характерни значими емисии на вредни вещества в атмосферата. Най-големи замърсители са транспорта през лятото и битовото отопление през зимата. Поради липсата на актуални данни от НАСЕМ или скорошни измервания не може да се прецени дали, колко често и за кои райони при пикови моменти на замърсяване стойностите достигат над критичните. В тази връзка се препоръчва извършване на замервания с мобилните станции на РИОСВ – Варна през определен интервал или настъпване на рискови събития, като например много ниски температури.

За намаляване на вредното влияние на водещите фактори, се препоръчват следните конкретни дейности:

1. Екраниране на пътните платна с растителност, както за пътищата от републиканската мрежа, така и за пътните артерии в населените места, където това е възможно.
2. Модернизирането на транспортната инфраструктура и пътните настилки, вкл. чрез покриване с битумна паста или друга подходяща настилка.
3. Използване на химически заместители при третирането против обледяване.
4. Осигуряване на условия за повишен контрол и спазване на ограниченията в населените места по отношение на трафика от леки автомобили и особено на тежкотоварни.
5. Повишаване на контрол върху превозващи пръст и строителни отпадъци товарни автомобили.
6. Контрол и по-високи санкции при нарушения като горене на гуми, изхвърляне на отпадъци на нерегламентирани места, паркиране в зелени площи и пр.
7. Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри.
8. Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата, екраниране на строителните обекти.

3.2. Води

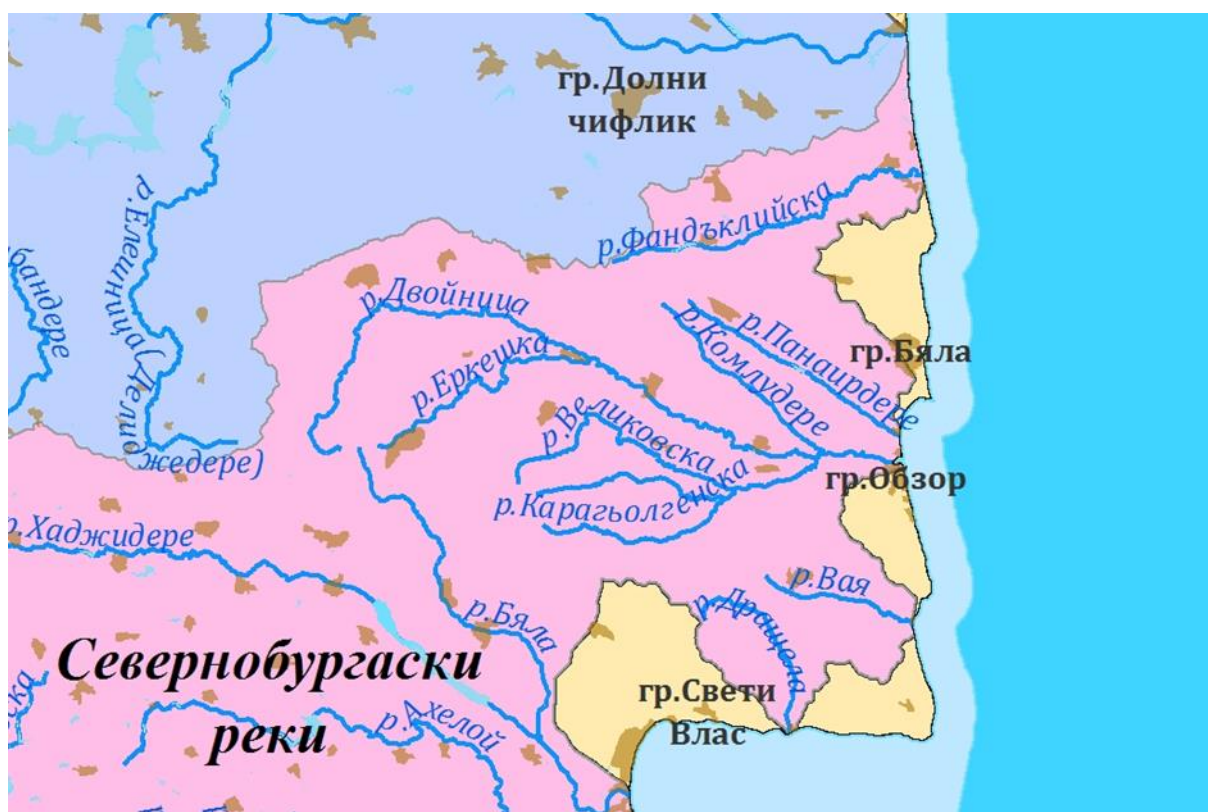
Опазване качеството на природните и питейни води е първостепенна задача на обществото, за да се гарантират здравословни условия за живот на индивида и висок стандарт на общественото здраве.

Съгласно плановете за управление на речните басейни (ПУРБ) 2016-2021 Община Бяла попада в обхвата на:

Повърхностни водни тела:

- BG2SE400R004 р. Двойница - от извора до след с. Дюлино II участък - р. Еркешка - от извора до вливане в р. Двойница. Водното тяло е в добро екологично състояние, докато химичното е неизвестно.
- BG2SE400R1006 р. Двойница - 2 km след с. Дюлино до граница на преходни води. Водното тяло е в добро екологично състояние. Химичното състояние е неизвестно.

- BG2SE200R1001 р. Фъндъклийска - от извора до граница на преходни води. Екологичното състояние на обекта е умерено, химичното – неизвестно.
- BG2SE400R005 р. Комлудере (приток на р. Двойница) – от извора до вливане в р. Двойница. Водното тяло е в добро екологично състояние, докато химичното е неизвестно.
- BG2SE300R1003 р. Панаир дере - от извора до граница на преходни води. Водното тяло е в добро екологично и неизвестно химично състояние.

Оценка на екологичното състояние и екологичния потенциал на повърхностните водни тела се извършва по типово специфични класификационни системи и стандарти за качество за специфични замърсители, химични елементи и други вещества описани в Наредба Н-4 за характеризиране на повърхностните води.

Мониторингът на повърхностните води се осъществява от акредитирана Регионална лаборатория Варна – 04 към ИАОС след възлагане от Басейнова дирекция „Черноморски район“.

За Речен басейн “ Севернобургаски реки ” като промени в екологичното състояние през 2019 г. в териториалният обхват на община Бяла се наблюдава подобряване на състоянието в водно тяло: BG2SE400R005 - р.Комлудере - от извора до вливане в р.Двойница – от добро до отлично на база отчетени отлични резултати по ФХЕК.

Анализ на данни, получени в изпълнение на няколко ОП сочи, че лошо и много лошо състояние на повърхностните води в обхвата на общината от категории реки, езера и преходни води е обусловено от следните фактори:

- замърсяване с органични вещества, азот и фосфор от населени места;
- непостоянен речен отток, съчетан със замърсяване от населени места под 2000 е. ж. без ПСОВ;
- замърсяване с азот, фосфор, желязо, манган, алуминий и хром от индустриални източници;
- замърсяване с минерални форми на азот и фосфор от дифузни източници (земяделски практики).

Екологичният проблем на общината свързан със замърсяването на водите е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на канализационни системи в селата и пречиствателни станции за отпадните води. Основни източници на замърсяване на повърхностните водни тела са попивните ями, и прекомерното наторяване на селскостопанските площи. Проблем е и липсата на канализация и ПСОВ за малките населени места на общинта.

Основни замърсители на повърхностните води в района на общината са и периодично възникващите нерегламентирани сметища. Сред останалите източници на замърсяване на водите в общината са промишлеността, транспорта и животновъдството.

Подземни водни тела

Съгласно класификацията на ПУРБ за Черноморския район, на територията на Община Бяла попадат четири основни подземни водни тела, категоризирани съгласно водоносни хоризонти, в който се помещават (кватернерния, неогенския, палеогенския и кредния):

- ПВТ BG2G000000Q014 - Порови води в кватернера на р. Двойница;
- ПВТ BG2G000000N019 - Порови води в неоген -миоцен Галата- Долен чифлик;
- ПВТ BG2G0000PG028 - Порови води в палеоген, палеоцен, еоцен Руен-Бяла.
- ПВТ BG2G00000K2034 - Пукнатинни води в K2t cn-st-Бургаска вулканична

северно и западно от Бургас

ПОДЗЕМНИ ВОДНИ ТЕЛА
I СЛОЙ - КВАТЕРНЕР ВОДОНОСЕН ХОРИЗОНТ
Басейнова Дирекция "Черноморски район"
М 1:1 000 000

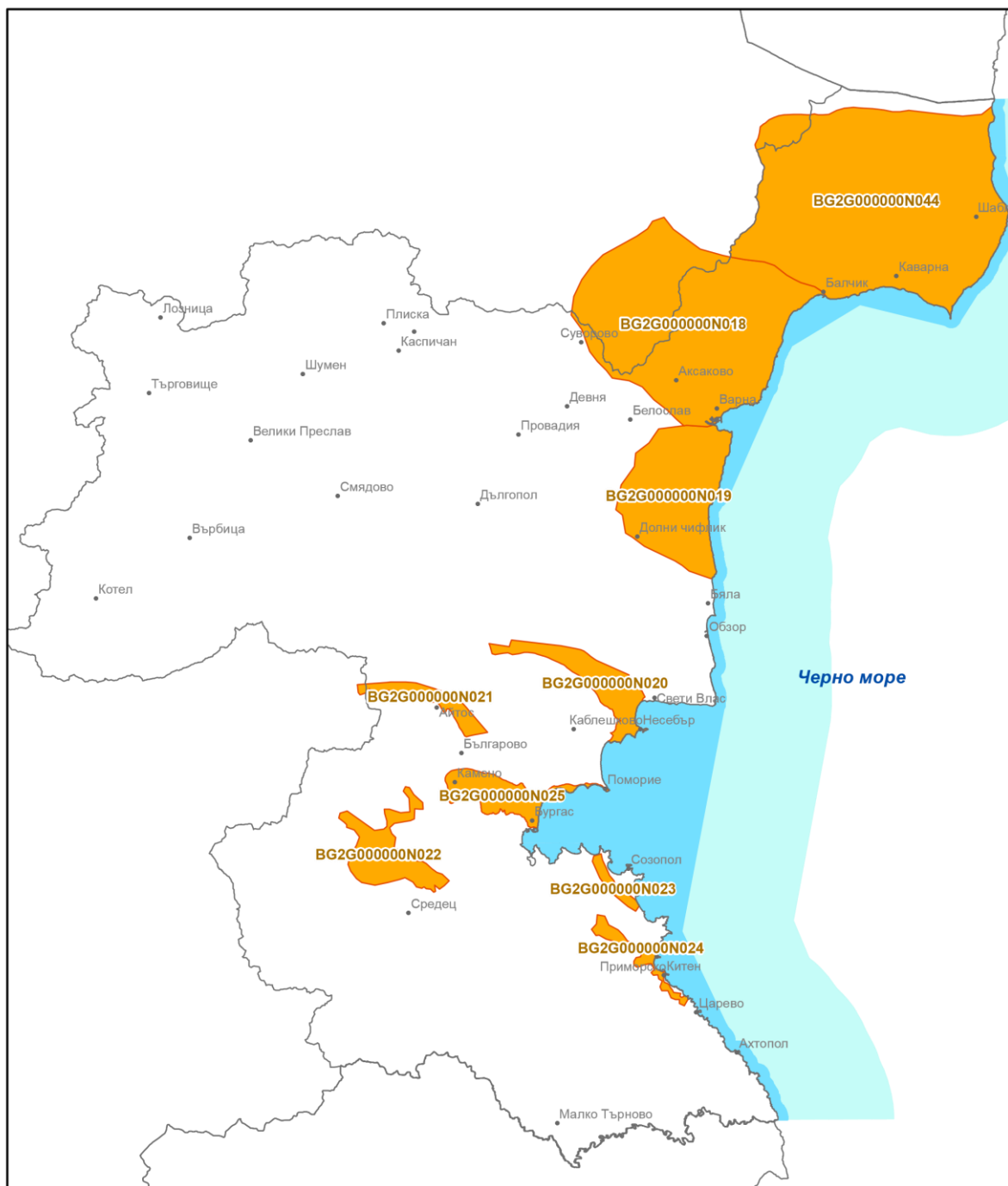
Легенда

 Подземни водни тела

0 20 40 80 км

ПОДЗЕМНИ ВОДНИ ТЕЛА
II СЛОЙ - НЕОГЕН ВОДОНОСЕН ХОРИЗОНТ
Басейнова Дирекция "Черноморски район"
М 1:1 000 000

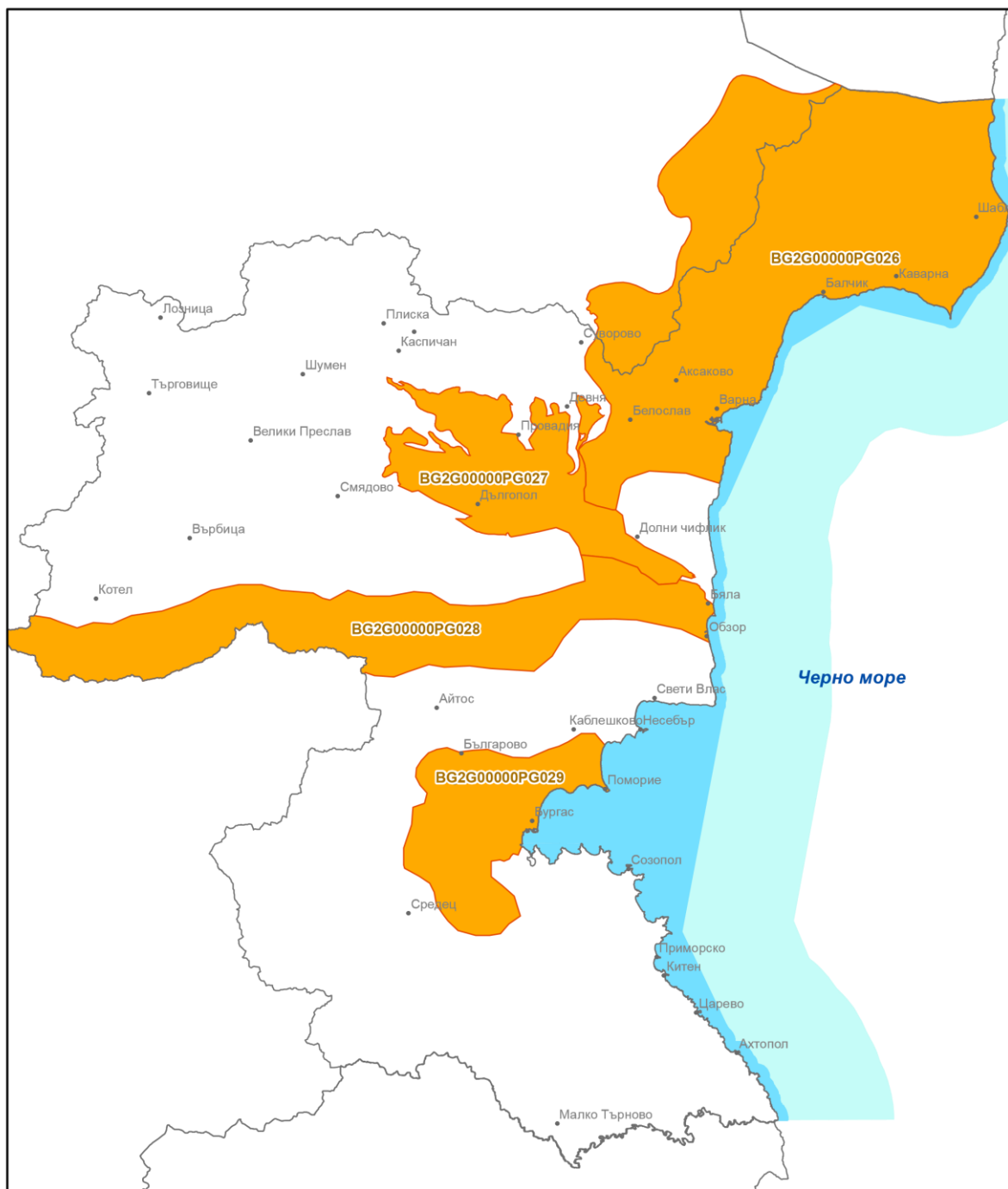
Легенда

Подземни водни тела

0 20 40 80 км

ПОДЗЕМНИ ВОДНИ ТЕЛА
III СЛОЙ - ПАЛЕОГЕН ВОДОНОСЕН ХОРИЗОНТ
Басейнова Дирекция "Черноморски район"
М 1:1 000 000

Легенда

 Подземни водни тела

0 20 40 80 км

Подземно водно тяло „Порови води в кватернера на р. Двойница” (BG2G000000Q014)

е с площ 26.9 км² и зона на подхранване около 27 км². Водното тяло е от безнапорен тип. Литоложкият му строеж включва основно чакъли и пясъци, а покриващите пластове в зоната му на подхранване са песъчливи глини. Средната дебелина на водното тяло е 16-20 м. Характеризира се със средна водопроводимост в границите 14-144 м²/ден и среден коефициент на филтрация 1,6-16,5 м/ден.

Естествените ресурси на водното тяло са оценени на 80 л/сек, като по данни от ПУРБ общото водовзимане възлиза на около 45 л/сек. От тях 38,7 л/сек са за питейнобитови цели. Въздействия от човешка дейност върху химичното състояние на ПВТ не са установени.

При мониторинга на водното тяло се установяват отклонения от препоръчителните стойности за хлориди, сулфати и електропроводимост. Това найвероятно се дължи на морска интрузия (проникване на морски води в подземните).

Карта на мониторингови пунктове с превишени показатели на подземни водни тела

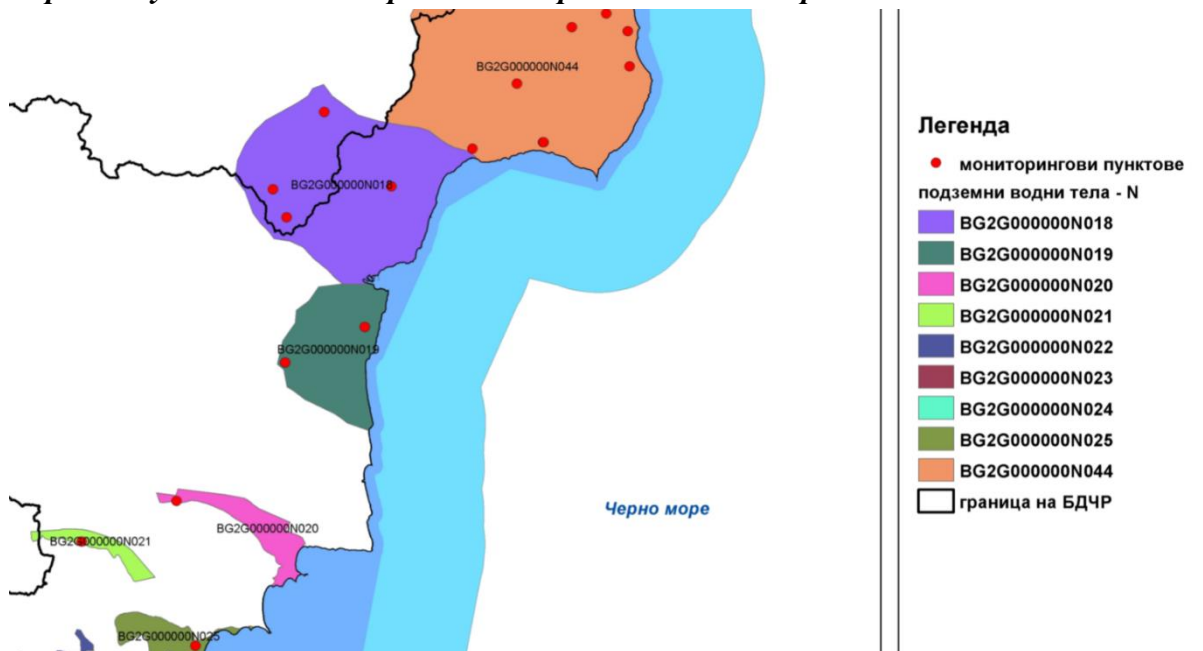
Ползването на подземните води от водното тяло за питейно-битово водоснабдяване става след пречистване до нормите.

Съгласно анализите в Плана за управление на водите в Черноморския речен басейн (БДЧР, 2010 г.) водното тяло не е в риск от недостигане на критериите за добро количествено и химично състояние. Поставените с ПУРБ цели за достигане до 2021 г. предполагат не превишаване праговите стойности за SO₄ (152,2 мг/л), Cl (781,9мг/л) и електропроводимост (3550 μS/cm).

Подземно водно тяло „Порови води в неоген -миоцен Галата- Долен чифлик” (BG2G000000N019) е с площ 427,91 км² и зона на подхранване - 428 км². Също е от

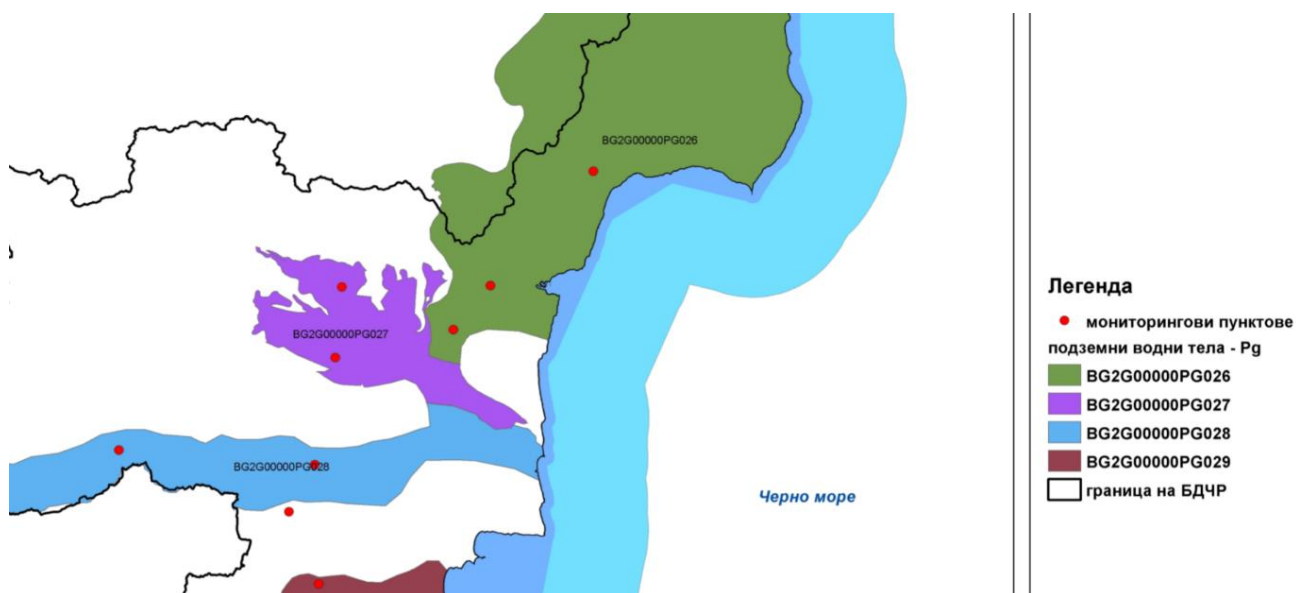
безнапорен тип. Покриващите пластове в зоната на подхранване са пясъци и на места лъсовидни глини. Литоложкият строеж на ПВТ включва пясъци, варовици, пясъчници. Средната дебелина на ПВТ е 67-105 м. арактеризира се със средна водопроводимост в границите 15-103 м² /ден и среден коефициент на филтрация 5 м/ден. Естествените ресурси на водното тяло са оценени на 300 л/сек, като по данни от ПУРБ общото водовзимане възлиза на около 50.1 л/сек. От тях 50 л/сек са за питейнобитови цели.

Карта с пунктове за контролен и оперативен мониторинг – неоген

Въздействията от човешка дейност върху химичното състояние на ПВТ са свързани основно с известно дифузно замърсяване от земеделието и населените места без ПСОВ. Въпреки това, съгласно анализите в ПУРБ и химически и количествено, водното тяло отговаря на критериите за „добро състояние“.

Подземно водно тяло „Порови води в палеоген, палеоцан, еоцен Руен- Бяла” (BG2G0000PG028) е с площ 1510.73 км², от безнапорен тип. Литоложкият му строеж включва флиш - конгломерати, пясъчници, варовици, мергели, а покриващите пластове в зоната му на подхранване са глинесто-мергелен фациес, представен от глини, мергели с прослойки от пясъчни пластове. Средната дебелина на водното тяло е 50 м. Естествените ресурси на водното тяло са оценени на 120 л/сек, като по данни от ПУРБ общото водовзимане възлиза на около 15.3 л/сек (изцяло за питейно-битови цели).

Въздействия от човешка дейност върху химичното състояние на ПВТ не са установени. Съгласно анализите в ПУРБ и химически и количествено, водното тяло отговаря на критериите за „добро състояние“.

Подземно водно тяло „Пукнатинни (карстови) води в K2t cn-st-Бургаска вулканична северно и западно от Бургас“ (BG2G00000K2034) е с площ 3031,94 км², безнапорен тип. Вместващия колектор е от поров тип. Литоложкият му строеж включва флиш - андезити, вулкански фацис и седименти. Зоната на подхранване е открита - карст (наблюдава се инфилтрация на валежи в зоната на разкриване).

Естествените ресурси на водното тяло са оценени на 306 л/сек, като по данни от ПУРБ общото водовзимане възлиза на около 65.9 л/сек. Съгласно анализите в ПУРБ количествено, водното тяло отговаря на критериите за „добро състояние“. Химичното състояние е определено като „лошо“ поради повишено съдържание на NO₃, PO₄, Mn и Fe.

Поставените с ПУРБ цели за достигане до 2027 г. предполагат не превишаване праговите стойности за NO₃ - 38,42 мг/л., PO₄ - 0,39 мг/л, Mn - 0,0383 мг/л, Fe - 0,1561мг/л.

Въздействията от човешка дейност върху химичното състояние на ПВТ не са установени. Химичното състояние се влияе от естествени предпоставки - незащитен, открит воден хоризонт, уязвим на проникване на повърхностни замърсители.

Подхранването е изключително от валежи и повърхностно течащи временни потоци, а замърсяването - предимно от дифузни източници:

- Развитие на поливно земеделие и интензивно азотно торене през 80-90-те години;

- Развитие на частните стопанства - зелечукопроизводство, овощарство и лозарство и използването на торове за по високи добиви увеличи постъпването на замърсители в ВХ;
- Неефективно действащи ПСОВ на ОВ от животновъдни ферми;
- Селища без ПСОВ.

Крайбрежни морски води:

В съответствие с Рамковата директива за морска стратегия РДМС 2008/56/ЕО целият Черноморски басейн се разглежда като един регион. На ниво държава членка РДМС се отнася задължително до обхвата на териториалните води и изключителната икономическа зона. Основните дейности, които оказват негативен ефект върху състоянието на морската околна среда се отнасят към следните икономически сектори:

- градски и промишлени ПСОВ и канализационни мрежи;
- земеделие;
- индустрия;
- корабоплаване;
- пристанища;
- рибарство и аквакултури;
- туризъм/рекреационни спортове и други.

Влиянието на тези сектори върху морската среда се отразява в загуба на местообитания, намаляване на биоразнообразието, обогатяване с хранителни вещества, въвеждане на химични замърсители, физическо увреждане на морското дъно, внасяне на отпадъци и шум, и т.н.

В Плана за управление на речните басейни (ПУРБ) в Черноморски район за басейново управление (ЧРБУ) на водите (2016-2021 г.), морските води в крайбрежието на община Бяла са класифицирани като водно тяло с код BG2BS000C1007 от Шкорпиловци до н. Емине. Водното тяло се отнася към тип CW3 - силно изложен; плитък; смесен (скала, пясък). Екологичното състояние на обекта е умерено. Химична оценка на състоянието - приоритетни вещества - повърхностни водни тела – неизвестно.

BG2BS000C1007 „Черно море“, е единственият обект с висока степен на риск от наводнение на територията на общината.

Замърсяване на водите:

Като основен проблем, влияещ върху качеството на водите и водните обекти се очертават дифузните емисии, породени от липсата на канализационна система и пречистване на отпадъчните води в повечето от населените места.

Контролът, извършван от РИОСВ – Варна на обектите, формиращи отпадъчни води, включително пречиствателни станции на територията на общината е в пряка зависимост от качеството на водоприемниците.

Обекти, формиращи отпадъчни води, зауствани в повърхностни водни тела, попадащи в териториалния обхват на община бяла са :

- ПСОВ-Попович експлоатирана от “В и К-Варна” ООД. Постъпващите отпадъчни води след механично и биологично третиране се заустват в река Двойница и
- ПСОВ на ЗСКДевня АД - бетонов възел с. Дюлино, общ. Бяла.

ПСОВ Обзор–Бяла, контролирана от РИОСВ-Бургас, осигурява пречистване на отпадъчните води от гр. Обзор и от гр. Бяла. Пречистените отпадъчни води се заустват в р. Двойница, на 2,5 км преди вливането ѝ в Черно море.

По-голямата част от града отдавна е свързана със съществуващата канализация, но след приключването на проекта и останалите 4254 домакинства са свързани към мрежата за отвеждане на отпадни води. Изградената и реконструирана канализация, включително и колекторите, е с дължина над 26 километра. От екологична гледна точка е предотвратено изхвърлянето на непречистени води в морето, които се отвеждат в ПСОВ „Обзор-Бяла”. С реализацията на проекта се предотвратява ерозията и наводняването на частни и общински терени, подобрява се качеството на водата във водопроводната мрежа и се намалят аварийите и загубите на питейна вода.

Пречиствателната станция няма съоръжения за доотстраняване на азот и фосфор. Това е причина да не могат да се достигнат индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО), определени в разрешителните за заустване на отпадъчни води в чувствителни зони и райони на съществуващо и перспективно ползване на крайбрежните морски води. Тъй като не се осигурява необходимата степен на пречистване на отпадъчните води, е необходимо разширение, реконструкция и модернизация на тази ПСОВ.

Приключено е изграждането на ВиК инфраструктурата в местностите Глико и Чайка - последните два района, в които досега са се ползвали септични ями.

За останалите населени места не са разработвани проекти за канализация. Тъй като те също са източници на замърсяване, което оказва негативно въздействие върху развитието на крайбрежната ивица и върху състоянието на водите (подземни и повърхностни), целесъобразно е да се започне поетапното им канализиране и изграждане на пречиствателни модули.

Предвид изложеното от приоритетно значение за община Бяла са мерките, свързани с реализацията на пречиствателни съоръжения на населените места, както и реализация на заложената реконструкция на ПСОВ за изграждане на стъпало за пречистване на азот и фосфор.

Насоките за развитие с цел подобряване състоянието на повърхностните води са:

- доизграждане на канализацията на гр. Бяла;
- подобряване работата на ПСОВ.
- изграждане на канализационните мрежи по селата и разработване на концепция за осигуряване на пречистването на отпадъчните води;

Водоснабдителна мрежа

От основно значение за общественото здраве и качеството на живот на населението е осигуряването на непрекъснато водоснабдяване с безопасна и съответстваща на нормативните изисквания питейна вода, предпоставка за което е централизираната водоснабдителна система. Подаването на съответстваща на нормативните изисквания питейна вода и провеждането на мониторинга в пълен обхват е отговорност на ВиК операторите. Регионалните здравни инспекции (РЗИ) извършват контролен мониторинг на качеството на питейната вода при потребителя с цел защита на общественото здраве. Случаите на установени несъответствия по проследяваните микробиологични параметри са сравнително по-чести в по-малки зони на водоснабдяване – индикация за недобра водоснабдителна практика, респ. неефективен и непостоянен режим на дезинфекция на водата, включително и в зони с амортизирана водоразпределителна мрежа и чести аварии.

Степента на водообезпеченост на населението на община Бяла с питейна вода е следната: за град Бяла - 100%, за село Горица - 72%, за село Господиново - 88%, за село Дюлино 65%, за село Попович - 78%, за село Самотино - 0%.

Общо за общината степента е 78%.

Водоснабдяването на община Бяла се извършва от ВиК – Варна. "Водоснабдяване и канализация - Варна" ООД е стратегическа фирма, която включва в дейността си важни направления - водоснабдяване, отвеждане и пречистване на отпадъчни води, строителство, проектиране и инженерингова дейност. Дружеството поддържа, експлоатира и стопанисва водоснабдителни и канализационни мрежи и системи, съоръжения и пречиствателни станции на територията на Варненска област.

Загубите на вода на територията на общината са около 30-35% и вероятно се дължат на преобладаващите етернитови водопроводи (над 85% при средно за областта 78% етернитови водопроводи).

Във връзка с изпълнение на изискванията на Наредба №9/2001, последно изм. 2018 г. се извършва мониторинг на качеството на питейната вода, съгласно годишна „Програма за мониторинг на питейната вода подавана, от „В и К - Варна“ ООД във Варненска област”.

РЗИ- Варна извършва контролен мониторинг в размер до 50% от задължителния мониторинг на „В и К-Варна“ ООД.

Постигнатата стандартност по показатели е над 97%. Резултатите от изпитванията са в концентрации под максималната стойност на съответния показател от Наредба № 9/2001, последно изм. 2018 г.

На територията на община Бяла няма системи за промишлено водоснабдяване. Промислеността ползва вода от питейния водопровод, като относителният ѝ дял от общото водопотребление е под 30%. Поради липсата на подходящи водоизточници, както и поради спецификата на бъдещото ѝ развитие (преработвателна промисленост, която изисква вода с питейни качества), промислеността ще продължи и в бъдеще да ползва вода от питейния водопровод, което е взето предвид при определяне нуждите от вода и при оразмеряване на външните водопроводи.

Значителна част от подаваните питейни води се ползват за поливане на дворове и градини, за което е необходима условно чиста, а не питейна вода.

Основните изводи, които могат да бъдат експлицирани :

- Община Бяла работи активно за подобряване на жизнената среда, като се стреми да оптимизира състоянието на водопреносната и водопречистващата инфраструктура. Независимо от това обаче са налице предпоставки за замърсяване на водите от индустрията, гражданите и др. източници.
- Липсата на собствени водоизточници и увеличаването на туристическия поток към град Бяла изискват предприемането на мерки, които да осигурят хранването с питейна вода в дългосрочен план.
- Зависимостта от водоизточници, намиращи се извън територията на общината, изисква добра координация при планирането и изпълнението на мерките с управите на съседните общини.
- Изградената канализационна система на град Бяла и функциониращата ПСОВ Обзор –Бяла е с достатъчен капацитет да поеме обслужването на населението и туристите на община Бяла и град Обзор.
- За да се използват възможностите за разрастване на туристическата дейност на територията на общината е необходимо изграждане на канализация в селата от общината.

3.3. Земи и почви

Почвата като компонент на ОС е незаменим, ограничен и практически невъзстановим природен ресурс, което налага опазването му от вредни въздействия и унищожаване, както и неговото устойчиво ползване.

Политиката и мерките за устойчиво управление на земите и почвите на европейско ниво са включени основно в Почвената стратегия и Пътната карта за ресурсна ефективност. Страните - членки прилагат мерки за опазване на почвите от 8 идентифицирани „заплахи“ - ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване и свлачища. Компетентни органи са няколко институции – Министерство на околната среда и водите, Министерство на земеделието и храните и Министерство на регионалното развитие и благоустройство, както и регионалните им структури. Програмата за мониторинг е изцяло съобразена с последните изисквания на ЕК и ЕАОС, с добрите практики в редица европейски страни, както и с националното законодателство.

Пунктовете за мониторинг на почвите се определят в зависимост от източника и вида на замърсяването и следят за:

• Замяряване на почвите с тежки метали и металоиди

Основни източници на почвените замърсявания с тежки метали и металоиди са земеделието, атмосферните отлагания, минните обекти и индустриалните предприятия в района, както и автотранспорта. В резултат на локалните и дифузни замърсявания на почвите настъпват трайни промени в състоянието им, а от там и в качеството на произвежданата продукция. Имайки предвид, че очистването на почвите е един много дълготраен процес, а резултатите от анализите на мониторинга, показват тенденцията на замърсяването с олово, кадмий и цинк към задържане. Дифузното замърсяване се оценява и чрез определяне на концентрациите на тежки метали и металоиди - Zn, Cu, Pb, Cd, Ni, Co, Cr, Hg, As в почвени проби. Всяка година се взимат почвени проби от 1/4 от общият брой пунктове от Националната мрежа, докато през пет години (2005 и 2010 г.) е извършвано пълно пробовземане от всички 397 пункта. Получените данни от анализите са оценени по нормите от Наредба №3 за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите, в сила от 12.08.2008 г.

• Натиск по отношение запасеност на почвите с биогенни елементи

Запасеността на почвите с биогенни елементи се определя чрез концентрациите на общ азот, органичен въглерод и общ фосфор, както и съотношението между органичен въглерод и общ азот. Съдържанието и съотношението на биогенните елементи в почвата имат пряка връзка с почвеното плодородие и с храненето на растенията. Съгласно чл.10 (1) от Наредба №4 за мониторинг на почвите са разработени схеми за мониторинг, включващи параметри на наблюдение. Оценката на запасеността на почвите се прави в пет степенна скала според съдържанието на орг. C, общ N, P и съотношението между органичния въглерод и общия азот в почвите (C/N). Съотношението C/N е индикация за благоприятните условия за съществуване и развитие на почвеното биоразнообразие и за стабилност на структурата на почвите. Стойностите на наблюдаваните показатели в изследваните почвите от района са в рамките на средните за страната стойности. Резултатите от изследването на почвите от района показват сравнително добри възможности за възпрепятстване на мобилността на замърсителите, попаднали в почвите. Усвояването на биогенните елементи е възможно само при наличие на вода, т.е. нивото на овлажняване на почвите има определяща роля за усвояването на биогенните елементи. При недостиг биогенните елементи могат да се внесат като торове, но отново степента на усвояването им е в непосредствена зависимост от наличието на вода в коренообитаемия почвен слой. За условията в България е необходимо вземането на спешни мерки за подобряване на условията на поддържане оптимална влажността на

почвата по-продължително време през вегетационния период, чрез прилагане на високотехнологични решения за напояване. Продължават да са актуални препоръките за преструктуриране земеделието и специализиране на отделни региони за отглеждане на определени култури при оптимални условия, свързани с техните изисквания и в съответствие с наличните агроклиматични ресурси и при най-малки допълнителни инвестиции. Натискът по отношение запасеност на почвите с биогенни елементи е от селското стопанство и от небелансираната употреба на торове.

• Замърсяване на почвите с продукти за растителна защита (пестициди)

Складовете с негодни за употреба пестициди са обект на ежегодна инвентаризация от ИАОС/МОСВ и информацията за състоянието на складовете се съгласува с БАБХ/МЗХ. Тези места се делят на 3 вида - централни складове, складове за негодни за употреба пестициди и ББ кубове (стоманобетонени контейнери). Във връзка с наличието на складове със залежали и/или забранени продукти за растителна защита, в рамките на Националната система за мониторинг на почвите допълнително се обследват райони /площадки в близост до тях - места, в които се очаква замърсяване на прилежащите терени, в следствие на течащи покриви, разградени постройки и излагане на продуктите на атмосферните влияния. През последните години са установени трайни положителни тенденции по отношение на цялостния процес на управление на складовете за излезли от употреба продукти за растителна защита /забранени, с изтекъл срок на годност и др. пестициди/.

• Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители, включително с нефтопродукти През 2015 г. в определените пунктове за мониторинг на тежки метали е проведено и изпитване по отношение на остатъчни количества оргонохлорни пестициди, полихлорирани бифенили и полициклически ароматни въглеводороди в почвите. Резултатите от изследванията на почвените проби от пунктовете за мониторинг от териториите на РИОСВ Варна по НАСЕМ за съдържание на устойчиви органични замърсители, вкл. нефтопродукти не показват превишения спрямо допустимите норми. Получените стойности на наблюдаваните устойчиви органични замърсители в изследваните проби са в граници много под максимално допустима концентрация (МДК), което се дължи основно на промените в българското земеделие през последните години с намалена употреба на химикали и торове. Заключение е, че няма опасност от евентуално замърсяване и увреждане на околната среда и човешкото здраве.

• Засоляване, вкисляване, уплътняване и запечатване на почвите

През 2014 и 2015 години продължава провеждането на почвен мониторинг –II ниво „Контрол и опазване на почвите от засоляване и вкисляване” в пунктовете на територията на РИОСВ Варна, Шумен и Бургас. Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водоразтворимите соли в почвата и/или съдържанието на обменен натрий в количества, влияещи негативно на свойства, респективно на продуктивния ѝ потенциал. Степента на развитие на процесите на засоляване се определя от климатичните, хидроложките и стопански условия. Засолените почви са под формата на петна в асоциация с почви, които са с високо естествено плодородие. Мониторингът на процеса на засоляване на почвите се провежда в 12 броя постоянни стационара, които са представителни за засолените почви. Измерват се 8 показателя – водоразтворими Na^+ , Cl , SO_4^{2-} , HCO_3^- и CO_3^{2-} обменен Na^+ , сорбционен капацитет на почвата и подземните води. Периодичността на пробовземане е два пъти годишно. В повечето от пунктовете се наблюдават сезонни изменения в съдържанието на водоразтворимите соли – измиване на солите по дълбочина – през пролетния период и леко увеличаване – през есенния сезон. От територията, контролирана от РИОСВ Варна, е определен един пункт, в който почвата е изследвана за засоляване. Резултатите от анализите не показват засоляване на почвата. През 2014 и 2015 години продължава провеждането на почвен мониторинг –II ниво „Контрол и опазване на почвите от засоляване и вкисляване” в пунктовете на териториите от Черноморския район на басейново управление на водите. В районите с най-силна степен на развитие на процеса, засоляването е основна причина за изоставяне на площи с високо потенциално плодородие като ниско ефективни. Контролът на почвите по показател вкисляване. Вкисляването на почвите е проблем за обработваемите земи. Едностраничното торене с азотни торове е основен фактор за вкисляването на почвите в България. Вкисляването се съпътства от промяна в подвижността и достъпността на редица почвени елементи, които оказват пряко и косвено влияние върху системата почва-растение-човек. Степента на наситеност с бази ($\text{V}_3\%$) в пунктовете за мониторинг е относително висока, което изисква прилагане на мелиоративни дейности и добри земеделски практики, съобразени с конкретните почвени условия. Делът на почвите с кисела реакция заема приблизително 11% от обработваемата площ в страната. Резултатите от извършените анализи на изследваните почвени проби от пунктовете на територията, контролирана от РИОСВ Варна показват, че вкисляването на почвите е под допустимия минимум. Уплътняването на почвите е процес, засягащ основно земеделските земи. Главна причина е неправилната обработка на земите чрез използване на тежка механизация при висока влажност на

почвите. Процесът на уплътняването на почвите е включен като заплаха в Европейската стратегия за опазване на почвите.

Поради спецификата на земеделието в общината на този етап няма статистически данни за наличие на процес на уплътняване на почвите.

• Ерозия на почвите

Почвите в района на Басейнова Дирекция Черноморски район са подложени на деградация, вследствие глобалната промяна на климата, повишаването на температурата, проливните дъждове и дългите засушавания. Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой, което води до намаляване на почвеното плодородие ежегодно. Податливостта на почвите към ерозия изцяло зависи от климатичните особености, начините на земеползване и земеделските практики. Причинители на почвената ерозия са водата и вятърът, които механично разрушават и отнасят почвените частици. Средногодишният интензитет на водоплощната ерозия на земите със земеделско предназначение варира в зависимост от начините на земеполване, от 6 t/ha/y при пасищата, 7 t/ha/y при нивите до 20 t/ha/y при трайните насаждения, като се установява тенденция към увеличаване на площите със слаб и висок ерозионен риск и намаляване на площите със среден ерозионен риск. Мониторинг на ерозионните процеси се извършва от МЗХ чрез математическо моделиране за оценка и прогноза на ерозионните процеси.

За разлика от водоплощната ерозия, която е характерна за планински и хълмисти условия, ветровата ерозия се проявява главно при големи и открити равнини – предимно обезлесени. Загубите на почва са най-големи в областите: Бургас и Варна и Добрич.

ha). Наблюдението на интензитета и размера на площите, подложени на ерозия се извършва от ИАОС към МОСВ.

Към момента на изготвяне на програмата няма информация да са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които се изпълняват на контролираните от РИОСВ – Варна територии.

• Свлачища

Свлачищата нанасят щети върху инженерната инфраструктура и облика на територията във всички области в страната. Проявата или активизирането им се дължат, както на природни (особености в цялостното геолого-тектонско развитие и морфология на районите; интензивност на валежите; морска абразия, щормови вълнения, ерозия, изветрителни процеси и др.), така и на техногенни фактори (въздействия в резултат на човешка дейност – извършване на дълбоки изкопи, прокаране на пътища, добив на

полезни изкопаеми, претоварване на горната част на терена от насипи или ново строителство; състояние на изградените ВиК мрежи и експлоатацията им в потенциално-опасни свлачищни райони и др.).

Поради промените в климата и регистрираните през последните години валежи от дъжд през зимния сезон се наблюдава тенденция на увеличаване на свлачищната активност през зимните месеци (януари и февруари), както и увеличаване на свлачищната активност като цяло спрямо предходните години.

Съществуващите екологични проблеми по отношение на почвите, могат да са в резултат на замърсявания на почвите от :

- точкови източници,
- от дифузни източници и
- други нарушения на почвите.

Управлението (инвентаризацията) на локалните почвени замърсявания (площи със замърсена почва) е поетапен процес и приключва с предприемане на релевантни мерки за въздействие, при които негативни ефекти към околната среда и човешкото здраве са отстранени и потенциалните увреждания са минимизирани.

Замърсяването на почвите от точкови източници води до следните проблеми:

- Замърсяване на почвите и околните до водоприемника терени, главно с амониев азот, нитритен азот и фосфати, както и общото органично натоварване в количества, превишаващи индивидуалните емисионни ограничения в резултат от остарели и амортизирани ПСОВ и канализационни системи, които директно заустват във водните тела.;
- Замърсяване на почвите и подземните води от нерегламентирано депониране на твърди битови отпадъци. Една от причините за замърсяване на почвите е изграждането и експлоатацията на сметища, обслужващи населените места, както и нерегламентираното депониране на твърди битови отпадъци край населените места. Замърсяването на почвите и подземните води от инфилтратата от депа за отпадъци, при които липсва долен изолиращ екран е главно с амониев и нитратен азот и тежки метали.
- Замърсяване на подземните водни тела и почвите около тях с отпадъчни води от промишлените обекти които нямат канализационна система или тя е амортизирана. Не всички промишлени производства, макар и съоръжени с ПСОВ, са в добро експлоатационно състояние, за да пречистват ефективно и да не допускат превишения

на индивидуалните си емисионните норми на заустване на отпадъчните си води. Не са редки случаите, при аварии, да се допускат залпови изпускания на непречистени отпадъчни води, което води до влошаване на химичното и екологично състояние на повърхностните и подземните водни тела и почвите около мястото на заустване и са причина за замърсяване с някои приоритетни вещества и специфични замърсители като манган, мед, арсен, цинк, кадмий, нефтопродукти и др.

- Замърсяване на почвите при неправилната експлоатацията на рудници, мини и производствени площадки.

Рудодобивът причинява значително. антропогенно въздействие върху геоложката основа и значително въздействие върху подземните и повърхностните води. Наложително е прилагането на мероприятия за намаляване на негативното въздействие върху околната среда при рудодобива.

Освен техногенното замърсяване на почви, води, а оттам - по хранителната верига и на растения и животни, рудодобивната дейност в страната е довела до отчуждаване на земи от селскостопанския, горските територии и фонд населени места, до нарушаване на баланса на земите от различните фондове, нарушаване на естествените релефни форми и ландшафта чрез формирането на техногенни форми (котловани, табани/насипища и/или хвостохранилища);

- Замърсяване на почвите при неправилната експлоатация на петролни бази

Замърсяването на почвите от дифузни източници води до следните проблеми:

- Замърсяване на земеделски площи, третиран с азотни и фосфорни торове и препарати за растителна защита. Земеделските земи се третират широко с изкуствени торове и ПРЗ. Сроковете на торене на културите трябва да бъдат съобразени с редица условия. По-ранното внасяне на торовете не води до усвояването им от растенията, които са в относителен покой и те попадат чрез вътрепочвения хоризонтален и вертикален отток в подземните води, което е причина за тяхното замърсяване, най-често с нитрати, но и с други разтворими форми на торовете. Дъждовните води и тези от системите за поливане подпомагат миграцията им в почвите, подземните и повърхностните води. Основното натоварване, което се свързва с тези източници, са биогенните елементи азот и фосфор и специфичните химични замърсители (приоритетни и опасни вещества).

Пестицидите се употребяват в широк мащаб и се считат за важна част в съвременните

системи за отглеждане на реколти, главно поради директните ползи, главно икономически, които те създават в полза на фермерите. В резултат на тези натоварвания се идентифицират изменения на местообитанията на видовете (хабитатите), замърсяване на водите с приоритетни вещества, увеличаване съдържанието на биогенни и органични вещества във водите и други като хлориди, сулфати, калций, магнезий, желязо, манган, феноли, нефтопродукти, цинк, мед, хром, арсен, цианиди и др. Като слабо място бихме посочили практически липсата на дори приблизителна информация за количествата, периодичността и точните площи на третиране.

С цел предотвратяване опасното въздействие на пестицидите както върху човешкото здраве, така и върху околната среда, Европейската комисия одобри нова стратегия, която има цел да подобри начина, по който пестицидите се използват в ЕС и е насочена към:

- забрана на широк спектър от опасни пестициди;
- прилагане на интегриран подход при прилагането на пестициди;
- засилване на биологичния контрол върху продукцията;

- Замърсяване на почвите в резултат от интензивното отглеждане на животни, компостиране и използване на органичен тор.

Животновъдството и използването на животински тор са друг източник на дифузно замърсяване на почвите и повърхностните води. Перманентното замърсяване от тази дейност се свързва предимно с отделянето на биоразградими органични вещества и натоварване с биогенни елементи (азот и фосфор) на почвите.

- Замърсяване на почвите от стари складове за препарати за растителна защита

Складовете за пестициди и ПРЗ са потенциални източници на дифузно замърсяване на почвите и повърхностните и подземни води със специфични химични замърсители (приоритетни и опасни вещества), имайки предвид, че голяма част от тях са неохраняеми и /или са в лошо състояние. Контролът по използването по предназначение и състоянието на складовете за пестициди и ПРЗ се осъществява от РИОСВ.

- Замърсяване на подземните води и почви в резултат от минната дейност, неправилната експлоатация на хвостохранилищата, дифузно натоварване на подземните води и почвите в резултат от замърсяване от амортизирани съоръжения от рекултивирани хвостохранилища.

Всички посочени антропогенни въздействия водят до нарушаване на функциите на екосистемите и до ограничаване на екосистемните услуги: продуктивни (промени в хранителните нива на почвите и на повърхностните води; денитрификация; опасност от заблатяване/дрениране; ерозия на почвата; уплътняване на почвите от тежка

механизация; замърсяване с тежки и/или редки метали и токсични елементи), регулиращи (водоохранни, промяна в нивото и качеството на подземните води); поддържащи (средообразуващи - загуба на земни ресурси; формиране на табани; свличания на скални маси; денудационни процеси; промяна в морфологията на земната повърхност и речните течения; запрашаване от трафика; културни (загуба на културни и исторически ценности, пораждат се конфликти при ползването на земите, разрушават се зони за рекреация). Налице е нарушаване на биоразнообразието.

Други нарушения на почвите:

- Нарушения на почвите в следствие на интензивен натиск на населението в района; (увеличаването на концентрацията на населението в градовете, засилената антропогенизация и застрояване на района);

- Нарушения на почвите вследствие изменение на морфологията на водните тела, образуване на езера вследствие удълбочаване в определения участък на речното корито или крайречната зона, деформации на речното легло, изменяне очертанията на бреговете, увеличаване на образуването на утайки и наноси, унищожаване на почвите в крайречните територии, унищожаване на местообитанията на речните екосистеми. Създаване на условия за ерозия на речните легла и брегове. Всички тези нарушения са вследствие на изземване на инертни материали от речните корита;

- Нарушаване на почвите в крайречните територии вследствие изменяне на морфологията на водните тела, ширината и дълбочината на речното корито;

- Нарушение на почвите в крайречните територии и промени в морфологията и хидроложкия режим вследствие изграждане на ВЕЦ/МВЕЦ;

- Нарушения и замърсяване на почвите при построяването на язовири, чрез които става регулиране на оттока;

- Ерозиране на почвите вследствие неправилна експлоатация и поддръжка на хидротехническите съоръжения, и вследствие неправилното изсичане и оголване на терените или на неправилен добив на инертни материали;

- Заливане на прилежащите земи, преовлажняване и замърсяване с органична материя при наводнения;

- Нарушаване на почвите вследствие недобре стопанисваните и експлоатирани водовземни съоръжения на подземни води и съоръжения в лошо състояние.

Територията на община Бяла е добре проучена в геоложко отношение. В резултат е установено, че тя е бедна на полезни изкопаеми.

В землището на село Горица (в района на Карадере), в близост до морския бряг е установено находище на манганови орудявания. По съдържание на манган, както и по състав, те са сходни с тези от находищата, разкрити на територията на община Долни Чифлик.

Последиците от осъществяваната експлоатация са свързани с нарушаване на ландшафта в близост до морския бряг. Като резултат от неправилно осъществявана антропогенна дейност – изземване на мангановата руда и депониране на земните маси на неподходящи терени, са активизирани свлачищни процеси. Те се появяват в доловете под село Горица и покрай долината на река Карадере, като достигат до морския бряг.

На отделни места в общината са разкрити находища на строителни материали – пясъчници, глини и други. Те не са обект на стопанска експлоатация, но в перспектива могат да представляват интерес като локален суровинен източник, особено при очаквания за развитие на строителните дейности на територията на общината.

По информация на Басейнова Дирекция Черноморски район съществуващи екологични проблеми по отношение на земните недра, не се констатира.

Изводи и заключения:

Общината разполага с добър почвен ресурс, създаващ предпоставки за качествена земеделска продукция. Няма данни за замърсяването с вредни вещества, поради което състоянието на почвите може да се определи като добро.

3.4. Зелена система и биоразнообразие

3.4.1. Защитени зони и биоразнообразие

Мрежата „Натура 2000“ е най-амбициозната инициатива, която някога е предприемана за опазване на богатото природно наследство на Европа. Екомрежата е създадена през 1992 г. чрез приемането на Директивата за местообитанията, която заедно с Директивата за птиците представлява крайъгълният камък на политиката за опазване на природата в Европа. Тя е важен елемент от изпълнението на поетия ангажимент от държавните и правителствените ръководители в Европа по време на срещата им на високо равнище в Гьотеборг през 2001 г. за „спиране на загубата на биологичното разнообразие до 2010 година“. Досега в нея са включени около 20 000 обекта, които обхващат почти 20% от територията на ЕС. Целта на мрежата

„Натура 2000” е да се опазват и управляват уязвими видове и местообитания в тяхната естествена област на разпространение в Европа, без оглед на национални или политически граници. „Натура 2000” не е просто система от строго охранявани природни резервати. Тъй като тя е неразделна част от селския пейзаж, важно е обектите да продължават да се управляват по начин, който отчита присъствието на уязвими местообитания и видове.

Принципът за управление на екомрежата е, че човек и природа работят най-добре в партньорство помежду си. Този принцип има много предимства както за опазване на природата, така и за хората, които живеят и работят в селски райони. „Натура 2000” на практика е техен съюзник, способстващ за запазване на икономическата жизнеспособност и социалната структура на много от селските райони. Тя предоставя нови възможности за икономическа диверсификация и вътрешни инвестиции.

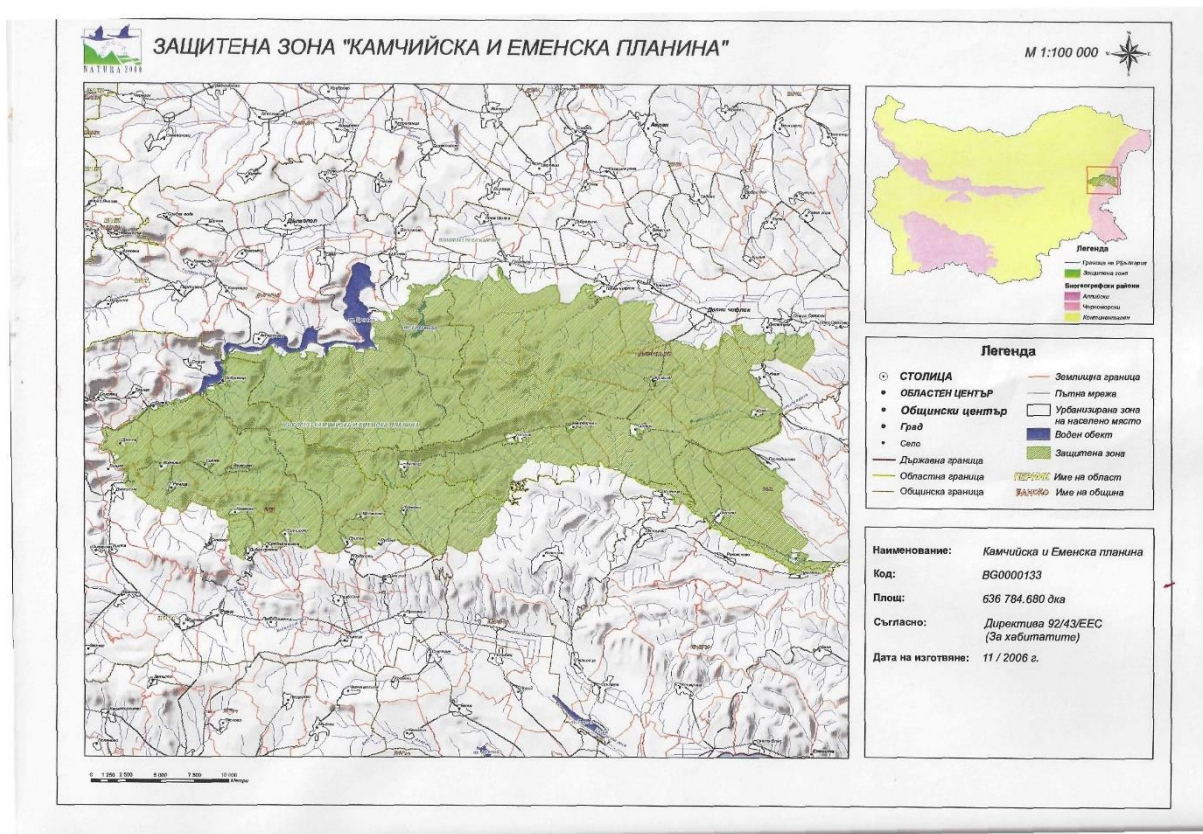
Към 2020 г. националната мрежа от защитени зони включва: 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23.1% от територията на България; 234 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3% от територията на България.

Защитени зони

В териториалния обхват на Община Бяла попадат следните защитени зони:

Код	Име на защитена зона	Тип на защитена зона
BG0000133	Камчийска и Еменска планина	Защитена зона по директивата за местообитанията
BG0002044	Камчийска планина	Защитена зона по директивата за птиците
BG0000100	Плаж Шкорпиловци	Защитена зона по директивата за местообитанията

Защитена зона BG0000133 „Камчийска и Еменска планина“

Защитена зона по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, с площ от 636 784,68 дка. в землищата на с. Козница, с. Паницово, с. Приселци, с. Раковсково, община Несебър, област Бургас, с. Козичино, община Поморие, област Бургас, с. Билка, с. Добра поляна, с. Добромир, с. Дропла, с. Дъскотна, с. Заимчево, с. Каменяк, с. Мрежичко, с. Подгорец, с. Припек, с. Просеник, с. Речица, с. Рожден, с. Рудина, с. Снежа, с. Снягово, с. Средна махала, с. Топчийско, с. Ясеново, община Руен, област Бургас, с. Господиново, с. Дюлино, с. Попович, община Бяла, област Варна, с. Булаир, с. Бърдарево, с. Голица, с. Горен чифлик, с. Гроздьово, гр. Долни чифлик, с. Кривини, с. Пчелник, с. Рудник, с. Солник, с. Старо Оряхово, с. Юнец, община Долни чифлик, област Варна, с. Аспарухово, с. Дебелец, с. Цонево, община Дългопол, област Варна, с обща площ 636 784,598 дка.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000133 „Камчийска и Еменска планина“ са:

типове природни местообитания

Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

– 6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*;

- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (Festuco-Brometalia) (*важни местообитания на орхидеи);
- 6220 Псевдостепи с житни и едногодишни растения от клас Thero-Brachypodietea;
- 8210 Хазмофитна растителност по варовикови скални склонове;
- 8230 Силикатни скали с пионерна растителност от съюзите Sedo-Scleranthion или Sedo albi-Veronicion dillenii; – 8310 Неблагоустроени пещери;
- 91E0 Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (Alno-Pandion, Alnion incanae, Salicion albae);
- 9180 Смесени гори от съюза Tilio-Acerion върху сипеи и стръмни склонове; – 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (Ulmenion minoris);
- 91G0 Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;
- 91H0 Панонски гори с *Quercus pubescens*; – 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори; – 91S0 Западнопонтийски букови гори;
- 91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа;

местообитанията на следните видове

Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

Бозайници:

Европейски вълк (*Canis lupus*), Видра (*Lutra lutra*), Пъстър пор (*Vormela peregusna*), Степен пор (*Mustela eversmanii*), Лалугер (*Spermophilus citellus*), Голям нощник (*Myotis myotis*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Остроух нощник (*Myotis blythii*), Трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), Голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), Южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), Широкоух прилеп (*Barbastella barbastellus*);

земноводни и влечуги

Жълтокоремна бумка (*Bombina variegata*), Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

риби :

Черна (балканска) мряна (*Barbus meridionalis*), Мандренска брияна (*Alburnus mandrensis*), Приморска мряна (*Barbus bergi*), Обикновен щипок (*Cobitis taenia*), Европейска горчивка (*Rhodeus amarus*);

безгръбначни :

Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Четириточкова меч пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Ценагрион (Ручейно пъстриче) (*Coenagrion ornatum*), Вертиго (Дезмолинов спираловиден охлюв) (*Vertigo moulinsiana*), Вертиго (Тесноустен спираловиден охлюв) (*Vertigo angustior*), Бисерна мида (*Unio crassus*).

Защитената зона е обявявана с цел:

- опазване и поддържане на типовете природни местообитания, местообитанията на видове, техните популации и разпространение в границите на зоната, за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в съответните биогеографски региони;

увеличаване на приноса на защитената зона по отношение на площта на природни местообитания с кодове 6110*, 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6220*, 8210 и 8230 в Континенталния и в Черноморския биогеографски регион;

- подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 6210 (*важни местообитания на орхидеи), 6220*, 8210, 8230, 91E0*, 91F0, 91G0*, 91H0*, 91M0, 91S0* и 91Z0 в двата биогеографски региона;

- подобряване на структурата и функциите на природно местообитание с код 6110 в частта от защитената зона, попадаща в Черноморския биогеографски регион;

- подобряване на структурата и функциите на природно местообитание с код 9180 в частта от защитената зона, попадаща в Континенталния биогеографски регион;

- подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*) в двата биогеографски региона;

- подобряване на местообитанията на вида Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*) в частта от защитената зона, попадаща в Континенталния биогеографски регион;

- при необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на видовете и техните популации.

Целите на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете в съответните биоекографски региони, както и за свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000. Те определят и приоритетите при планиране и прилагане на мерки в защитената зона.

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии;

- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бѣгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности;

- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;

- разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои;

- премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;

- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

- употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална

категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, епизоотия или епидемия;

- използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металлоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

- използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

- палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност; - палене на огън, благоустрояване, електрификация и палене, извършвано на асфалт и спортна дейност в неблагоустроените пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване. Провеждане на спелеоложки проучвания през размножителния период на прилепите – от 1 март до 30 юни;

- добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства дървета или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти;

- паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;

- извеждане на сечи в природни местообитания с кодове 91E0 и 91F0, с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии и за поддържане/ подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете.

Горските типове природни местообитания се стопанисват в съответствие с разпоредбите на глава четвърта от Наредба № 8 от 2011 г. за сечите в горите (ДВ, бр. 64 от 2011 г.) и

за тях е задължително прилагането на „Система от режими и мерки за стопанисване на горските типове местообитания от приложение № 1 от Закона за биологичното разнообразие“, утвърдена от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по горите.

Мерки за постигане целите на опазване на защитената зона:

В границите на защитената зона се препоръчва:

- поддържане на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, като ливада, пасище или мера;
- промяна на начина на трайно ползване на обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот пет или повече години, в „ливада“, „пасище“ или „мера“;
- изпълнение на мерки за поддържане и опазване на съществуващите постоянни пасища, мери и ливади от разпространението на нежелана растителност – рудерални и инвазивни чужди видове, съгласно списъка с инвазивни чужди видове, които засягат Съюза (създаден и актуализиран с регламенти за изпълнение на Комисията в съответствие с Регламент (ЕС) № 1143/2014 на Европейския парламент и на Съвета), публикуван на интернет страницата на МОСВ;
- възстановяване и поддържане на затревени площи като такива с висока природна стойност чрез:
 - косене ръчно или с косачки за бавно косене от центъра към периферията или от единия край на площта към другия с ниска скорост, като окосената трева се изсушава и събира на купове или се изнася от парцела;
 - паша, като се поддържа гъстота на животинските единици на цялата пасищна площ на стопанството, на която се извършва пашата, от 0,3 до 1 ЖЕ/ха;
- създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване със съответната РИОСВ;
- провеждане на противопожарни дейности с цел намаляване на риска от пожари;
- прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91M0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни;

- запазване и където е уместно, възстановяване на типово специфичните хидроморфологични условия в природни местообитания с кодове 91E0 и 91F0, както и подобряване на видовия състав на природно местообитание с код 91F0;
- насърчаване на устойчивото управление на горите чрез запазване на биотопните дървета и на достатъчно количество мъртва дървесина в горските екосистеми, избягване на залесяването с неместни дървесни видове и произходи и съобразяване на интензивността на дърводобива с растежния потенциал на дървостойките и предназначението на горите, ограничаване на изсичането/подмяната на горскодървесната растителност и употребата на биоциди, хормони и препарати за растителна защита;
- поддържане на поне 10 % от общата площ на горските типове природни местообитания в защитената зона като гори във фаза на старост.
- Режим на дейности, подлежащи на съгласуване/одобрение: планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, които не са непосредствено свързани или необходими за управлението на защитените зони и които поотделно или във взаимодействие с други планове, програми, проекти или инвестиционни предложения могат да окажат значително отрицателно въздействие върху защитените зони, се подлагат на оценка за съвместимостта им с предмета и целите на опазване на съответната защитена зона съгласно чл. 31 от ЗБР и наредбата по чл. 31а от същия закон.

Защитена зона „Камчийска планина“

BG0002044 Камчийска планина

Защитена зона по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици, в землищата на гр. Бяла, с. Горица, с. Господиново, с. Дюлино, с. Попович, с. Самотино, община Бяла, област Варна, с. Приселци, с. Раковсково, с. Козница, гр. Обзор, община Несебър, област Бургас, с. Козичино, община Поморие, област Бургас, с. Струя, с. Соколец, с. Заимчево, с. Добромир, с. Билка, с. Снежа, с. Дропла, с. Каравельово, с. Вишна, с. Просеник, с. Речица, с. Ясеново, с. Дъскотна, с. Рожден, с. Мрежичко, с. Каменяк, с. Трънак, с. Рудина, с. Припек, с. Средна махала, с. Топчийско, с. Добра поляна, община Руен, област Бургас, с. Булаир, с. Бърдарево, с. Голица, с. Горен чифлик, с. Гроздьово, гр. Долни чифлик, с. Кривини, с. Ново Оряхово, с. Пчелник, с. Рудник, с. Солник, с. Старо Оряхово, с. Шкорпиловци, с. Юнец, община Долни чифлик, област Варна, с. Аспарухово, с. Дебелец, с. Сава, с. Цонево, община Дългопол, област Варна, с обща площ 888972,310 дка, от които 27,437 кв. км морски пространства.

Предмет на опазване:

- **Птици:** Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие: Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Малък корморан

(*Phalacrocorax pygmeus*), Малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), Голяма бяла чапла (*Egretta alba*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поеен лебед (*Cygnus cygnus*), Малък нирец (*Mergus albellus*), Червен ангъч (*Tadorna ferruginea*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Египетски лешояд (*Neophron percnopterus*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Голям креслив орел (*Aquila clanga*), Скален орел (*Aquila chrysaetos*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Царски орел (*Aquila heliaca*), Белошипа ветрушка (*Falco naumanni*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Малък горски водобегач (*Tringa glareola*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Земеродно рибарче (*Alcedo atthis*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сив кълвач (*Picus canus*), Черен кълвач (*Dryocopus martius*), Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*), Белогръб кълвач (*Dendrocopos leucotos*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Полубеловрата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*); 2.2. видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие: Малък гмурец (*Tachybaptus ruficollis*), Голям гмурец (*Podiceps cristatus*), Черногуш гмурец (*Podiceps nigricollis*), Голям корморан (*Phalacrocorax carbo*), Сива чапла (*Ardea cinerea*), Ням лебед (*Cygnus olor*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Бял ангъч (*Tadorna tadorna*), Фиш (*Anas penelope*), Сива патица (*Anas strepera*), Зимно бърне (*Anas crecca*), Зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*), Шилоопашата патица (*Anas acuta*), Кафявоглава потапница (*Aythya ferina*), Качулата потапница (*Aythya fuligula*), Звънарка (*Bucephala clangula*), Среден нирец (*Mergus serrator*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Зеленоножка (*Gallinula chloropus*), Лиска (*Fulica atra*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Тъмногръд брегобегач (*Calidris alpina*), Голям горски водобегач (*Tringa ochropus*),

Късокрил кюкавец (*Actitis hypoleucos*), Речна чайка (*Larus ridibundus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

Защитена зона обявявена с цел:

Опазване и поддържане на местообитанията на посочените видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние; възстановяване на местообитания на видовете птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние.

В границите на защитената зона се забранява:

- Залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения.
- Използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.
- Косенето на тръстика в периода от 1 март до 15 август.
- Паленето на тръстикови масиви и крайбрежна растителност.
- Изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие. Режимът не се прилага за вятърни генератори, използвани като собствени източници на електрическа енергия.

Гнездовият успех на популацията на египетския лешояд в Камчийска планина – един от най-високите в Европа

Световната популация на египетските лешояди наброява между 20 и 60 хиляди екземпляра, като тенденцията към намаляването ѝ е постоянна. В миналото те са били повсеместно разпространени на територията на България и Гърция, а числеността им е била многобройна. Днес на Балканите могат да бъдат открити не повече от 80-90 двойки.

BG0000100 Плаж Шкорпиловци

Защитена зона BG0000100 Плаж Шкорпиловци,

по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, в землищата на гр. Бяла, с. Горица, с. Самотино, община Бяла, област Варна, с. Ново Оряхово, с. Рудник, с. Старо Оряхово, с. Шкорпиловци, община Долни чифлик, област Варна, с обща площ 51 256,524 дка, от които 11,210 кв. км морски пространства.

Предмет на опазване:

- **природни местообитания:** Съгласно чл. 6, ал. 1, т. 1 от Закона за биологичното разнообразие (ЗБР):

- 1110 Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини;
- 1130 Естуари;
- 1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода;
- 1160 Обширни плитки заливи;
- 1240 Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове *Limonium*;
- 2110 Зараждащи се подвижни дюни;
- 2120 Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни);
- 2130 Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни);
- 2180 Облесени дюни;
- 3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*;
- 6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*) (***важни местообитания на орхидеи**);
- 6240 * Субпанонски степни тревни съобщества;
- 8330 Подводни или частично подводни морски пещери;
- 91E0 * Алувиални гори с *Alnus glutinosa* и *Fraxinus excelsior* (*Alno-Pandion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*);
- 91F0 Крайречни смесени гори от *Quercus robur*, *Ulmus laevis* и *Fraxinus excelsior* или *Fraxinus angustifolia* покрай големи реки (*Ulmenion minoris*);
- 91G0 * Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus*;

- 91H0 * Панонски гори с *Quercus pubescens*;
- 91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори;
- 91S0 * Западнопонттийски букови гори;

местообитанията на следните видове по чл. 6, ал. 1, т. 2 от ЗБР:

- **бозайници** – Видра (*Lutra lutra*), Дългоух нощник (*Myotis bechsteinii*), Афала (*Tursiops truncatus*), Муткур (морска свиня) (*Phocoena phocoena*);

- **земноводни и влечуги** – Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Пъстър смок (*Elaphe sauromates*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

- **риби** – Карагъоз (Дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), Малък карагъоз (Харип) (*Alosa tanaica*);

безгръбначни – Алпийска розалия (*Rosalia alpina*), Четириточкова меча пеперуда (*Euplagia (Callimorpha) quadripunctaria*), Бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), Обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), Буков сечко (*Morimus funereus*), Вертиго (*Vertigo angustior*), Вертиго (*Vertigo moulinsiana*).

Защитената зона е обявена с цел:

Опазване и поддържане на типовете природни местообитания, местообитанията на видовете, техните популации и разпространение в границите на зоната за постигане и поддържане на благоприятното им природозащитно състояние в Черноморския биогеографски регион;

Подобряване на структурата и функциите на природни местообитания с кодове 1240, 2120, 2130 *, 2180, 91F0, 91G0 *, 91H0 *, 91M0 и 91S0 *; 3.3.

Подобряване на местообитанията на видовете Голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), Обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*) и Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*);

При необходимост подобряване на състоянието или възстановяване на типове природни местообитания, местообитания на видовете и техните популации.

Целите на защитената зона са определени съобразно важността на защитената зона за постигане и поддържане на благоприятното природозащитно състояние на типовете природни местообитания и видовете в Черноморския биогеографски регион, както и за

свързаността и целостта на мрежата от защитени зони в страната, като част от Европейската екологична мрежа Натура 2000.

Прилагане на мерки в защитената зона.

В границите на защитената зона се забранява:

- провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища;
- движение на мотоциклети, ATV, UTV и бързите извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии;
- търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания;
- отводняване на крайбрежни заливаеми ивици на реки, промени в хидроморфологичния режим чрез отводняване, изземване на наносни отложения, коригиране, преграждане с диги на реки с изключение на такива: в урбанизирани територии; в случаи на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете увреждане и унищожаване на естествената растителност в крайбрежната плажна ивица и в дюни извън активната плажна площ освен в случаите на премахване на инвазивни и неместни видове, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;
- използване на дънни тралиращи и драгиращи средства, депониране на драгажни маси и пребаластиране на кораби в морските пространства в зоната;
- изграждане на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, предмет на опазване в морските пространства в зоната;
- промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива;
- премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на

зеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти;

- употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията;

- употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове;

- използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в зеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.);

- използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми;

- палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност;

- извеждане на сечи в крайречни естествени гори и крайречни дървесни ивици в 15-метровата зона около постоянни водни течения с изключение за нуждите на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за предотвратяване на опасности, застрашаващи живота и здравето на хората, при бедствия и аварии, за поддържане/подобряване на природните местообитания и местообитанията на видовете, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство;

- паша на домашни животни в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост;

- добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от площта на съответната гора във фаза на старост вследствие на природни бедствия и каламитети; в горите във фаза на старост, през които преминават

съществуващи горски пътища и други инфраструктурни обекти, при доказана необходимост се допуска сеч на единични сухи, повредени, застрашаващи или пречещи на безопасното движение на хора и пътни превозни средства или на нормалното функциониране на инфраструктурните обекти дървета.

Мерки за постигане целите:

- Създаване на площи, заети с храстоводървесна растителност сред обработваеми земи, на каменни купчини и малки водни площи след предварително съгласуване с РИОСВ – Варна;
- Подмяна на инвазивните чужди видове дървета и храсти с местни видове след премахването им от характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси и живи плетове);
- Прилагане на разновъзрастни лесовъдски системи в природно местообитание с код 91M0 за превръщане на издънковите насаждения в семенни;
- Запазване и където е уместно, възстановяване на типово специфичните хидроморфологични условия в природни местообитания с кодове 2120 и 91F0, както и подобряване на видовия състав на природно местообитание с код 91F0; 11.9. поддържане на поне 10 % от общата площ на горските типове природни местообитания в защитената зона като гори във фаза на старост.

3.4.2. Защитени територии:

Белите Скали

Категория: Природна забележителност

Местоположение:

Област: Варна, Община: Бяла, Населено място: гр. Бяла, под контрола на Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ): Варна

Цели на обявяване:

Опазване на уникален непрекъснат скален геоложки профил, представляващ геохронологка граница Креда - Терциер и съпътстваща я иридиево-редкометална аномалия.

Белите скали в Бяла са четвъртото място в света, което дава следи за гигантски космически катаклизъм, който датира от преди 65 милиона години и е довел до изчезването на динозаврите и също така е дал шанс за развитието на бозайниците. Белите скали представляват непрекъснат скален геоложки профил. Върху тях се намират останки от вкаменелости на морски обитатели и отпечатьци от водорасли върху скалните масиви. Геоложкият обект Белите Скали се намира между северния край на централния плаж на гр. Бяла и устието на Бялата река.

Сухоземна флора и фауна.

Горските територии заемат най-голяма част от територията на общината. Горите на територията на община Бяла са локализирани в Камчийската планина, достигайки до

Черноморския бряг. Камчийска планина е едно от 5-те най-значими места в страната за египетския лешояд (*Neophron percnopterus*), скалния орел (*Aquila chrysaetos*), средния пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*) и полубеловратата мухоловка (*Ficedula semitorquata*), където тези видове гнездят в значителни количества. Сред горските масиви, главно около селищата са разпръснати обработваеми земи и ливади с ксеротермни тревни съобщества. Горските територии са представени предимно от дъб (издънков), дъб (високостеблен), по-малко други широколистни видове като източен бук, габър, липа, ясен, благун и др. и незначително участие на иглолистни видове (главно черен и бял бор). Естествените гори са 66% от горските масиви, а издънковите 34%. Подрастноподлесния етаж е повсеместен, живата почвена покривка е средно гъста и се състои от разнотравие. Възрастовата структура определя преобладаването на младите горски екосистеми. Преобладаващата част от горския фонд на общината (77,7%) е с категория “гори със специално предназначение”. Този дял е близък до средния за Черноморското крайбрежие, който е 70-90%. От горите със специално предназначение преобладават рекреационните гори (65,72 %). Най-сериозна заплаха представлява неправилното в екологично и природозащитно отношение стопанисване на горите, свързано с разрушаването на характерни горски местообитания - незаконната сеч, незаконното разораване на площи, пожари предизвикани от човешка немърливост, както и браконьерство на ловни и защитени от закона видове.

По отношение на животинските видове, според оценките в края на 1995 г. от едрите бозайници, в района има елени, сърни, муфлони и диви свине, заек, лисица и благороден елен. Местообитанията им са в района между м.Горска барака, с.Господиново, с.Попович и с.Дюлино. Нарастването на дивеча се подпомага с подхранване, създаване на условия за естествена защита, водопой и спокойствие. Растителността и животинският свят в пределите на община Бяла са със средна степен на антропогенна намеса в сравнение с всички черноморски общини. Негативното въздействие по отношение на флората и фауната на разглежданата територия най-общо се изразява в следните процеси:

- Изместване на автохтонната флора и фауна. Почти напълно са унищожени обширните в миналото гори от дрънкоцветен дъб (*Quercus pedunculiflora*), летен дъб (*Q. robur*), полски бряст (*Ulmus minor*), ясен (*Fraxinus oxycarpa*) по долината на р. Двойница. В значителна степен са унищожени и горите от цер (*Q. cerris*) и благун (*Q. frainetto*).

Сравнително по-малко засегнати са горите от благун и благуново-церовите гори в общината.

Унищожаването на автохтонната горска растителност в миналото е довело до напускане на тези местообитавания на характерните горски представители на фауната. Това е последвано от заемане на техните места от нови растителни и животински видове. На отделни територии този процес е протекъл без допълнителна човешка намеса, но в по-голямата си част тези промени са направлявани от антропогенния фактор. Като обща тенденция за фауната е установено отстъпване и изчезване на горските видове. Такива са дъждовникът, горската жаба, слепокът, смокът-мишкар, бухалът, кълвачите и др. Освободените територии се заемат от зелени гущери, пепелянки, полски птици, гризачи и т.н.

При подменените съобщества понастоящем най-значително разпространение имат площите със земеделски култури. Те са монодоминантни и са изцяло зависими от антропогенния фактор. На определени площи са извършени залесявания, в т.ч. и с нехарактерни за естествените екосистеми видове. При естествената подмяна на унищожената растителност голямо участие вземат плевните и рудерални видове като копривата, обикновения бърз, камилския и магарешкия бодил, а от храстовите и дървесни видове - драката и келявият габър.

Морска флора и фауна.

Негативните въздействия върху морските екосистеми са резултат преди всичко от косвено замърсяване на морските води (главно извън пределите на общината) и прекомерният улов на рибни ресурси в целия Черноморски басейн. В резултат на тези процеси като цяло в Черно море в значително намален броят на морски организми и особено на рибната фауна, увеличени са представителите на зоо- и фитопланктона, които са индикатор за еутрофикация на морските води.

Най-често срещаните риби са: калкан, паламуд, лефер, сафрид, трикона, попчета, акула, рапан. Рапанът е аквакултура, която се среща в съжителство с черната мида, която той използва за храна. От извършените предварителни проучвания, подходящи за изкуствено отглеждане на рапани и черни миди, са заливите Св. Атанас и Черни нос, както и северно от централния плаж в Бяла.

Разполагането на съоръжения, обаче, би попречило на свободното движение на рибните пасажки към таяните, затова следва при вероятно проектиране на такива съоръжения,

тази опасност да бъде взета под внимание. Няма данни замърсяване, което промишленото отглеждане на рапани би предизвикало.

Изводи и заключения:

Биоразнообразие. Територията на Общината се характеризира биологично разнообразие, обусловено от разнообразните хабитатни условия и добре запазените горски масиви, съставляващи значителна част от баланса на територията и. Това представлява добра основа за развитие на познавателен и екотуризъм, както и на други

дейности. Едновременно с това, обаче, тези територии са чувствителни към антропогенна намеса, поради което реализацията на каквито и да било проекти, свързани с туристическото им ползване следва да бъдат много внимателно балансирани.

В тази насока е необходимо да продължи разработването на проекти, насочени към защита на природата, както насърчаването на гражданските инициативи в тази област.

Градски зелени системи.

Съществуващата зелена система на Бяла е сравнително слабо развита. Екологичният аспект от добре позиционирана и функционираща зелена система е свързан с подобряване на екологичните характеристики на средата –

изолиране и филтриране на вредностите от транспорта и стопанските обекти;

намаляване на шума;

осигуряване на екологичен комфорт в зоните за живеене и отдих и др.

Като основен приоритет в тази област следва да се приеме реализацията на разработените вече проекти за паркове за обществено ползване и да се разработи програма за поетапно изграждане на цялостна градска зелена система, както и регистър на зелените площи изискващ се от чл. 63 на ЗУТ

3.4.3 Лечебни растения

Важна част от биоразнообразието и особена категория от флората на община Бяла са лечебните растения.

България е единствената страна в ЕС, която има специализиран Закон за лечебните растения и две свързани с него наредби. Според изискванията на чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения към

общинската програма за опазване на околната среда се разработва специален раздел "Лечебни растения", което е задължение на кмета на общината.

Разделът „Лечебни растения“ към ОПООС на община Бяла е разработен на основание чл.50, т.3 от Закона за лечебните растения (ЗЛР) и чл.79, ал.1 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС). Спазени са изискванията на действащото в момента законодателство по отношение на биоразнообразието и лечебните растения, в т.ч. и изискванията на чл. 55 от ЗЛР относно съдържанието на раздела.

Целта на раздел „Лечебни растения“ е да осигури опазване на биологичното разнообразие на лечебните растения и на техните ресурси на територията на община Бяла, като планира ползването, така че то да бъде екологосъобразно и устойчиво.

Съгласно националното законодателство, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като: организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда; издава разрешителни за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост; издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на мониторинга и кадастъра на лечебните растения за териториите, намиращи се под негова юрисдикция.

Община Бяла, съвместно с РДГ “Варна”, РИОСВ - Бургас и други обществени организации трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения

„Ресурси от лечебни растения“ е съвкупността от лечебни растения, разгледани като природен продукт, използван от хората за задоволяване на сегашни или потенциални техни нужди“.

Лечебните растения участват в състава на дървесни, храстови и тревни съобщества, като в някои от тях доминират, заемат обширни територии и придават облика на растителността. Други имат много ограничено разпространение, единични находища и са с природозащитна значимост. Лечебните растения формират и участват в местообитания с консервационна значимост, включени в мрежата Натура 2000.

Като част от биоразнообразието на страната, лечебните растения са подложени на редица заплахи: влошаване, фрагментация и загуба на местообитания; прекомерно използване и неспазване на правилата за опазване на находищата и видовете; замърсяване на въздуха, водата и почвата; ниската численост и ниска плътност на индивидите в някои популации; климатични промени и др.

Законът за лечебните растения (обн., ДВ, бр. 29/ 2000 г.) е специализиран ресурсологичен закон, който регламентира дейностите по опазване и ползване на лечебните растения, задълженията на физическите и юридическите лица и на органите на държавната и местната власт.

Основната цел на закона е осигуряване на условия за дългосрочно устойчиво ползване на лечебните растения на територията на страната. Към него има списък със 739 вида лечебни растения.

Законът допуска два вида ползване – за лична употреба и за стопански нужди.

Под лични нужди се разбира количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един

ден, както следва:

- а) корени, коренища, луковици или грудки – до 1 кг;
- б) стръкове – до 2 кг;
- в) листа – до 1 кг;
- г) кори – до 0,5 кг;
- д) цветове – до 0,5 кг;
- е) семена – до 0,1 кг;
- ж) плодове – до 10 кг;
- з) пъпки – до 0,5 кг;
- и) талус – до 1 кг.

Събирането за стопански цели е събирането на билки в големи количества за търговски

цели или преработка. Събирането за стопански цели се извършва от физически и/или юридически (билкозаготвители) лица, след издаване на разрешително и заплащане на такса за ползване, преди да започне събирането на съответните билки. В билкозаготвителните пунктове се изкупуват само билки, за които е издадено разрешително по чл. 21, ал. 2 от Закона за лечебните растения, когато билките са събрани от диворастящи лечебни растения. Разрешителните придружават събраните количества билки в пунктовете.

Разрешителните се издават от органите на изпълнителната власт, които управляват съответните територии. Разрешителното за ползване на територията на общината се издава от кмета на общината на община Бяла, като се изготвя от от дирекция „Икономическа и социална сфера, благоустрояване и околна среда“(ИССБОС) на физическо лице, което събира билки за продажба или за първична обработка или генетичен материал от лечебни растения и определя:

- 1) вида на ползването;
- 2) разрешеното количество билки или генетичен материал по видове морфологични части;
- 3) района или конкретното находище;
- 4) начина на ползване;
- 5) задължения на ползвателя.

При издаването на разрешителни на територията на Община Бяла се осъществява контрол по отношение на:

- Уведомяване на РИОСВ Бургас за организираните билкозаготвителни пунктове и складове за билки до започване на дейността в тях от съответния билкозаготвител;
- Водене на книга за изкупените, реализираните и наличните количества билки, регистрирана в РИОСВ Бургас;
- Периодични проверки на наличните или намиращите се в процес на първична обработка билки и на необходимата документация;
- Спазване на законоустановения срок (до 20 януари) за представяне в РИОСВ Бургас на обобщена информация за изкупените, обработените и реализираните през предходната година билки, както и за складовите наличности;
- Водене на регистър на издадените разрешителни за ползване на лечебни растения на територията;

- Изпълнение задълженията на всеки ползвател на лечебни растения след приключване и по време на ползването им;
- Отнемане на разрешителното за ползване със заповед на кмета на общината, при настъпило увреждане или унищожаване на находищата на лечебни растения в резултат от дейността на титуляра на разрешителното за ползване.

Таксите за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост, се определят от общински съвет в размер не по-голям от размера на таксите за ползване на лечебни растения от земите включени в Държавния фонд. Към момента има приета от Общинския съвет **„Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Бяла“** В раздел X на наредбата са определени такси за ползването на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост, които се заплащат съгласно приложена тарифа.

„Природозащитно значими“ или **„консервационно значими“** видове са видовете диворастящи растения, които са уязвими или под заплаха от изчезване и се нуждаят по една или друга причина от мерки за защита. Според степента на застрашеност на видовете в определен географски обхват се създават локални, национални и т.н. Червени списъци.

Консервационно значимите видове лечебни растения в България са няколко десетки. Те оформят различни групи в зависимост от: степента им на застрашеност; нормативната рамка за защита, нивото на заплаха – национално, европейско и глобално; разрешената степен на ползване и т.н.

Необходимо е винаги да се има предвид, че и широко разпространени видове лечебни растения, при неправилно събиране и/или изчерпване на находищата до край, могат бързо да намалеят, да станат редки или уязвими и да се окажат в риск от унищожаване. Затова е важно да се опазват и ползват правилно, така че находищата да имат възможност да продължат да съществуват през следващите години и да се възобновяват.

Ползването на лечебните растения трябва да бъде съобразено с разпоредбите на действащото в страната национално и европейско законодателство.

„Стопански значими“ видове лечебни растения

Тези видове имат много добри запаси в природата или се култивират, което позволява събиране на големи количества. Това са: липа, коприва, жълт кантарион, глог, мента, маточина, лавандула, лайка, диланка, шипка, трънка, къпина, малина, хвойна и др.

Лечебните растения в региона на Община Бяла, се срещат изключително около пътните артерии, синурите на поземлените имоти, пасища и мери, запустели и необработени участъци, в горския фонд (ДГФ), Общински горски фонд (ОГФ) или в частните горски парцели, както и в прилежащите селищни системи около дворовете. По принцип на територията на Общината лечебните растения нямат изразен стопански характер, водещ до тяхното масово събиране и съхраняване, поради което обстоятелство, няма създадени и налични билкосъбирателни и билкозаготвителни пунктове.

Изхождайки от малобройното население на отделните населени места в Общината, то тяхното бране и използване като билки за лечебни цели е незначително и не води до тяхното унищожаване и изгубване, което е благоприятно за запазването на естествения генетичен фонд.

В запустели и изоставени тревни участъци, терени около нерегламентирани сметища, изоставени торови площадки, бунища, полски пътища, както и в самите селищни системи около дворовете се срещат широколистен жиловляк (*Plantago major*), теснолист жиловляк (*Plantago lanceolata*), коприва (*Urtica dioica*), троскот (*Cynodon dactylon*), лепка (*Galium aparine*), козя брада крилатоплодна (*Tragopogon pterodis*), бъзак (*Sambucus ebulus*) и черен бъз (*Sambucus nigra*), петнист бял трън (*Silybum marianum* L.(Gart) и др..

В сервитута на междуселищните пътища се срещат единични екземпляри от орех (*Juglans regia*), трънка (*Prunus spinosa*), глог (*Crataegus monogiana* Jacq), джанка (*Prunus domestica* L subsp.*divaricata* Asch. et Gr.) и кисел трън (*Berberis vulgaris*).

В самите селски дворове се срещат различни плодни дървета, чийто плодове, листа или други техни части се използват в народната медицина, като слива (*Prunus domestica* L), Джанка (*Prunus domestica* L subsp. *divaricata* Asch et Gr), череша (*Prunus avium* L), вишня (*Prunus cerasus* L), праскова (*Prunus persica* Sieb), кайсия (*Prunus armeniaca* L), дюля (*Cydonia vulgar Pers.*), мушмула (*Mespilus germanica* L.), бръшлян (*Hedera helix* L) и др., както и редица култивирани тревисти растения като: градинска чубрица (*Satureja hortensis*), босилек (*Ocimum basilicum* L), обикновен копър (*Anethum graveolens* L), градински чай (*Salvia officinalis* L), маруля (салата) (*Lactuca sativa* L.) и др.

В границите на Община Бяла се наблюдава сравнително слабо разнообразие във видово отношение на лечебните растения, както и тяхното незначително количество. Това до известна степен обуславя липсата на изкупвателни и билкозаготвителни пунктове, както и складове за билки на територията на Общината.

Независимо от това биологически неоправданата експлоатация на лечебните растения, вследствие на тяхното неправилно събиране, е една от негативните страни на антропогенния фактор. Това от своя страна води до влошаване състоянията на техните естествени местообитания и находища.

На основание чл.10, ал.1, 2 и 3 от Закона за лечебните растения ежегодно със Заповед на Министъра на околната среда и водите се определят допустимите за събиране количества билки (в килограми сухо тегло) от естествените находища, извън територията на националните паркове на следните видове лечебни растения:

Божур червен (*Paeonia peregrina* Mill.)

Зърнастец елшовиден (*Frangula alnus* Mill.)

Иглика лечебна (*Primula veris* L.)

Катраника, пелин бял (*Artemisia alba* Turra)

Лазаркия, Еньовче ароматно (*Galium odoratum* (L.) Scop.)

Лудо биле, старо биле (*Atropa belladonna* L.)

Ранилист лечебен (*Betonica officinalis* L.)

Решетка безстъблена (*Carlina acanthifolia* All.)

Тлъстига лютива, жълто прозориче (*Sedum acre* L.)

Кисел трън обикновен (*Berberis vulgaris* L)

Шапиче (*Alchemilla vulgaris* complex)

Не се разрешава събирането на тези билки извън определените райони, както и в количества, по големи от определените квоти.

Съгласно приложението към заповедта, за територията на области Бургас и Варна, няма ограничителна квота.

Заплахите за видовете със стопанско значение вкл. и консервационнозначимите от тях, зависят от начина на трайно ползване на общинските имоти, в които са най-важните им находища, от особеностите на растежа и развитие на всеки вид, от стопанския интерес към съответните терени, в които има находища на даден вид и др. фактори.

За видовете, които се срещат в земеделски земи, които по начин на трайно ползване са най-общо „пасища, мери” или „ливади”, основните заплахи са:

- промени в начина на трайно ползване в обработваеми земи – ниви, трайни насаждения, зеленчукови градини и свързаното с тези дейности разораване. При такива дейности напълно се унищожават находищата на лечебните видове растения.
- влошаване на качеството на местообитанията напр. на пасища и ливади. Причини за това могат да бъдат прекомерно изпасване от домашни животни, неправилни срокове на косене, обрастване с дървета и храсти при неподдържането им и др. В тези случаи настъпва по-бързо или по-бавно намаляване на популациите на лечебните видове и постепенното им изчезване от тези местообитания.
- Като обща заплаха за всички лечебни видове и неправилната им експлоатация вкл. свръхексплоатация на ресурсите им. Заради това е много важно да се определи колкото се може по-точно възможните норми за експлоатация в резултат на обективна ресурсна оценка.

Мерки за опазване,

- Дейности по поддържане и управление на пасища и ливади, като определяне на правилната пасищна натовареност и контрол, правилни срокове за косене на ливадите, почистване на дървесна и храстова растителност и др.
- . Екологосъобразно земеделие и животновъдство.
- Екологосъобразно стопанисване на горите, така че да не се променя драстично тяхната екологична структура и оттам условията за различните видове лечебни растения.
- Дейности по опазване и възстановяване на ресурсите на лечебни видове.

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

4.1. Отпадъци

В общинската програма за управление на отпадъците (ПУО) са заложили конкретни мероприятия, целящи минимизиране отрицателното влияние на отпадъците върху околната среда

Основната цел, която е поставена в нея е: *Ефективно използване на отпадъците като ресурси и намаляване на генерирането и на депонирането им.*

Програмата предвижда мерки за постигане на следните цели:

- Намаляване на вредното въздействие на отпадъците чрез предотвратяване образуването им и насърчаване на повторното им използване.
- Увеличаване на количествата на рециклираните и оползотворени отпадъци и намаляване и предотвратяване на риска от депонирането им.
- Управление на отпадъците, което гарантира чиста и безопасна околна среда.
- Превръщане на обществеността в ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците.

Тези цели, залегнали в Програмата за управление на отпадъците на Община Бяла 2016-2020 г., са в синхрон със стратегическите цели гарантиращи постигането на генералната цел на НАЦИОНАЛЕН ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 2021-2028 г. която е:

Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива.

Общината трябва да постигне целите заложи в законодателството в областта на околната среда за намаляване на отделните видове отпадъци. В тази връзка община Бяла е предприела следните действия:

- За гр. Бяла и другите населени места на общината съществува изградена система на организирано сметосъбиране и сметоизвозване.
- Има изготвени план за локализация на съдовете, графици и маршрути за събиране. Покритието на услугата е 100% (за гр. Бяла и останалите 4 населени места в общината, остава единствено с. Самотино, където по данни от (Риосв Бургас, 2013), населението възлиза на 2 жители).
- Закрито е сметището на община Бяла и в момента текат дейности по рекултивация.
- В процес на изграждане е ново сметище.....
- Изграждане на система за домашно компостиране на домакинствата.

Генерирани видове отпадъци по видове и източници - битови, опасни, строителни, производствени

Генерират се различни видове отпадъци, които най-общо могат да се отнесат към следните групи:

А) Битови отпадъци. В рамките на битовите отпадъци особено внимание е отделено на биоразградими битови отпадъци и отпадъци от хартия, картон, метал, пластмаса и стъкло.

Б) Производствени неопасни отпадъци

В) Строителни отпадъци

Г) Опасни отпадъци

Битови отпадъци

Община Бяла е възложила по договор по Закона за обществените поръчки на „Технокар”ЕООД за изпълнение на дейностите за събиране и транспортиране на битовите отпадъци.

Системата за сметосъбиране е изградена в голямата си част от индивидуални съдове. Всеки контейнер обслужва едно домакинство.

Отпадъците се предават за третиране в „ЕКОИНВЕСТ АСЕТС” АД с основна дейност: “проектиране, изграждане и експлоатация на завод за преработка на ТБО, включващо предоставяне на услуги за преработка на ТБО и управление на дейности по отпадъците”.

С цел намаляване на количествата и на риска от депонирани битови отпадъци и други, инвестиционните мерки на общината са насочени основно към изграждане на площадкова инфраструктура за битови отпадъци и рекултивация на закритото общинско депо

Разделно събиране на битовите отпадъци в община Бяла

Тази система и системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки задължително включват всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и курортните населени места.

Община Бяла е с население по – малко от 5000 души, но е курортно населено място, което трябва да организира дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци.

Към момента на изготвяне на настоящата програма, в община Бяла, няма изградена система за разделно събиране на отпадъци. Направени два опита за изграждане на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки: Финансирана от ПУДООС и на

основание договор с ООп „Екобулпак“. Констатирана е икономически неизгодността на системите.

Показател		Брой жителите на населеното място (хил.)			
		До 3	От 3 до 25	От 25 до 100	Над 100
Норма на натрупване	кг/ж год.	150-180	330-365	380-420	420-455
	$\frac{3}{\text{м}}$ /ж.год.	0,40-0,55	0,85-1,05	1,15-1,40	1,45-1,80
Обем. тегло	$\frac{3}{\text{кг/м}}$	340-380	350-390	300-340	250-290

Коефициент на разделното събиране:

Вид отпадъци	Брой жителите на населеното място (хил.)							
	до 3	от 3 до 25	от 25 до 100	над 100				
	%	кг/ж/г	%	кг/ж/г	%	кг/ж/г	%	кг/ж/г
хранителни	органични							
хартия и картон	4 - 6	6 - 11	12-14	40 - 51	16 - 18	61 - 76	20 - 22	88 - 103
пластмаси	5 - 6	8 - 11	6 - 8	20 - 29	8 - 10	30 - 42	10 - 12	44 - 56
текстил	5 - 6	8 - 11	7 - 9	23 - 33	7 - 9	26 - 38	7 - 9	31 - 42
гума	3 - 4	4 - 7	3,5 - 4	11 - 15	3 - 4	11 - 17	3 - 4	13 - 19
кожа	0,5 - 1	1 - 2	0,5 - 1	2 - 4	1 - 1,5	4 - 6	1 - 1,5	4 - 7
градински	1 - 2	1 - 4	1 - 2	3 - 7	1 - 1,5	4 - 6	1,5 - 2,5	7 - 12
дърво	14- 16	21 - 29	13- 15	43 - 55	9 - 11	34- 46	5 - 7	22 - 33
стъкло	2 - 2,5	3 - 4	2 - 3	7 - 11	1,5-2,5	6 - 10	1,5 - 2	7 - 9
метал	неорганични							
инертни	5 - 6	7 - 11	4 - 5	13 - 18	5,5-6,5	21 - 27	7 - 8	31 - 38
прах, тор, др.	2,5- 4,5	4 - 6	1 - 2	3 - 7	2 - 3	8 - 13	2,5 - 3,5	11 - 17
ОБЩО:	5 - 7	7 - 12	1 - 2	3 - 7	2 - 3	8 - 13	3 - 4	13 - 19
	други							
	53- 41	80 - 74	49- 35	162-128	44 - 30	167- 126	38,5-24,5	169 - 115
	100	150-180	100	330-365	100	380-420	100	440-470

Определени са със заповед места за събиране и съхранение на излезли от употреба луминесцентни лампи, за събиране на негодни батерии и за смяна на отработени масла.

Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА)

На територията на Общината няма изградена и действаща площадка за събиране, съхранение и оползотворяване на НУБА. Този вид отпадък се обхваща чрез дружествата, извършващи автосервизна дейност. Съхранението им се извършва на основание ЗОУ и Наредбата за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (приета с ПМС № 351 от 27.12.2012 г., обн. ДВ. бр.2 от 08.01.2013 г.).

Предаването им се извършва въз основа договорни отношения на дружества, притежаващи съответния документ по чл.35 от ЗУО.

Б) Производствени неопасни отпадъци

Производствените отпадъци са количества вещества (продукти, остатъци, суровини и материали), несъдържащи вредни замърсители, създаващи риск за здравето на хората и околната среда, които не могат да се използват в производството (поради липса на технологии или пазар), не могат да бъдат продадени и от които притежателят желае или е длъжен да се освободи. Те се формират в резултат на промишлената, занаятчийската и обслужващата дейност на физическите и юридически лица.

Количеството и съставът на производствените отпадъци са силно променливи и зависят от множество фактори и най-вече от вида и технологията на производството.

За Община Бяла характерни отпадъци от индустрията са: отпадъци от физическа и механическа повърхностна обработка на метали и пластмаси, строителни отпадъци, утайки от локални пречиствателни станции, утайки от ПСОВ.

Управлението на утайките от ПСОВ и намаляване на депонираните отпадъци от утайки от ПСОВ се разглежда в разработваните Регионални прединвестиционни проучвания (РПИП) за ВиК за териториите на консолидираните ВиК оператори.

На територията на Община Бяла производствените дейности са сведени до минимум. Районът е с преобладаващо сезонна туристическа дейност и в последните години – земеделие.

Образуваните от дейностите на дружествата отпадъци се предават за последващо третиране на фирми, притежаващи съответните документи по чл.35 от ЗУО. Контролът се извършва от компетентните органи и Община Бяла.

В) Строителни отпадъци

Към момента на територията на цялата страна инфраструктурата за управление на отпадъците от строителство и събаряне е крайно недостатъчна.

Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влягане на рециклирани строителни материали, създава условия от нормативна гледна точка за рециклиране и цялостно управление на строителните отпадъци, но липсата на достатъчно и равномерно разпределени инсталации за третирането им, създава проблеми при прилагането на Наредбата.

След анализ на регистрираните лица, притежаващи разрешително за дейности с отпадъци, издадено по реда на чл. 35, ал. 1 от ЗУО, фигуриращи в регистъра на ИАОС, както и на депата за инертни отпадъци, се потвърди констатацията направена по-горе.

Инсталации за оползотворяване или депониране на СО		
местоположение на площадката	наименование на фирмата - собственик	описание на дейността
гр. Вълчи дол, обл. Варна	Булгаргаз ЕАД	депо за инертни отпадъци
с. Бели извор, общ. Враца	Холсим АД	депо за инертни отпадъци
гр. Пазарджик	Алекса - 69 ЕООД	дейност R05 - оползотворяване на СО
гр. Шумен	Барс АД	дейност R05 - строителна фирма, притежаваща разрешително за оползотворяване на СО
с. Костиево, общ. Марица	Вис строй 1 ООД	дейност R05 - площадка, оборудвана с трошачка и сита
гр. Бургас	Евробилд ООД	дейност R05 - строителна фирма, притежаваща разрешително за оползотворяване на СО
Димитровград	ЕТ Евстати Димитров	дейност R05 - разполага с мобилна челюстна трошачка
с. Косталево, общ. Враца	Кралтрейс ООД	дейност R05 - разполагат с трошачки, като приемат от физически и юридически лица
гр. Аксово, обл. Варна	Община Варна	дейност R05 - рециклиране на СО
гр. Смолян	Ростер ООД	дейност R05 - рециклиране на СО
гр. София	Сервизен център за метали	дейност R05 - рециклиране на СО
гр. София	Софинвест	дейност R05 - рециклиране на СО

В общината няма специално изградено депо за съхраняване на строителни отпадъци, което да отговаря на изискванията за опазване на околната среда.

С приемането на Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС 277 от 5.11.2012 г. (Обн., ДВ, бр. 89 от 13.11.2012 г., в сила от 13.11.2012 г.), Чл. 3-Наредбата се прилага за:

1. отпадъците по приложение № 1, образувани от строителни и монтажни работи (СМР), независимо от категорията на строежа, съгласно чл. 137, ал. 1 от Закона за устройство на територията (ЗУТ);

2. отпадъци по приложение № 1 от премахване на строежи по т. 1, в т.ч. след въвеждането им в експлоатация;

3. рециклирани строителни материали, а чл.11 определя постигането на количествените цели за оползотворяването им.

Правилното управление на строителните отпадъци и отпадъците от разрушаване на сгради допринася за постигането на устойчивост и подобряване качеството на живот. Поради тази причина отпадъците от строителство и разрушаване са определени като ключов аспект в пакета за кръгова икономика, представен от ЕК през 2015 г

Възможни мерки в тази насока са:

Тъй – като възложителите на инвестиционни проекти, финансирани с публични средства, са отговорни за влагане в строежите на определен процент материали от рециклирани строителни отпадъци или материално оползотворяване в обратни насипи е препоръчително да се предприеме:

- Включване в тръжните документи за строителство на сгради на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали
- Включване в тръжните документи за строителство на пътища на изискването за влагане в строежите на рециклирани строителни материали
- Включване в тръжните документи за строителство на изискването за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи

Г) Опасни отпадъци от бита

Опасни отпадъци са тези, чийто състав, количество и свойства създават риск за човешкото здраве и околната среда и са класифицирани като такива според Базелската конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане.

Основните групи опасни отпадъци, образувани в домакинствата са:

- Живак и живаксъдържащи уреди
- Лакове и бояджийски материали

- Домакински препарати и химикали
- Мастила и замърсени опаковки
- Фармацевтични продукти (лекарства с изтекъл срок на годност)

Основен източник на тази група отпадъци на територията на Общината са транспорта, услугите на здравеопазването, а така също и домакинствата на гражданите.

Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват.

Предотвратяване и намаляване на риска от стари замърсявания с отпадъци

Общината ежегодно предприема мерки за инвентаризация и поетапно почистване, саниране и рекултивация на нерегламентираните сметища и стари замърсявания с отпадъци . За избягване на повторно замърсяване контролът е завишен. Силна в последните години е и гражданската позиция на населението.

Като извод и препоръка в тази насока трябва да се отбележи, че

- Общината не притежава необходимия капацитет за изграждането на съоръжения за обезвреждане/оползотворяване на отпадъци, отговарящи на високите европейски изисквания. Поради това се налага обединяването на усилията на няколко общини, с цел изграждането и експлоатацията на регионално съоръжение, на поносима за доходите на населението цена.

- съществува необходимост от ежегодно предоставяне на актуална информация относно състоянието на малките населени места от общината, с цел изготвяне на план за почистването им. Също така е необходимо закупуване на табели, целящи превенция на замърсяванията, което може да се осъществи или от общинския бюджет или от бюджета на съответното кметство. Провеждането на кампании, както образователни, така и за почистване е важен аспект към приобщаване на хората към този проблем и продължаване на усилията в тази посока е успешен модел.

- Участие на обществеността - Провеждане на информационни кампании за насърчаване прилагането на разделно събиране, рециклиране, оползотворяване и повторна употреба на масово разпространени отпадъци. Прилагане на учебни програми за обучение по управлението на отпадъците в детските градини и училищата в община Бяла

- Отделяне на биоразградимите отпадъци от общия поток битови отпадъци, чрез специални съдове и извозването им до инсталация за компостиране. Безвъзмездно предоставяне на домакинствата на компостери за зелени и други биоотпадъци.

- Отделяне на опасните отпадъци от бита от общия отпадъчен поток, чрез събирането и извозването им до център за съхранение на опасни битови отпадъци.

- Отделяне на рециклируемите отпадъци, чрез въвеждане на система за разделно събиране и сключване на договор с организация по оползотворяването на тези отпадъци от всички населени места.

4.2. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението (посл. изм. и доп.).

Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела. Най-горната граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца

честота. Освен сила звукът се характеризира и с височина /честота/. Човешкото ухо може да възприема звуци с честота от 16 до 20 хиляди херца. Едно трептене в секунда е 1 херц. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Шумът и вибрациите по своето хигиенно значение са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда. Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето.

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

РИОСВ – Варна организира извършването на измерването, оценката, управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. Осъществяваният контрол е превантивен, текущ и последващ.

В община Бяла няма въведена мониторингова система за измерване нивото на шума, излъчван от различните източници и нивото на шума в местата на въздействие.

На територията на града няма работещи шумни предприятия и обекти, което спомага нивото на шума в различните устройствени зони да бъде в границите на допустимите норми.

Няма данни за наднормено излъчване на шум на територията на общината. Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Акустичната обстановка е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа, а в останалата част е нормална.

Шумът от автомобилния транспорт е основен фактор за шумовите нива в община Бяла, като той представлява по-голямата част от общото шумово натоварване. Шумът, излъчван в околната среда от транспортните средства (автобуси и леки коли) е епизодичен с ниво около 60 dBA. В определени моменти (форсиране на двигателя, звукови сигнали, затваряне на врати и др.) шумът е импулсен и може да достигне сравнително високи нива.

Увеличението на шумовия фон, предизвикано от транспорта, се дължи на два основни фактора: повишената моторизация на населението и лошото състояние на автомобилния парк, уличните настилки и алармените системи на МПС; крайно недостатъчните мероприятия, насочени към намаляване на шума, в комбинация с липса на адекватен контрол на превозните средства за намаляване на шумовите нива.

Източник на шумово замърсяване на територията на общината е преди всичко остарелия автомобилен парк и незадоволителното състояние на пътните настилки.

За територията на община Бяла няма данни за превишения нивата на шума на производствените предприятия, намиращи се в обособените производствени зони. Има различни локални източници на шум (работилници, търговски обекти, заведения и др.) с ограничен обхват на шумово въздействие. Няма данни за превишения на шума в жилищните зони. По отношение на шума в контролирания от РИОСВ-Варна регион резултатите от контролни проверки и от СПИ през 2019 г. показват спазване на нормативните изисквания от операторите по отношение на излъчвания в околната среда шум.

За високите стойности на шумовите нива допринасят характерните особености на териториално – устройствените планове на града и другите населени места:

- Липсата на околновръстни пътища, поради което целият транзитен моторен поток минава през населеното място;
- Липсата на защитни „зелени екрани“;
- Лошокачествена настилка;
- Двустранно плътно застрояване по главните улици; • Големи наклони на някои улици; • Остарелият автомобилен парк.

На негативното влияние на шума са подложени в най-голяма степен живеещите на главните улици на града, както и живеещите в близост до основните пътни артерии на общината. За намаляване на шума в урбанизираната среда, Общинската администрация следва да предприеме действия по регулиране на движението чрез планове за организация на движението.

4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците.

Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници
- Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници.
- Йонизиращи и не йонизиращи лъчени.

Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:

- Преминаване на производствения сектор към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с по-високи емисии в атмосферния въздух.
- Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух.
- Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух
- Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди.

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране.

Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен статус са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за канални води, ПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъците, кариерите, автосервизи, автогари, гари и други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат недостатъчно ефективни водопровод и канализация, инфраструктура, изградени типови постройки и възможности за поддържане на необходимата хигиена. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегна и живеещото в съседство население. Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове - азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани).

Естественият радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло.

Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на

радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве. Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греење има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греење зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

Бедствията и аварията имат неблагоприятен ефект върху процеса на устойчиво развитие. Нарушава се хармонията между техническия и икономическия прогрес, опазването на природната среда, здравето и благосъстоянието на населението.

Сеизмичната характеристика на района на общината, ландшафтните и типоморфни условия, климатичните особености и други оказват своето съществено влияние при образуването на редица свлачищни процеси. Своевременното им регистриране и стабилизиране е една от приоритетните задачи в работата на общинската администрация.

На територията на общината възникват кризисни ситуации породени от бедствия, аварии или катастрофи, които причиняват различни по размер материални щети и могат да доведат до човешки жертви. Най-характерни са обилните снеговалежи, снегонавявания, поледици, наводнения, активизиране на свлачищна дейност, земетресения и други.

Промислените аварии са характерни за фирмите, работещи с взривни и опасни химически вещества (хлор, амоняк, киселини и основи). Прогнозира се и възможност за радиоактивно замърсяване, вследствие авария в АЕЦ “Козлодуй”, или трансграничен пренос на радиоактивни вещества. В случай на такава авария или трансграничен пренос, Община Бяла не попада в 30-километровата зона за аварийно планиране, но при неблагоприятни метеорологични условия по всяка вероятност ще попадне в зона на строг контрол.

Статистически възможни за общината са възникването на инциденти с разливане на живак, замърсяване с растително-защитни препарати, нефт и нефтени деривати и невзривени боеприпаси (артилерийски, авиационни, стрелкови).

Големи са вероятностите за възникване на биологични огнища и епидемични взривове. Избухването на пандемията от COVID-19 постави света на изпитание и представлява както предизвикателство, така и възможност за това как искаме да изградим бъдещето си наново. Правителствата на всички равнища, и по-специално местните и регионалните власти, са призвани да предоставят услуги за спешна помощ, да ограничават разпространението на болестта, да смекчат, доколкото е възможно, нейните социални и икономически последици и да координират усилията за възстановяване. Местните и регионалните лидери са на първа линия в борбата с COVID-19 и Европейският комитет на регионите подкрепя техните усилия.

Община Бяла има одобрен План за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи. Съгласно плана се организира, ръководи, координира и контролира провеждането на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи при възникнали бедствия, аварии и катастрофи.

Със Заповед № РД 07 00-152 от 08.03.2020 г. е създаден кризисен щаб за превенция, ограничаване и недопускане на разпространението на заболяването COVID-19 на територията на община Бяла.

5. Управленски и финансови фактори

5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските намесници в селата спадат: упражняване на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат

воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица. Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда; да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;
- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;

- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината. Ежегодно в срок до 31 март, Кметът представя в Областна администрация – Русе и РИОСВ – Русе отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на иземвания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, Кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения Кмета на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава разрешителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Отговорни за опазване на околната среда и управлението на дейностите с отпадъците са: Кмета на общината, Общинския съвет, Заместник-кмет, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Изпълнението на настоящата Програма за опазване на околната среда на община Бяла за периода 2021-2025 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Бяла се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за опазване на околната среда и управление на отпадъците.

Основни структурни единици в Община Бяла имащи значителна роля в процеса на реализация на политики, мерки и действия за опазване на околната среда са:

Административно звено – Дирекция „Икономическа и социална сфера, благоустройство и околна среда“ (ИССБОС),

- отдел „Образование, култура, туризъм и околна среда“

- Административно-правна дирекция: Дирекцията извършва периодична подготовка на документация във връзка с публикуване на обществени поръчки по смисъла на ЗОП, както в регулярната дейност на общината, така и при изпълнението на проекти с европейско финансиране.

- Финансово-счетоводна дирекция: Дирекцията има ангажименти към дейностите по опазване на околната среда, при прогнозирането и планирането очакваните приходи и разходи при изпълнението на екологичната политика на Община Бяла. Генерира експертни мнения и становища по въпроси, свързани с данъчната политика, в т.ч. и при формирането на предложения за данъчни стимули и рестрикции за физически и юридически лица, по отношение опазването на околната среда.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва ежегодното им включване в дейности за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари и специализирани курсове.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

5.2. Сътрудничество с други институции и организации

Община Бяла следва да си сътрудничи по проблемите на опазване на околната среда със съседните общини: община Долни чифлик, община Несебър от област Бургас, .

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

- С фирма "Водоснабдяване и канализация - Варна" ООД за получаване на:

разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди – водовземане от градската водопроводна мрежа;

разрешителни за заустване на производствени отпадъчни води в ПСОВ и емисионни норми за отпадъчните води;

- По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Бяла поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:

- РИОСВ – Варна;
- ИАОС и Регионална лаборатория/РЛ/ - Варна към ИАОС;
- РЗИ – Варна към МЗ;
- „Басейнова дирекция” - „Черноморски район“ ;
- Областна администрация – Варна;
- „Областна дирекция земеделие и гори” – Варна, към МЗГ;
- Отдел „Статистически изследвания - Варна“ към НСИ;
- Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” – Варна;
- Областна дирекция по безопасност на храните – Варна и др.

5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Бяла и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса „битови отпадъци“ и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Бяла.

Изграждането на нови съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците на местно и регионално ниво ще постави въпроса за организиране и финансиране на тяхното разделно събиране и предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“ трябва да се търсят алтернативни източници на

средства. Що се отнася до приходите от такса „битови отпадъци“ може да се каже, че Община Бяла се придържа към последователна политика без да прави фундаментални промени по отношение на реализирането на средства от това перо. В процеса на планиране на средствата, които ще се разходват за опазване на околната среда се наблюдава траен процес на увеличение.

След провеждане на анализ на данните от графиката може да се констатира, че е налице трайна тенденция за повишаване на планираните приходи за дейности, посветени на опазването на околната среда, която стартира от 2016 г.

Несъмнено най-видима е трансформацията свързана с на бюджетната политика при дефиниране на параметрите за опазване на околната среда когато се представи разликата между очакваните приходи и разходи.

.

.

.

Увеличаващите се приходи, показват високите амбиции на Община Бяла в процеса на опазване на околната среда.

Доколкото изводите показват, че Община Бяла е постоянна по отношение на разходването на средства, които са директно насочени към опазване на околната среда, а също така трябва е предвидима и при формирането на очакваните приходи то основната препоръка, която може да бъде отправена към Общината е да запази този курс, като осигури прецизното и балансирано изпълнение на своя бюджет за околна среда, който да не страда от дефицити (доколкото това е възможно), но и да не създава условия за неефективно разходване на средства.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда“, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

След приемането на България в Европейския съюз през 2007 г., проектното финансиране се превърна в основен източник на средства за различни инициативи както на частните субекти, така и на публичните институции. Независимо, че и преди това се наблюдаваше подобна практика по предприеждателни фондове и други, то тя далеч не беше в познатите днес мащаби. В този смисъл се оформи цял модел на създаване на политики, базиран на инвестирането на средства от различните фондове на ЕС. Предимствата от този модел се изразяват в това, че в голям брой от случаите за инвестициите, които определена институция иска да реализира не са необходими средства от общинския бюджет и по този начин не натоварват данъкоплатеца директно. Това от своя страна дава възможност на местните власти (например) да насочат средства към сектори, които обикновено остават недофинансирани като водят определени политики основно през осигуряването на финансиране на различните програми. Независимо дали това само по себе си е докрай далновиден подход, то е факт че по отношение на публичното управление повечето публични институции използват европейските фондове като алтернативни източници за финансиране на своите бюджети. Създавайки синергия между тях се генерират условия и предпоставки за изграждане на по-ефективна и солидна политика във всеки един сектор в т.ч. и в този на опазването на околната среда. Друг основен плюс на тези източници на финансиране е, че не създават зависимост от централния бюджет и водят до осигуряване на възможност за по-автономно управление на локално ниво. По тази линия пред Община Бяла са открити следните основни източници на финансиране:

5.3.1.1. Програми по структурните фондове на ЕС

Основните програми от структурните фондове на ЕС за актуалния програмен период 2, които осигуряват средства за финансиране на дейности в областта на околната среда са Оперативна програма „Околна среда“ и „Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.“. Други програми, които имат косвен принос към опазването на околната среда са Оперативна програма „Региони в растеж“, която подкрепя инфраструктурни проекти, „Програма за развитие на човешките ресурси“ 2021-2027, чрез осигуряването на субсидирана заетост за уязвими групи (безработни младежи, лица с увреждания и др.). Практиката в областта показва, че общините на територията на страната се включват в осигуряване на заетост за стартиращи своята кариера младежи, които започват работа в общинските администрации (в т.ч. и в областта на екологията), докато лица с по-ниско образование биват включвани към общински звена за почистване. Оперативна програма „Добро управление“ също подпомага общинските администрации и други публични институции, повишавайки капацитета на публичните органи, което се използва и за цели за опазването на околната среда. Доколкото тези две програми имат косвено покритие и практически неизмеримо въздействие те няма да бъдат предмет на анализ.

- **Оперативна програма „Околна среда“**

В процес на разработване е програма „Околна среда“ за програмен период 2021 – 2027

Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 продължава усилията на Оперативна програма „Околна среда: 2007-2013 по отношение на осигуряването на механизми и инструменти за опазване на околната среда. ОПОС 2007-2013 г. постигна солидна

резултати по отношение на картирането на зоните от значение за Общността в сухоземната територия на България, като също така благодарение на нея се определи природозащитният статус на видовете и местообитанията. Със средства от ОПОС 2007-2013 г. беше разработена Националната приоритетна рамка за действие по Натура 2000 (НПРД).

Оперативна програма „Околна среда 2014 -2020 г.“ е насочена основно към изпълнение на приоритета за устойчив растеж на стратегията „Европа 2020“ и най-вече към следните елементи от определението за устойчив растеж:

- ✿ изграждане на по-конкурентоспособна нисковъглеродна икономика, в която ресурсите се използват по ефикасен и устойчив начин, като в същото време това не отнеме от добавената им стойност;
- ✿ опазване на околната среда, намаляване на емисиите и предотвратяване на загубата на биоразнообразие;
- ✿ възползване от водещата позиция на Европа в разработването на нови екологични технологии и производствени методи.

Оперативна програма „Околна среда“ 2014-2020 г. допринася и за изпълнението на целите на „Европа за ефективно използване на ресурсите“, която е една от двете водещи инициативи (flagship initiatives) за устойчив растеж в рамките на стратегията „Европа 2020“.

Изпълнението на оперативната програма има за цел да допринесе за намаляване на емисиите на парникови газове в България, което в унисон със стратегията „Европа 2020“ за 20% намаляване на емисиите на парникови газове спрямо нивата от 1990 г. Подобни мерки са предвидени във връзка с процесите на пречистване на отпадъчни води от населените места и по-конкретно, такива които са свързани с изграждане/рехабилитация/реконструкция на съоръжения за третиране на утайки от ПСОВ и доставка на необходимо оборудване, вкл. на вече изградени ПСОВ. Програмата има пряк ефект и за намаляването емисиите на парникови газове.

Изпълнението на програмата е ситуирано в шест приоритетни оси, които са основните стълбове на програмата и дефинират различните приоритети пред нея.

1. Приоритетна ос 1 „Води“

Фокус на инвестициите по приоритетната ос:

- ✓ Изграждане на „В и К“ инфраструктура – средствата са насочени към агломерации с над 10 000 екв.ж.;
- ✓ Доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за мониторинг на водите;
- ✓ Оборудване на лаборатории на ИАОС и органите на Държавния здравен контрол за целите на мониторинга;
- ✓ Дейности, насочени към разработване на нови и/или актуализация на съществуващи стратегически документи във връзка с прилагането на Рамковата директива за водите (РДВ) и Рамковата директива за морска стратегия (РДМС).

2. Приоритетна ос 2 „Отпадъци“

Фокус на инвестициите по приоритетната ос:

- ✓ Мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с

Националния план за управление на отпадъците.

3. Приоритетна ос 3 „Натура 2000 и биоразнообразие“

Фокус на инвестициите по приоритетната ос:

- ✓ Мерки и дейности съгласно Националната приоритетна рамка за действие за мрежата Натура 2000.

4. Приоритетна ос 4 „Превенция и управление на риска от наводнения и свлачища“

Фокус на инвестициите по приоритетната ос:

- ✓ Създаване на Национална система за управление на водите в реално време;
- ✓ Мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения, в т.ч. екосистемно базирани решения;
- ✓ Установяване на 6 центъра за повишаване готовността на населението за адекватна реакция при наводнения;
- ✓ Изпълнение на проучвания и оценки във връзка с втори Планове за управление на риска от наводнения (ПУРН) за периода 2021-2027 г.;
- ✓ Мерки за превенция и управление на риска от свлачища;
- ✓ Изпълнение на демонстрационни/пилотни проекти и информационни кампании, свързани с превенция и управление на риска от наводнения и свлачища.

5. Приоритетна ос 5 „Подобряване качеството на атмосферния въздух“

Фокус на инвестициите по приоритетната ос:

- ✓ Преглед и анализ на общинските програми за КАВ;
- ✓ Подпомагане на компетентните органи при изготвянето/преработването,

изпълнението и контрола на общинските програми и развитие и оптимизиране на системите за мониторинг на КАВ;

✓ Мерки за намаляване на количествата ФПЧ10 и азотни оксиди от основните източници на замърсяване.

6. Приоритетна ос 6 „Техническа помощ“

✓ Дейности, насочени към осигуряване на необходимата подкрепа за управлението и изпълнението на ОП, вкл. за „затваряне“ на програмен период 2007 – 2013 г. и на програмен период 2014-2020 г.;

✓ Дейности, насочени към осигуряване на необходимата подкрепа за комуникация и популяризиране на ОП;

✓ Дейности, насочени към укрепване и повишаване капацитета на бенефициентите

В момента ОПОС има отворени процедури, които могат да бъдат използвани за кандидатстване и изпълнение на проектите в следващия програмен период.

- **Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г**

Характерно за ПМДР е че в края на програмния период, има доста останали приеми по нея и Община Бяла може да участва за финансиране по тях.

В началото на 2020 г. Министерството на финансите възложи изготвянето на предварителна оценка за прилагане на финансови инструменти по

- ***„Програма за морско дело, рибарство и аквакултури“ (ПМДРА) 2021-2027.***

Прилагането на подхода Водено от общностите местно развитие (BOMR) е заложено в проекта на новата програма. „Той е в съответствие с трети приоритет на новия регламент, а именно „Осигуряване на условия за устойчива синя икономика в крайбрежните, островните и вътрешните райони и насърчаване на развитието на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури“

Програми за трансгранично и транснационално сътрудничество

- **Програма „LIFE“**

Програма LIFE е разпознаваем финансов инструмент на Европейския съюз, който е предназначен да подпомага проекти за опазване на околната среда, природата и климата на територията на Съюза. Програмата е създадена с цел допринасяне за

изпълнението, актуализирането и развитието на политиката и законодателството на Европейския съюз в областта на околната среда и климата.

Програмата е структурирана в две подпрограми, всяка от които обхваща по три приоритетни области:

I. Подпрограма „Околна среда“:

1. Околна среда и ресурсна ефективност;
2. Природа и биоразнообразие;
3. Управление и информация, свързани с околната среда.

II. Подпрограма „Действия по Климата“:

1. Сметчаване на изменението на климата;
2. Адаптация към изменението на климата;
3. Управление и информация, свързани с климата.

Програмата отпуска финансиране за следните категории проекти:

1. „Традиционни" проекти:

➤ „Пилотни проекти“ – проекти, в които се прилага технически похвати или методи, както и неприлагани такива преди това или в друга географска област, които предлагат ползи в областта на околната среда и климата. Иновативните подходи трябва да са по-ефективни от наличните и познати такива, и които впоследствие могат да бъдат възпроизвеждани и мултиплицирани в други територии

➤ „Демонстрационни проекти“ – това са проекти, които се осъществяват на практика, изпитват, оценяват и разпространяват действия, методики или подходи, които са непознати, неизвестни и неприлагани в различни географски, социални и икономически условия.

➤ „Проекти с най-добра практика“ – тези проекти прилагат подходящи, и икономически ефективни и съвременни практики, техники, механизми, методи и подходи, отчитайки под внимание специфичния контекст, в който се разработва и прилага проекта;

➤ „Проекти за информация, осведоменост и разпространяване“ са насочени към подкрепа на комуникацията, разпространението на информация и повишаването на осведомеността в областите на подпрограмите за околната среда и действия по климата.

2. „Интегрирани проекти“ – това са проекти за, които е характерно, че се изпълняват в голям териториален мащаб в областта на околната среда или климата, като са изисквани от специфичното законодателство на ЕС

3. „Проекти за техническа помощ“ – в същината си тези проекти имат за цел да осигуряват финансова подкрепа на кандидатите при изготвянето на интегрирани проекти посредством отпускането на безвъзмездни средства.

4. „Проекти за изграждане на капацитет“ – тези проекти представляват инструменти, които предоставят финансова подкрепа за действията, необходими за изграждане на капацитета на държавите-членки (ДЧ), включително националните или регионалните звена за контакт на програма LIFE.

5. „Подготвителни проекти“ са проекти, определени основно от Комисията в сътрудничество с държавите-членки и са насочени към конкретни нужди за разработването и изпълнението на политиката и законодателството на Съюза в областта на околната среда или климата.

Програмата е отличен инструмент за осигуряване на средства за реализирането на множество проекти в подкрепа на опазването на околната среда.

За периода 2014-2020 програмата не е финансирала проекти в областта на опазването на околната среда, в които Община Бяла участва.

Анализът на данните показва, че Община Бяла не е използвала финансиране за провеждане на екологичните си политики през посочените транснационални и трансгранични програми. В случай на отворени мерки Община Бяла ще може да кандидатства и да изпълни проекти в следващия програмен период – 2021-2027, в които горе посоченият източник на финансиране ще продължи да финансира проекти на публични институции в т.ч. и такива за опазване на околната среда.

Основните изводи сочат, че Община Бяла не се възползва в максимална степен от възможностите за външно финансиране. Те са подходящ инструмент, чрез който могат да се реализират множество проекти, които не могат да бъдат изпълнени с финансиране само от общинския бюджет.

В този смисъл може да бъде изведена силна препоръка по отношение на създаване (разширяване) на капацитет за системно проучване и идентифициране на финансиращите програми, както в национален така и в международен мащаб. Увеличаването на експертния потенциал в тази посока ще даде по-големи възможности на Община Бяла да идентифицира инструменти за провеждане на приоритетните за Общината политики, чрез подготовка и управление на проекти.

Средства от „Предприятията за управление на дейностите по опазване на околната среда“ (ПУДООС)

ПУДООС е пълен правопреемник на правата и задълженията на Националния фонд за опазване на околната среда, който е държавно предприятие по смисъла чл. 62, ал. 3 от Търговския закон. Предприятието е самостоятелно юридическо лице, създадено със Закона за опазване на околната среда, със седалище и адрес в гр. София. ПУДООС не формира и не разпределя печалба. Основен предмет на неговата дейност е реализация на екологични проекти и дейности в изпълнение на национални и общински стратегии и програми в областта на околната среда. Предприятието отпуска заеми за финансиране на екологични проекти и дейности на общини, физически и юридически лица, а също така финансира неинвестиционни проекти и дейности, способстващи за осъществяване политиката на Министерство на околната среда и водите, в областта на опазване и възстановяване на околната среда. Именно в това си качество то се явява източник на финансиране на местните политики и проблеми свързани с околната среда.

Като основна препоръка може да се изведе като приоритетна цел продължаването на сътрудничеството с ПУДООС за целите на успешното реализиране на политиките в областта на околната среда.

5.4. Информирание на обществеността

Информирането на обществеността цели повишаване на екологичната култура на населението и по-конкретно за опазване на околната среда, намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Съгласно чл.17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда.

Община Бяла има добре функционираща система за информиране на населението за състоянието на околната среда. Информационното обслужване се състои в събиране и предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информиране обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н.

Информирането на населението на община Бяла за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на общината. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на ПУП.

Информацията се предоставя чрез публикуване в регионални и местни медии и на електронната страница на Община Бяла, провеждат се информационни кампании за опазване на околната среда. Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в Общината се обявяват публично с обява в областен ежедневник, поставя се обява на таблото в сградата на Общината, изпращат се писма до всички НПО-та в града, които предварително чрез анкетно проучване са заявили, че желаят да бъдат информирани.

Много ефективни форми за изграждане на екологична култура и гражданска позиция в населението са редица проекти, свързани с опазване и възстановяване на околната среда, които община Бяла разработва и/или участва под някаква форма. Стремешът е да бъдат обхванати и ангажирани всички възрастови групи, като особено внимание се обръща на младите хора. Една от задачите за изпълнението на тази цел е добрата информираност на гражданите относно състоянието на околната среда и дейностите, които се извършват от Общинската администрация за нейното подобряване. Предоставяйки на гражданите възможността да се информират за състоянието на околната среда, те могат активно да участват в екологичната работа на администрацията и въз основа на информацията, която получават да изразява своето мнение и предложения.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ.

В резултат на проведените изследвания и анализи в хода на изготвяне на настоящия документ, на констатираните факти, регистрираните тенденции и направените хипотези, в тази част от текста се извършва оценка на вътрешните за Община Бяла силни и слаби страни, както и на външните за нея възможности и заплахи, които се разкриват в контекста на нейното развитие.

Селектираният подход за провеждането на оценката се базира на принципите, на които се основава SWOT-анализът. Неговата функционалност се състои в това, че дава възможност за създаване на условия за стратегическо планиране на развитието, както на публични, така и на частни организации. SWOT-анализът се основава на концепцията, че обектът на изследването трябва да се анализира в средите, в които функционира. В този смисъл за обекта на изследване, а именно околната среда на община Бяла, се разглеждат особеностите на вътрешната среда - характеристики, както и на външната среда - фактори.

Фокусът на анализа по отношение на вътрешната среда попада на силните и слабите страни, докато по отношение на външната среда се разглеждат възможностите и заплахите, предмет на анализ.

Целта на конкретния анализ е двупосочна. От една страна, се цели установяване на това в кои направления от дейностите по опазване на околната среда Община Бяла демонстрира високи и оптимални резултати, къде може да се търси най-голям ефект и балансирано развитие на база наличните силни страни и перспективни възможности, които се задават от външната среда. От друга страна, се цели да се установи как може да се неутрализира или намали действието и негативните ефекти, които произтичат от слабите страни и външните заплахи.

След проведените обстоятелни анализи на наличната информация по отношение на съществуващите тенденции и процеси по компоненти и фактори на околната среда, се реконструират силните и слабите страни на Община Бяла в контекста на дейностите по опазване на околната среда, а също така и на възможностите и заплахите, резултат външни въздействия.

Между четирите квадранта съществуват зависимости, които индикират към определени организационни потребности и цели. Свързаността между силните страни и възможностите дава възможност да се проследят за механизмите, които водят до развитие. Зависимостта между слабите страни и заплахите, които произтичат от външната среда, формира основните проблеми, които могат да възпрепятстват развитието на организацията. Връзката между силните страни и заплахите определя рисковете пред развитието на организацията, докато връзката между слабите страни и възможностите извежда ограниченията на развитие.

SWOT-АНАЛИЗ

Силни страни:	Слаби страни:
ОБЩИ	
* Ключово географско местоположение с излаз на море; * Добре развита транспортна инфраструктура; * Изграден капацитет и експертен потенциал за провеждане на успешни политики в областта на опазването на околната среда; * Градация на резултатите в политиките за опазване на околната среда; * Привлекателно място за заселване; * Добри условия за инвестиции в малък бизнес	* Недостатъчно висока екологична култура на населението

ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

* Увеличение на населението; * Нарастващ брой на заселилите се лица; * Развит туризъм; * Конкурентни предприятия в областта на туризма и свързаните с него сектори; * Относително автономна община по отношение на финансовата самостоятелност; * Способност на общината да изплаща текущите си задължения за местни дейности със собствени приходи; * Липса на опасности по отношение на финансовата устойчивост на Община Бяла, * Ефективно използване на предоставените им ресурси; * Изградена организационна структура за създаване и развитие на политики в областта на опазването на околната среда; * Синергия между различните отдели, дирекции и други звена в организационната структура на Община Бяла; * Създадени мрежи с различни организации и физически лица; * Опит при работата с ПУДООС; * Висок дял на разходите за чистота; * Нарастване на приходите от дейности в областта на опазването на околната среда;	* Отрицателен естествен прираст; * Отрицателен механичен прираст по отношение на миграцията; * Липса на големи чуждестранни инвеститори, които създават дългосрочна заетост; * Слабо оползотворяване на аквакултурите; * Отслабване на животновъдния сектор * Увеличение на хората в над трудоспособна възраст; * Сезонна заетост * Риск от изпадане в неблагоприятно финансово състояние; * Не се отчита висока способност за създаване на местни икономически ресурси и акумулирането на капитал * Липса на висок интензитет при изпълнение на инвестиционни и други проекти в областта на околната среда, финансирани с европейски средства в последните 5 години; * Липса на обособена самостоятелна дирекция за екология; * Липса на обособен отдел за екология; * Слабо възползване от възможностите за финансиране, които предлага ОПОС 2014-2020; * Ниско оползотворяване на възможностите за финансиране, които предлага ПМДР 2014-2020; * Липса на сътрудничество на транснационално и трансгранично
--	--

* Изградена солидна политика за информиране на обществеността по темите, свързани с опазването на околната среда;	ниво за проекти в областта на опазването на околната среда;
КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	

* Подходящи условия за сравнително слабо замърсяване на въздуха; * Чист въздух; * Почвите в района са изложени на умерена ветрова ерозия; * Почвите в района са изложени на по-слаба водна ерозия; * Добро състояние на почвите; * Няма данни за съществуващи процеси на засоляване или засолен почви, касаещи община Бяла; * Наличие на плодородни почви; * Високи летни температури, позволяващи развитието на туризма; * Качеството на морската вода е подходящо за къпане; * Наличие на защитени зони и територии; * Наличие на защитени територии; * Не се отчита повишена радиоактивност на морските води; * Мониторингът и контролът на замърсените обекти са съобразени с нормативната база и се извършват редовно.; * По отношение на почвите и почвената покривка не се открояват сериозни проблеми за община Бяла; * Нарушените терени са малко и не представляват сериозен проблем за общината; * Старите нарушени терени са рекултивирани.	* Липса на актуални и детайлни данни, относно атмосферния въздух. * Към настоящия момент не е осигурен оптимален баланс между човешката дейност и опазването на природата. Антропогенната заплаха е напълно реална дори за защитените зони и територии и за флората и фауната в тях.
--	---

- * Голямо биологично многообразие на територията на общината.
- * Съществуващият разнообразен растителен и животински свят е ценност не само от локален и национален мащаб, но и световен мащаб.

АНТРОПОГЕННО ВЪЗДЕЙСТВИЕ

✱ Всички населени места са включени в организирана система за сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци; ✱ Затворено и в процес на рекултивиране е старото сметище, забранено е изхвърлянето на отпадъци; ✱ Не се открояват съществени заплахи, но се наблюдават определени неблагоприятни тенденции; ✱ Нивата на шум са в границите на допустимите норми; ✱ Нивата на шума в промишлените обекти не превишават граничните норми за такъв тип зони; ✱ Всички населени места са водоснабдени; ✱ Реализират се дейности за подобряване на водопреносната и пречистваща инфраструктура; ✱ Извършване на контрол на качеството на водата; ✱ Липса на големи индустриални замърсители; ✱ Сравнително малко източници на замърсяване на почвите; ✱ Потенциал за разрешаване на проблемите; ✱ Управляемост на процесите на замърсяване на почвите; ✱ Изградена система за контрол и мониторинг на замърсяването;	✱ Необходимо е да се оптимизират механизмите за предотвратяване на образуването на отпадъци; ✱ Необходимо е да се предприемат мерки за въвеждане на възможности за разделно събиране и за цялостно обхващане на населението в общината; ✱ Необходимо е да се оптимизират условията за оползотворяване на биоотпадъците; ✱ Липса на обществено достъпни ежегодни доклади по изпълнение заложените в програмата за управление мерки; ✱ През активния туристически сезон шумовото замърсяване е чувствително по-голямо спрямо останалото време; ✱ Не е възможно да се определи с точност сериозността на проблема; ✱ Липсват нарочни замервания и актуални данни за обичайните нива на шум; ✱ Недостатъчно висока екологична култура на населението и туристите по отношение на управление на отпадъците. ✱ Продължаващо изхвърляне на отпадъци на нерегламентирани места. ✱ Недостатъчно утилизирание на възможностите за разделно събиране на отпадъците.
---	---

	* Сравнително по-нисък дял на рециклираните и рециклируеми отпадъци; * Увеличена площта на почвено запечатване; * Наличие на зони с наднормено замърсяване на почвите; * Крайбрежната ивица се замърсява с битови отпадъци от туристическата дейност .
--	---

	* Замърсяване на подземните води; * Кражби на вода; * Състоянието на водопреносната мрежа не е добро; * Чести аварии във водопреносната мрежа; * Загуби на големи количества вода, в резултат на аварии;
Възможности	Заплахи
ОБЩИ	
* Създаване и популяризиране на „зелен телефон” за сигнализиране за	* Заплаха от формиране на политики на база фрагментирани данни и недостатъчна наличност на такива

нарушения, свързани с околната среда и управлението на отпадъците. * Активни усилия за формиране на екологична култура и навици сред населението, особено сред подрастващите. * Създаване на единна система за събиране и управление на данни по отделните компоненти на околната среда на общинско ниво * Систематизиране и структуриране на наличните данни, свързани с процесите и политиките по опазване на околната среда	* Замърсяване на околната среда, в резултат на ниската екологична култура * Липса на граждански контрол при провеждането на политиките за опазване на околната среда
ФАКТОРИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	
* Предлагање на възможности за развитие на бизнес за привличане на нови заселници; * Наличието на мерки за подпомагане на бизнеса по време на кризата; * Наличие на мерки за стимулиране на бизнеса; * Развитие на икономическите сектори, свързани с аквакултури; * Наличието на мерки за подпомагане на заетостта по време на кризата, причинена от COVID-19; * Развитие на човешкия капитал; * Използване на средства от Плана за възстановяване и развитие; * Оптимизиране на публичните политики по управление на финансите;	* Пандемията от COVID - 19, която ще засили негативните процеси на смъртност; * Слив в инвестициите в резултат на пандемията от COVID - 19 ; * Намаляване на приходите от туризъм, поради влиянието на пандемията от COVID – 19; * Очаквани фалити на фирми, поради свързаността или ангажираността им в туристическия сектор. * Намаляване на производството в резултата на намеленото търсене в кризата. * Намаляване на разходите в заплахата от влошаване на икономическата ситуация * Възникване на висока безработица;

* Предефиниране на данъчните политики за привличане на чуждестранни инвеститори (средни и големи предприятия) * Обособяване на дирекция по екология; * Обособяване на отдел по екология; * Възползване от инструментите за водене на политика за опазване на околната среда, които предлага ОПОС 2014-2020 (и в новия програмен период); * Участие в международни проекти по програма LIFE; * Засилване на сътрудничеството за опазване на околната среда на трансгранично и транснационално ниво, през наличните програми; * Участие в програмите за финансиране на проекти в новия програмен период; * Продължаване на сътрудничеството с ПУДООС; * Развитие на информационната политика в множество социални мрежи.	* Замразяване на заплатите в частния и в публичния сектор; * Увеличаване на бюджетния дефицит; * Нарастване на просрочените задължения; * Редуциране на капиталовите разходи; * Увеличаване на публичния дълг; * Намаляване на приходите за опазване на околната среда, като следствие на пандемията от COVID – 19; * Невъзможност за добро планирането на приходите от дейности за опазване на околната среда, като следствие на пандемията от COVID – 19; * Редуциране на нивата на субсидия от централния бюджет с оглед на процесите, свързани със свиването на икономиката в страната.
* КОМПОНЕНТИ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	
* Екраниране на пътните платна с растителност, както за пътищата от републиканската мрежа, така и за пътните артерии в населените места, където това е възможно; * Модернизиране на транспортната инфраструктура и пътните настилки,	* Периодични силни запрашвания на въздуха от горене на гуми; * Периодични замърсявания на въздуха с вредни емисии от транспорта; * Вероятност за нарастване на замърсяванията на въздуха с вредни емисии от транспорта;

* Осигуряване на условия за повишен контрол и спазване на ограниченията в населените места по отношение на трафика от леки автомобили и особено на тежкотоварни; * Повишаване на контрола върху превозващи пръст и строителни отпадъци товарни автомобили, както и на контрола за горене на гуми; * Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри. * Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата, екраниране на строителните обекти * По-висок интензитет на периодичните замервания с мобилни станции на чистота на въздуха през определен интервал или при настъпване на рискови събития; * Екраниране на населените места с растителност и създаване на по-големи площи от растителни ветрозащитни пояси. * По-висок интензитет на почистването на улиците, вкл. чрез измиване, както и поетапно ограничаване на ръчното метене и замяна със специализирана техника, позволяваща отстраняване на замърсяванията без разпрашаване.	* Отсъствие на целенасочени държавни мерки за подпомагане на земеползването; * Риск от увеличаване на изоставените земи, продължаващо раздробяване, засилване на тенденцията към малки натурални стопанства; * Наличие на ветрова ерозия; * Ограничен брой източници на водоснабдяване. * Да се окаже невъзможно осигуряването на баланс между човешката дейност и опазването на природата. * Да не се открият и утвърдят ефективни механизми, които да обединяват подходите за опазването на околната среда с потичащите процеси на икономическото развитие на региона. * Да не се намерят механизми за контрол за опазване на защитените територии и природните местообитания на защитените видове. *
--	---

* Екраниране на пътните платна с растителност, както за пътищата от републиканската мрежа, така и за пътните артерии в населените места, където това е възможно. * Осигуряване на условия за повишен контрол и спазване на ограниченията в населените места по отношение на трафика от леки автомобили и особено на тежкотоварни. * Модернизирането на транспортната инфраструктура и пътните настилки, вкл. чрез покриване с битумна паста или друга подходяща настилка. * Контрол и по-високи санкции при нарушения като горене на гуми, изхвърляне на отпадъци на нерегламентирани места, паркиране в зелени площи и пр. * Разработване и прилагане система за стимулиране на населението и фирмите за топлоизолация на сградите и енергийна ефективност, вкл. чрез разяснителни кампании. * Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри. * Системен контрол към всички строителни обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата, екраниране на строителните обекти.	
--	--

* Засилен строителен контрол при спазване на цялата строгост на нормативно заложените правила и изисквания. * Мерки за укрепване на единични свлачищни склонове, вкл. на укрепвания чрез промяна в геометрията на даден склон в участъците на селищата. * Провеждане на информационна кампания за опазване на морските води * Провеждане на ежегодна информационна кампания за почистване на морските води; * Провеждане на изследване за установяване на качеството на подземните води; * Провеждане на изследване за установяване на възможна свързаност с други източници на водоснабдяване (в случаи на периоди на криза) от съседни общини и области. * Да се осигури баланс между човешката дейност и опазването на природата. * Да се открият и утвърдят ефективни механизми, които да обединяват подходите за опазването на околната среда с потичащите процеси на икономическото развитие на региона. * Да се осигурят механизми за контрол за опазване на защитените територии и природните местообитания на защитените видове.	
---	--

* Да се предприемат мерки за възстановяване на площта и естественото състояние на приоритетни природно местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитените зони в общината. * Да се осигури редовна и навременна подмяна на защитните съоръжения и информационните табели. * Увеличаване на размера на санкциите при неспазване на наложените забрани. * Провеждане на масирани информационни кампании с цел изграждане на екологично съзнание в обществото и конкретно, запознаване с вредите от разрушаване на природните местообитания.	
АНТРОПОГЕННО ВЪЗДЕЙСТВИЕ	
* Извършване на регулярно измерване на нивата на шумова замърсеност в различните зони на града и преди всичко в жилищните зони в близост до транспортните артерии, летището и пристанищата. * Засаждане на повече дървета близо до пътните артерии. * Продължаваща поддръжка на състоянието на пътната мрежа чрез собствено и проектно финансиране.	* Образуване на нерегламентирани сметища. * Риск от влошаване на качеството на водата * Риск от кратки водни ограничителни режими (спиране на водоподаването) в условия на големи аварии * Замърсяване на морските води; * Възникване на екологичен проблем в резултат на експлоатацията на нерегламентирани сметища, които са

* Подобряване на организацията на движението и ефективен контрол за спазване ограничението на скоростта на движение на МПС в рамките на населените места в общината. * Провеждане на кампании с обществеността в посока намаляване на общото ниво генерирани отпадъци. * Провеждане на кампании с обществеността в посока по-добро оползотворяване на системата за разделно събиране. * Провеждане на кампании с обществеността в посока по-добро утилизирание на създадената система за събиране на битови отпадъци и прекратяване на практиките по нерегламентирано изхвърляне. * Въвеждане на система от стимули за предотвратяване образуването на отпадъци и разделното им събиране. * Създаване на условия за разделно събиране, които да обхванат 100% от населението. * Създаване на инфраструктура за подобряване на качеството на водата; * Реновиране на водопреносната мрежа за ограничаване на аварията; * Създаване на система за мониторинг и контрол за ограничаване на кражбите и изтичането на вода; * Увеличаване на размера на канализационната мрежа;	- причина за влошаване състоянието на водите; * Замърсяване в районите на рибарските селища; * Влошаване на състоянието на ПСОВ Попович и прилежащата към нея инфраструктура; * Възникване на криза в процеса на предотвратяване на образуването на отпадъци; * Обособяване на екологичен проблем, поради невъзможност за оползотворяване на възможностите на система за разделно събиране и за цялостно обхващане на населението в общината; * Повишаващо се натрупване на биоотпадъци; * Възникване на информационна криза, породена от липсата на достъпни ежегодни доклади по изпълнение заложените в програмата за управление мерки; * Изостряне на проблема с шумовото замърсяване в туристическия сезон; * Риск от увреждане на големи почви в големи мащаби; * Увеличаване на зоните с наднормено замърсяване на почвите; * Повишаване на нивата на замърсяване с битови отпадъци от туристическата дейност и с окислен нефт през информационни и други кампании
---	--

* Изграждане на система за контрол и мониторинг за управление на отпадните води от частни субекти. * Ограничаване на замърсяването на морските води; * Преустановяване на експлоатацията на нерегламентирани сметища, които са причина за влошаване състоянието на водите; * Извършване на мониторинг на състоянието на ПСОВ „Попович“ и прилежащата към нея инфраструктура и да се оптимизира нейното състояние; * Осигуряване на допълнителна локална защита за потенциален източник на замърсяване – ПСОВ „Попович“; * Оптимизиране на механизмите за предотвратяване на образуването на отпадъци; * Оптимизиране на условията за оползотворяване на биоотпадъците; * Подобряване на администрирането на политиките за опазване на околна среда, чрез изготвяне на достъпни ежегодни доклади по изпълнение заложените в програмата за управление мерки; * Редуциране на нивата на шумовото замърсяване в туристическия сезон; * Провеждане на замервания и актуални данни за обичайните нива на шум; * Възможност за ограничаване на увреждането на почвите, чрез	
--	--

предприемане на целенасочени и конкретни мерки; * Ограничаване на зоните с наднормено замърсяване на почвите, посредством реализиране на общински политики; * Редуциране на нивата на замърсяване с битови отпадъци от туристическата дейност и с окислен нефт през информационни и други кампании	
--	--

На база на проведения SWOT-анализ и позициониране на обекта на анализ съобразно *Координатна система за определяне на най-подходяща стратегия*, е определена най-удачната стратегия с дейности за реализиране от Община Бяла в бъдеще, в контекста на въпросите по опазване на околната среда.

Това е най-благоприятната стратегическа позиция (в първи квадрант), която се заема от **агресивната** стратегия. Всеки обект на анализ се стреми да заеме максимална площ в квадранта между силните страни и възможностите. Тази позиция е най-благоприятна и стратегията с дейности трябва да е построена така, че заемащата в нея площ само да се увеличава.

Координатна система за определяне на най-подходяща стратегия за Община Бяла, основаваща се на SWOT-анализа

Заплахи

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

От ключово значение за положителното развитие на община Бяла при реализацията и на политики за опазване на околната среда е да бъдат предвидени освен дейности за укрепване на силните страни и възползване от възможностите, също и такива за намаляване на слабите страни и ограничаване на заплахите.

Визията на Община Бяла отразява стремежа за достигане на определено ниво на опазване на околната среда на общината за периода 2021 – 2025 г., което да гарантира, че всичките компоненти на околната среда ще бъдат оптимално защитени, както от деструктивните външни, така и вътрешните процеси на деформация. Тя описва крайното желано състояние на околната среда на общината като съобразява приоритетите на устойчиво развитие.

Дефинирането на визията, целите и приоритетите в Програмата се основава на извършения анализ на средата, на откритите специфични особености в SWOT анализа и на очакванията и предвижданията за развитие на община Бяла.

Предвид всичко гореизложено визията за околна среда на община Бяла е формулирана по следния начин:

Развиваща се община, съчетаваща древна история с иновативно и модерно мислене - с достъпна, привлекателна и благоустроена среда, предпочитана туристическа дестинация на Черноморието, осигуряваща комфорт и просперитет на жителите си. Устойчиво управление на околната среда в община Бяла за осигуряване на добри условия за живот и работа, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси

Визията за околната среда на Община Бяла може да се постигне чрез формулирането на адекватни цели и съответстващи на тях мерки за съхраняване и подобряване на състоянието на околната среда.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Генерална стратегическа цел

„Устойчиво управление на околната среда в Община Бяла за осигуряване на добри условия за живот и работа, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси“.

2. Формулирани са следните стратегически цели:

Стратегическа цел 1 – „Поддържане и подобряване качеството на живот на населението в общината, чрез създаване на условия за устойчиво управление на околната среда, запазване природните дадености в региона и създаване на възможности за развитие на устойчив туризъм”

Стратегическа цел 2 – „Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда, повишаване на екологичната култура, информираност и активно участие на гражданите при формулиране на политиките за опазването на околната среда решаване на екологични проблеми”

1. Специфични цели и приоритети

За постигането на *Стратегическа цел 1 – „Поддържане и подобряване качеството на живот на населението в общината, чрез създаване на условия за устойчиво управление на околната среда, запазване природните дадености в региона и създаване на възможности за развитие на устойчив туризъм”* е необходимо да бъдат изпълнение следните специфични цели и приоритети:

Специфична цел 1.1.

Редуциране нишата на риска от замърсяване на околната среда чрез подобряване на инфраструктурата и осигуряване на други съпътстващи дейности

Приоритет 1.1.1. Поддържане качеството на атмосферния въздух

Въздухът е фундаментален компонент на околната среда, който осигурява условията за живот на хората, като от неговото състояние е ключов фактор, който рефлектира на здравият статус на населението. В този смисъл стремежът за неговото подобряване на качеството е от витално значение за населението на Община Бяла. Позитивното развитие ще се отбележи при осъществяване на контрол над източниците на замърсяване, разработване и прилагане система за стимулиране на населението и

фирмите за топлоизолация на сградите, намаляване на емисиите на вредни вещества от автомобилния транспорт и битовия сектор, оптимизиране на транспортната мрежа.

Приоритет 1.1.2. Изграждане, доизграждане и реконструкция на водопреносната и канализационна инфраструктура на територията на община Бяла и изграждане на ЛПСОВ в малките населени места

Водопреносната мрежа в населените места от община Бяла в голяма степен бива компрометирана в резултат от прекомерното ниво на амортизация. Отчита се нужда от нейната реконструкция и осъвременяване. От ключово значение за създаване на добро качество за живот на местните жители, както и на множеството туристи в района е осигуряването на достатъчно по количество и качество вода за питейни и стопански нужди. Изграждането на канализационни мрежи, рехабилитация на съществуващите и изграждането на ЛПСОВ за отпадъчни води ще доведе до намаляване замърсяването на повърхностните и подземни води, почвите и ще намали вредните емисии. Изпълнението на приоритета, налага предприемането на набор от мерки, насочени към осигуряването на проектна готовност, организация за тяхното изпълнение и осигуряването на финансиране чрез подходящи външни източници.

Приоритет 1.1.3. Оптимизиране на системата за управление на отпадъците на територията на общината

Екологосъобразното управление на отпадъците е от съществено значение за редуциране на неблагоприятното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве. В унисон с принципите и политиката на ЕС Община Бяла има за цел да сведе този фактор до минимум. За Община Бяла е важно да осигури максимално изчистена от отпадъци среда, като постигнатият прогрес трябва да бъде затвърден и в следващите години. Основните посоки, които могат да бъдат представени са насочени към намаляване на общото ниво генерирани отпадъци, посока по-добро утилизиране на създадената система за събиране на битови и други отпадъци и прекратяване на практиките по нерегламентирано изхвърляне, оптимизиране на системата за контрол на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и създаване на условия за разделно събиране, които да обхванат 100% от населението.

Приоритет 1.1.4. Благоустрояване на населените места

Този приоритет предвижда изпълнението на дейности, с които предстои да се осигури подобряване физическата и жизнена среда в общината като основна предпоставка за осигуряване на устойчива и екологична среда с по-високо качество на живот и нови възможности за икономическо и социално развитие. Основните дейности, които се предвиждат са реконструкция и основен ремонт на пътища, тротоарни настилки, обновяване на сградния фонд на училищата от общината както и на обществени и административни сгради, благоустрояване на спортни комплекси в някои населени места и др.

Приоритет 1.1.5. Повишаване на енергийната ефективност и използване на алтернативни източници на енергия

Повишаването на енергийната ефективност и минимизиране на загубите, носи преки ползи за подобряване на състоянието на околната средата, доколкото спомага да се ограничи енергийното търсене. Това от своя страна намалява натиска над околната среда, което се изразява в по-малко използване на дърва за огрев, намаление на въглероден диоксид, и в този смисъл общо намаляване на вредните емисии, опазване на горите и други природни ресурси.

За периода на Програмата се предвижда дейностите да бъдат съсредоточени както в реализацията на проекти за използване на възобновяеми и алтернативни източници на енергия, така и в осъществяването на оперативни мерки за повишаване на енергийната ефективност, които са на микро ниво. Част от предвидените мерки включват реконструкция на уличното осветление в гр. Бяла и населените места от общината, саниране на обществени сгради и др.

Специфична цел 1.2. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие, увеличаване на зелените площи в общината

Приоритет 1.2.1. Опазване и съхранение на биологичното разнообразие в защитените зони и територии намиращи се на територията на Община Бяла

Община Бяла се характеризира като ботата на биологично разнообразие община, но в унисон с процесите във всяка модерно развиваща се община то е подложено на въздействието на широк спектър от заплахи в резултат на човешката дейност от една страна. От друга са налице естествените процеси, протичащи в екосистемите, които също са обект на овладяване. Заплахите, независимо дали взети поотделно или в

комбинация с други неблагоприятстващи опазването на околната среда фактори, засягат в различна степен различните организмови групи, като оказват пряко или косвено влияние върху видовете, съобществата и природните местообитания. Най-важните и видими заплахи за биологичното разнообразие и същевременно предизвикателства за овладяването им, са свързани с потенциалната загуба на местообитания, причинени от дейности в различните сектори на икономиката, в това число, инфраструктурни проекти, урбанизация на природни територии, нерегламентирани сечи в горите, унищожаването на животни и растения, в повечето случаи предизвикано от ползването на биологични ресурси; генетичната ерозия и внасянето на неместни видове по естествен път или в резултат на човешката дейност, които представляват заплаха за генетичната чистота на местните популации или увреждат качествата на природните местообитания; замърсяването на въздуха и ефектът на глобално изменение на климата.

Защитените зони и територии предлагат неповторимата възможност за стимулиране развитието на районите, в които са разположени. Всяка със своята ценност заедно те представляват гаранция за запазена природа и високо качество на средата, които в съчетание с разнообразни и висококачествени продукти, услуги и производства са предпоставка за устойчиво и екологосъобразно развитие.

Защитените територии и ефективното им опазване допринасят за изпълнението на изискванията на редица международни конвенции и споразумения по които България е страна. Тези политики следва да продължат да се изпълняват и доразвиват и на местно ниво.

Многообразието от природни обекти е показател за наличие на богата природна среда, включваща редица защитени растителни и животински видове. Устойчивото управление и разумно използване на природните ресурси, трябва да бъде обект на целенасочена и добре формулирана местна политика, която взема под внимание целия контекст от събития, политики и перспективи. Без запазена природа и съхранено биологично разнообразие (не само в защитените територии и зони), не е възможно да бъде постигнато оптималното състояние на околната среда в Община Бяла, поради което е приоритетно да се формулират политики и отделят средства в тази посока..

Приоритет 1.2.2. Развитие на зелените площи за широко обществено ползване в общината и поддържане на наситена парковата среда

Предвиждат се дейности, които са насочени основно към обновяване на парковата среда и поддържане и увеличаване на зелените площи в общината. Към момента има прогрес, доколкото общината успява да реализира проект в тази насока/ Този приоритет може да се постигне с помощта на реализиране на готови проекти в областта, финансирани от ПУДООС (в рамките на ежегодно провежданата Националната кампания „Чиста околна среда”), със средства от общинския бюджет както и други външни източници. Разширяването на парковата среда ще допринесе за по отворен към околната среда начин на живот и ще рефлектира на здравния статус на населението.

Приоритет 1.2.3. Екологосъобразно използване на природните ресурси за развитие на устойчив туризъм

Най-значимото предизвикателство, стоящо пред туризма в бъдеще се очертава намирането на точния баланс между опазването на околната среда и туристическата дейност. Доколкото кризата причинена от COVID-19 има катастрофални последици за сектора, то това допълнително ограничава възможността да му да инвестира в „зелени“, мерки да гарантира спазването на основни стандарти и т.н. По време на периода възстановяване на сектора натискът над околната среда ще се засили отново и е важно да бъде овладян. В този смисъл е удачно да се разработят механизми за колаборация между местните власти и частния сектор за да бъде възможно този натиск да бъде ограничен.

От друга страна е важно предприемането на действия за развитие на алтернативни форми на морския туризъм (културен, селски, здравен, екотуризм, екстремн, комбинация от всички тях и др.). за преодоляване на силната сезонна зависимост и териториална концентрация на туризма, които водят до голямо натоварване на околната среда в летните периоди и по-висока безработица през зимните.

С цел разнообразяване на туристическите пакети и предлагане, намаляване на натиска върху определени територии и разширяване на туристическия сезон усилията следва да се насочат, както към включване на нови региони и ресурси, така и към развитие на различни форми на устойчив туризъм.

Дейностите включват опазване и популяризиране на природни и културни ценности на територията на общината, създаване на общински фонд за подпомагане и ограничаване натиска над околната сред за най-рисковите обекти, поставяне на информационни табели за презентация на туристически обекти в общината, поддържане на изградените

и създаване на нови еко-пътеки, изграждане и реконструкция на инфраструктурата за достъп до и около обектите на културното и природно наследство в т.ч. и за хора, които имат по-висока нужда от подкрепа при мобилност и др. За популяризиране на туристическите продукти от голямо значение е създаването и насърчаване развитието на местни туристически асоциации и партньорството между тях.

Специфична цел 1.3. Ефективно и ефикасно използване и управление на горските ресурси и осигуряване на превенция за справяне с климатичните промени и природни бедствия

Приоритет 1.3.1. Прилагане на превантивни мерки за справяне с климатичните промени, природни бедствия и екологични рискове

Пожарите са една от най-големите опасности за унищожаването и замърсяването на компонентите на околната среда. Те водят до загуба на органично вещество и местообитания, ерозия на почвата и са един от най-големите източници на въглероден диоксид в атмосферата, оказващ влияние върху изменението на климата. Развитието им може да доведе до унищожаване на биологични единици в т.ч. и защитени видове.

Необходимо е прилагането на мерки за приоритетно възстановяване и превенция на горските територии, засегнати и унищожени от пожари, съхнене, паша и незаконни сечи, с цел увеличаване площта на горите и повишаване тяхната устойчивост, производителност и капацитет за усвояване на въглероден диоксид, за да се адаптират към климатичните промени.

Общината трябва да положи усилията към провеждане на лесоустройствени мероприятия в областта и усъвършенстване контрола върху нерегламентираните сечи.

Мерките, които следва да бъдат предприети са насочени към създаване и актуализация на база данни за рискови зони, изграждане на система за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения.

От ключово значение е предприемането на мерки, посветени на възстановяването на горски масиви, засегнати от бедствия – наводнения, пожари и др. чрез залесяване и повишаване качествата на горските култури, като фактори за противодействие на наводненията и вредното въздействие на климатичните промени.

Стратегическа цел 2 – *„Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда, повишаване на екологичната култура, информираност и активно участие на гражданите при формулиране на политиките за опазването на околната среда решаване на екологични проблеми”*

Изпълнението на тази Стратегическа цел се осъществява чрез следните специфични цели и приоритети:

Специфична цел 2.1. *Повишаване на квалификацията на служителите от общинската администрация за прилагане на екологичното законодателство и синхронизиране на общинските нормативни документи с националните изисквания в областта*

Приоритет 2.1.1. Създаване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от местната администрация отговарящи за управлението и опазването на околната среда

Динамиката на трансформацията в нормативната уредба, касаеща европейските изисквания и произтичащите от това промени налагат повишаване качеството на административните услуги както и квалификацията на общинските служители. В тази връзка е необходимо служителите от отдела да бъдат адекватно подготвени и обучавани във всяка едно направление, касаещо околната среда. Това е възможно да се постигне, посредством множество участия в организирани работни срещи/семинари на регионално и национално ниво, специализирани обучения, финансиране на общината на допълнителните квалификационни степени и подкрепа в цялостния процес на повишаване на квалификацията на служителите.

Приоритет 2.1.2. Актуализация и допълване на общинските наредби и програми в областта на околната среда

Съществуващата и действаща към настоящият момент нормативна уредба на Община Бяла, отговаря на програмните документи и политики посочени в националната правна рамка и съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в направленията „Околна среда” и „Управление на отпадъците”.

С оглед на динамичните процеси на промяна на европейското и национално законодателство е необходимо общинската нормативна уредба в областта да бъде

съобразена и актуализирана своевременно. Това се отнася и до общинските програми в областта на околната среда

При настъпили промени във външната или вътрешна среда, в които се формират политиките за опазване на околната среда, в приоритетите на общината, в националното законодателство и/или европейското такова или при промени в други фактори със стратегическо значение, същите ще бъдат допълвани и актуализирани.

Специфична цел 2.2. Привличане на обществеността при вземане на решения по въпроси свързани с околната среда и повишаване екологичната култура на населението

Приоритет 2.2.1. Насърчаването на гражданското участие при решаването на проблемите свързани с опазването на околната среда

Гражданското участие в процеса формулиране на политики за опазване и възстановяване на компонентите на околната среда е от същинско значение условие за постигане на целите на програмата.

Така се дава възможност на общественост в община Бяла да идентифицира екологичните дефицити, проблеми и недостатъци в населените места и предлагат идеи за тяхното разрешаване. Дейностите допринасят за повишаването на принципи на представителност и гражданско участие, като за изпълнението на този ангажимент трябва да включат както информационни кампании така и обучение за НПО и активни граждански групи, които да бъдат въвличани чрез различни форми на участие (обществени обсъждания/допитвания, форуми, кръгли маси дискусии и др.).

Приоритет 2.2.2. Повишаване на общественото съзнание и културата за изграждането на нови модели на поведение на обществото, щадящи околната среда и съдействащи за устойчивото развитие

Повишаване културата за опазването на околната среда на населението на община Бяла е ключова предпоставка за адекватното прилагане на екологичното законодателство в областта на околната среда. Познаването на екологичните проблеми и негативните последствия, произтичащи от тях от страна на гражданите, би довело до участието им в процеса на вземане на решения по отношение цялостното облагородяването на състоянието на околната среда.

Дейностите по информиране на обществеността трябва да обхванат всички възрастови групи като поднасянето на информацията трябва да бъде периодичното и посредством инструментите за поддържане на актуална информация на интернет страницата и информационното табло на общината; социалните мрежи, екологични кампании, както и публикации и медии.

Раздел V. ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

№	Мярка/Дейност/Проект	Отговорна за изпълнението институция	Времеви график	Необходими за изпълнението средства в лева (прогнозна стойност за целия период)	Източник на финансиране
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1. „ПОДДЪРЖАНЕ И ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО В ОБЩИНАТА, ЧРЕЗ СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ ЗА УСТОЙЧИВО УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ЗАПАЗВАНЕ ПРИРОДНИТЕ ДАДЕНОСТИ В РЕГИОНА И СЪЗДАВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА УСТОЙЧИВ ТУРИЗЪМ”					
Специфична цел 1.1. Редуциране нишата на риска от замърсяване на околната среда чрез подобряване на инфраструктурата и осигуряване на други съпътстващи дейности					
Приоритет 1.1.1 Поддържане качеството на атмосферния въздух					
1.1.1.1	Реконструкция и рехабилитация на общинската пътна мрежа	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма изготвен разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.1.1.2	Почистване на най-натоварените пътни артерии от прах и осигуряване поддържането им в добро техническо състояние	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма изготвен разчет	Общински бюджет
1.1.1.3	Редовно почистване на улиците, вкл. чрез измиване, както и поетапно ограничаване на ръчното метене и замяна със специализирана техника, позволяваща отстраняване на замърсяванията без разпрашаване	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма изготвен разчет	Общински бюджет
1.1.1.4	Разработване и прилагане система за стимулиране на населението и фирмите за топлоизолация на сградите	Община Бяла	2021 г. - 2022 г.	50 000 лв.	Общински бюджет
1.1.1.5	Благоустрояване на зелените площи, в това число допълнително затревяване и поставяне на бордюри	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	350 000 лв.	Общински бюджет
1.1.1.6	Съставяне на екипи за извършване на системен контрол към всички строителни	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	30 000 лв.	Общински бюджет

	обекти, за недопускане емитиране на прах и замърсяване на инфраструктурата, екраниране на строителните обекти				
1.1.1.7	Създаване на екип за контрол върху превозващи пръст и строителни отпадъци товарни автомобили.	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	10 000 лв.	Общински бюджет
1.1.1.8	Екраниране на пътните платна с растителност, както за пътищата от републиканската мрежа, така и за пътните артерии в населените места, където това е възможно.	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	30 000 лв.	Общински бюджет
1.1.1.9	Екраниране с растителен пояс около населените места в посока земеделските земи и райони с открити площи.	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	50 000 лв.	Общински бюджет
1.1.1.10	Изграждане на ГПСОВ	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.1.1.11	Осигуряване на локална защита за потенциален източник на замърсяване – ПСОВ „Попович	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	Няма разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
Приоритет 1.1.2. Изграждане, доизграждане и реконструкция на водопреносната и канализационна инфраструктура на територията на община Бяла и изграждане на ЛПСОВ в малките населени места					
1.1.2.1	Ремонт, реконструкция и разширяване на водопреносната мрежа	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	10 000 000 лв – 30 000 000 лв.	Централен бюджет/Външни източници
1.1.2.2	Изграждане на 20 ЛПСОВ за засилване на процесите по пречистване на отпадните води	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	15 00 000 лв.	Външни източници (проектно финансиране)
1.1.2.3	Ремонт, реконструкция и разширяване на канализационната мрежа	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	5 000 000 лв – 30 000 000 лв.	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници

1.1.2.4	Създаване на екип за извършване на контрол и мониторинг за овладяването на нивата замърсяване в рисковите райони и участъци от различните източници на негативен натиск над околната среда	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	100 000 лв.	Общински бюджет
1.1.2.5	Осигуряване на превенция от единични свлачища за запазване на водопреносната инфраструктура	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	1 000 000 лв. – 2 000 000 лв.	Централен бюджет/Външни източници
1.1.2.6	Създаване и експлоатация на система за мониторинг за качеството на подземните води в района	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	70 000 лв.	Общински бюджет
1.1.2.7	Премахване от употреба на азбестоциментови тръбопроводи за водоснабдителната мрежа и замяна с нови	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	1 000 000 лв. – 10 000 000 лв.	Централен бюджет/Външни източници
Приоритет 1.1.3. Оптимизиране на системата за управление на отпадъците на територията на общината					
1.1.3.1	Оптимизиране на системата за контрол на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	Няма изготвен разчет	Общински бюджет/Външни източници
1.1.3.2	Създаване на условия за разделно събиране (чрез закупуване на контейнери за текстилни отпадъци и строителни отпадъци), които да обхванат 100% от населението.	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	1 000 000 лв. – 3 000 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници
Приоритет 1.1.4. Благоустрояване на населените места					
1.1.4.1	Ремонт и реконструкция на сгради, които са собственост на общината (училища, детски градини и др.)	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	Няма изготвен разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.1.4.2	Изграждане на вело- и пешеходни алеи на всички населени места в Община Бяла.	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	2 000 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници
1.1.4.3	Изграждане и ремонт на улици	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	3 000 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници

1.1.4.4	Обновяване и ремонт на всички спортни комплекси и площадки	Община Бяла	2021 г. – 2024 г.	500 000 лв. – 1 000 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници
Приоритет 1.1.5. Повишаване на енергийната ефективност и използване на алтернативни източници на енергия					
1.1.5.1	Адаптиране на слънчеви колектори за осигуряване на битово горещо водоснабдяване в обекти общинска собственост, за производство на ел. енергия за собствени нужди и разработване и прилагане на мерки за въвеждане на хибридно улично осветление	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	1 000 000 лв. – 2 500 000 лв.	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.1.5.2	Интегриране на системи за централизирано управление и диагностика на уличното осветление с цел оптимизиране на разходите и повишаването на производителността	Община Бяла	2023 г. – 2025 г.	100 000 лв. – 200 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници
1.1.5.3	Оползотворяване потенциала на ВЕИ – слънчева енергия за съоръженията за външно изкуствено осветление – улични осветители с фотоволтаичен елемент	Община Бяла	2022 г. – 2024 г.	100 000 лв. – 1 500 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници
1.1.5.4	Саниране на сгради, които са собственост на общината	Община Бяла	2023 г. – 2025 г.	10 000 000 лв. – 20 000 000 лв.	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
Специфична цел 1.2. Опазване и поддържане на биологичното разнообразие, увеличаване на зелените площи в общината					
Приоритет 1.2.1. Опазване и съхранение на биологичното разнообразие в защитените зони и територии намиращи се на територията на Община Бяла					
1.2.1.1	Укрепване и поддържане на изградената мрежа от защитени територии	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.2.1.2	Придържане и спазване на ограниченията и забраните за опазване на видовете и техните местообитания в защитените зони от Натура 2000, намиращи се на територията на общината	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници

1.2.1.3	Проучване на възможности за финансиране на проекти за опазване и подобряване на биоразнообразието в общината	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Външни източници
1.2.1.4	Формулиране на обществен дебат за определяне на механизми за ограничаване на натиска над околната среда в и около защитените зони и територии в резултат на икономически дейности	Община Бяла	2021 г. – 2022 г.	Няма разчет	Общински бюджет
1.2.1.5	Провеждане на социологическо изследване по отношение на опазването и съхранението на биологичното разнообразие в защитените зони и територии намиращи се на територията на Община Бяла от страна на местното население	Община Бяла	2021 г	19 500 лв.	Общински бюджет
Приоритет 1.2.2. Развитие на зелените площи за широко обществено ползване в общината и поддържане на наситена парковата среда					
1.2.2.1	Развитие и разгръщане на парковите пространства на територията на цялата община	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	1 000 000 лв. – 2 000 000 лв.	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.2.1.2	Поддържане на зелените площи на територията на Община Бяла	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Общински бюджет
Приоритет 1.2.3. Екологосъобразно използване на природните ресурси за развитие на устойчив туризъм					
1.2.3.1	Изграждане на екомаршрути, които обхващат ключови за общината природни, исторически и културни забележителности	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	Няма разчет	Общински бюджет
1.2.3.2	Реконструкция на инфраструктура за достъп до и около обектите на културното и природно наследство	Община Бяла	2023 г. – 2025 г.	Няма разчет	Централен бюджет/Общински бюджет/Външни източници
1.2.3.3	Създаване на мрежи от организации за развитие на алтернативни форми на туризъм	Община Бяла (инициатор)	2021 г. – 2023 г.	20 000 лв.	Общински бюджет
1.2.3.4	Създаване на общински фонд за подпомагане и ограничаването натиска над околната среда за най-рисковите обекти	Община Бяла	2022 г. – 2024 г.	450 000 лв.	Общински бюджет

Специфична цел 1.3. Ефективно използване и управление на горските ресурси и превенция за справяне с климатичните промени и природни бедствия					
Приоритет 1.3.1. Предприемане на превантивни мерки за справяне с климатичните промени, природни бедствия и екологични рискове					
1.3.1.1	Почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения	Община Бяла	2022 г. – 2023 г.	300 000 лв.	Общински бюджет
1.3.1.2	Залесяване на опожарени горски територии и извършване на превантивни дейности в общината за предотвратяване на горски пожари	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	800 000 лв.	Общински бюджет/Външни източници
1.3.1.3	Актуализация на база данни за рискови зони в горските местности	Община Бяла	2022 г.	Няма разчет	Общински бюджет
1.3.1.4	Създаване и обновяване на система за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения	Община Бяла	2021 г. – 2024 г.	Няма разчет	Общински бюджет
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2 – „ПОДОБРЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА, ПОВИШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНАТА КУЛТУРА, ИНФОРМИРАНост И АКТИВНО УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНИТЕ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ ЗА ОПАЗВАНЕТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА РЕШАВАНЕ НА ЕКОЛОГИЧНИ ПРОБЛЕМИ”					
Специфична цел 2.1. Повишаване на квалификацията на служителите от общинската администрация за прилагане на екологичното законодателство и синхронизиране на общинските нормативни документи с националните изисквания в областта					
Приоритет 2.1.1. Създаване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на служителите от местната администрация отговарящи за управлението и опазването на околната среда					
2.1.1.1	Повишаване на административния капацитет на служители от общинската администрация в контекста на прилагането на екологичното законодателство (участие в семинари, форуми, кръгли маси, конференции обучения и др.)	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	Няма разчет	Общински бюджет
2.1.1.2	Подобряване на капацитета за работа по проекти за външно финансиране	Община Бяла	2021 г. – 2022 г.	Няма разчет	Общински бюджет
2.1.1.3	Подобряване на информационната безопасност в контекста на процеса на управление на околната среда	Община Бяла	2021 г. – 2023 г.	Няма разчет	Общински бюджет

2.1.1.4	Повишаване на качеството на административното обслужване на гражданите и бизнеса, чрез въвеждане и интегриране на съвременни информационни системи	Община Бяла	2022 г. – 2023 г.	500 000 лв.	Общински бюджет
Приоритет 2.1.2. Актуализация и допълване на общинските наредби и програми в областта на околната среда					
2.1.2.1	Синхронизиране на местната нормативна уредба с националното и европейско законодателство	Община Бяла	2022 г. – 2025 г.	Няма разчет	Общински бюджет
Специфична цел 2.2. Привличане на обществеността при вземане на решения по въпроси свързани с околната среда и повишаване екологичната култура на населението					
Приоритет 2.2.1. Насърчаването на гражданското участие при решаването на проблемите свързани с опазването на околната среда					
2.2.1.1	Създаване на комуникационни канали през профили в множество социални мрежи (Instagram, Twitter и др.) за по-голяма свързаност гражданите и многообразие на информацията	Община Бяла	2021 г.	Няма разчет	Общински бюджет
2.2.1.2	Поддържане на актуална информация за състоянието на околната среда на сайта на Община Бяла	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Общински бюджет
2.2.1.3	Провеждане на тематични форуми и граждански допитвания по проблемите на околната среда	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	100 000 лв.	Общински бюджет
2.2.1.4	Участие в национални и общински кампании свързани, посветени на опазването на околната среда	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	Няма разчет	Общински бюджет
2.2.1.5	Организиране на обществени обсъждания, кръгли маси и дискусии по екологични проблеми	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	20 000 лв.	Общински бюджет
Приоритет 2.2.2. Повишаване на общественото съзнание и културата за изграждането на нови модели на поведение на обществото, щадящи околната среда и съдействащи за устойчивото развитие					
2.2.2.1	Провеждане на кампании с обществеността в посока намаляване на общото ниво генерирани отпадъци.	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	50 000 лв.	Общински бюджет

2.2.2.2	Провеждане на кампании с обществеността в посока по-добро оползотворяване на системата за разделно събиране	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	40 000 лв	Общински бюджет
2.2.2.3	Провеждане на педагогическа, логистическа и координационна работа с учебните и детски заведения в общината по проблемите, свързани с опазването на околната среда	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	5 000 лв.	Общински бюджет
2.2.2.4	Провеждане на кампании с обществеността в посока по-добро утилизирание на създадената система за събиране на битови и строителни отпадъци и прекратяване на практиките по нерегламентирано изхвърляне	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	40 000 лв.	Общински бюджет
2.2.2.5	Провеждане на информационна кампания за възможностите при използването на ВЕИ, информиране жителите на общината за възможни финансови схеми за реализиране на частни ВЕИ проекти	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	25 000 лв.	Общински бюджет
2.2.2.6	Повишаване екологичната култура на населението чрез публикации в местната преса, интернет страницата на общината, презентирание на екологични дейности, и др. мероприятия с екологична насоченост	Община Бяла	2021 г. – 2025 г.	3000 лв.	Общински бюджет

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на община Бяла може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности. За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случаи, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;

- Националният доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. (СПРЗСР);
- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнение“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2025 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – Русе /ИАОС/. Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за: Същността на общинската политика за опазване на околната среда; Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките; Възникналите

проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване; Осъществяването на мероприятията за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.

За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Протокол за предаване на въпросниците; Протокол за приемане на попълнените въпросници; Анкетни карти; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Матрични карти за оценка на индикаторите; Мониторингови доклади.

Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения във връзка с изпълнение на тази политика.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания за законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Бяла има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики. В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания.

Реализирането на ПООС на община Бяла е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за

адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- Национална програма за развитие: България 2030
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа
- Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;

- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и поспециално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;
- Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;
- Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;

Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.

- Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа
- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
- Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.

- Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво [31998L007032003L0017](#).
- [Директиви 99/32/ЕС](#) относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива [31999L0032](#).
- [Директива 2005/33/ЕС](#), изменяща Директива 99/32/ЕС.
- [Директива 99/13/ЕС](#) за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности [31999L0013](#).
- [Директива 2004/42/ЕО](#) от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за преобоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- [Директива 97/68/ЕС](#) относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- [Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите](#) [32000L0060](#).
- [Директива 2006/7/ЕС](#) относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС [32006L0007](#).
- [Директива 76/160/ЕЕС](#) относно качеството на водите за къпане: [31976L0160](#).
- [Директива 98/83/ЕС](#) относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека [31998L0083](#).
- [Директива 75/440/ЕЕС](#) относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от [Директиви 79/869/ЕЕС](#) и [91/692/ЕЕС](#): [31975L0440](#) [31979L0869](#) [31991L0692](#).
- [Директива 91/271/ЕЕС](#) относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС: [31991L0271](#) [31998L0015](#).
- [Директива 91/676/ЕЕС](#) относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници [31991L0676](#).
- [Директива 80/68/ЕЕС](#) за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС: [31980L0068](#) и [31991L0692](#) и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
- [Директива 2006/11/ЕС](#) за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС [32006L0011](#).
- [Директива 76/464/ЕЕС](#) за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС [31976L0464](#) [31991L0692](#).
- [Директива 92/43/ЕЕС](#) относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна [31992L0043](#).
- [Директива 79/409](#) за съхранението на дивите птици [31979L0409](#)
- Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- [Директива 96/82/ЕЕС](#) относно контрола на големите аварии с опасни химикали [31996L0082](#).

- Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества [32003L0105](#).
- [Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014](#).
- [Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049](#).
- [Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания \(Бернска\), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05.1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.](#)
- [Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.](#)
- [Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбиви птици \(Рамсарска\), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.](#)
- [Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора \(Вашингтонска, CITES\), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.](#)
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- [Конвенция за защита на мигриращите видове \(Бонска\), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.](#)
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията
- Закон за защита на животните
- [Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати](#)
- Закон за устройство на територията
- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба №7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- Наредба №7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;

- Наредба №12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух, с посл. изм. и доп. ДВ бр.79 от 8 октомври 2019 г.;
- Наредба №11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклически ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- Наредба №1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води, с посл. изм. и доп. ДВ бр.102 от 23 Декември 2016 г.;
- Наредба №2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници, с посл. изм. и доп. ДВ бр.30 / 09.12.2011 г.;
- Наредба №3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба №1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите, с посл. изм. и доп. ДВ бр.20 от 15 март 2016 г.;
- Наредба №6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти, с посл. изм. и доп. ДВ бр.24 от 23 март 2004 г.;
- Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели, с посл. изм. и доп. ДВ бр.6 от 16 януари 2018 г.;
- Наредба №2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр.48 от 27 юни 2015 г.;
- Наредба №12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване, с посл. изм. и доп. ДВ бр.15 от 21 февруари 2012 г.;
- Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ бр. 100 от 16 декември 2016 г.;
- Наредба №26 (посл. изм. ДВ. бр.30 от 22 Март 2002 г.) за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. (изм. и доп. ДВ. бр.30 от 31 Март 2020 г.) за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба №2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините.
- Наредба №4 от 5.04.2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.82 от 5 Октомври 2018 г.) за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;

- Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. (изм. и доп. ДВ. бр.13 от 7 Февруари 2017 г.) за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци.
Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №7 от 19.12.2013 год., посл. изм. и доп., ДВ бр. 7 от 20.01.2017 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.
- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ.. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г., изм. ДВ. бр.55 от 7 Юли 2017 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г. (посл. изм. и доп. ДВ. бр.37 от 21 Април 2020 г.);
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г., изм. ДВ. бр.30 от 15 Април 2016 г., изм. и доп. ДВ. бр.47 от 5 Юни 2018 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.60 от 20 Юли 2018 г.;
- Наредба №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- Наредба №4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки, посл. изм. ДВ бр.66 от 10.08. 2018 г.;

- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии с посл. изм. ДВ бр.55 от 7 юли 2017 г.;
- Наредба №54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ бр.3 от 11 януари 2011 г.;
- Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението, с посл. изм. и доп. ДВ. бр.26 от 29 Март 2019 г.;
- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България, изм. ДВ бр.40 от 16 Май 2006 г.;
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- Наредба №9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти, изм. ДВ. бр.8 от 22 Януари 2002 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г., посл. изм. ДВ. бр.67 от 23 Август 2019 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г., посл. изм. и доп., бр. 94 от 30.11.2012 г., в сила от 30.11.2012 г.
- Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БД	Басейнова дирекция
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ПСОВ	Пречиствателни станции за отпадни води
ДБ	Държавен бюджет

ДЛС/ДГС	Държавно ловно/горско стопанство
ЕРЕВВ	Европейския регистър на емисиите на вредни вещества
ЕРИПЗ	Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсители
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното
разнообразие	ЗВ Закон за водите
ЗЗВВХВП	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексни разрешителни
ЛУП	Лесоустройствен план
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НДНТ	Най-добри налични техники
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие
НПО	Неправителствени организации
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСОБР	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОБ	Общински бюджет
ПДК	Предельно допустими концентрации
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
СЦР	Северен централен район
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
ТБО	Твърди битови отпадъци/такса „битови отпадъци“
dka	Декар
ха	Хектар
t	Тон

АНАСТАС ТРЕНДАФИЛОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБС - БЯЛА

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ ГРАД БЯЛА, ОБЛАСТ ВАРНА

ПРЕПИС – ИЗВЛЕЧЕНИЕ

ПРОТОКОЛ 45

от

30.06.2022 г.

**НА ЗАСЕДАНИЕТО ПРИСЪСТВАХА 7 ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ .
ГЛАСУВАЛИ 7 ОБЩИНСКИ СЪВЕТНИЦИ.**

Със 7 гласа „ЗА“ (Анастас Костов Трендафилов, Тодор Митков Минчев, Блага Георгиева Янакиева, Николай Димитров Тодоров, Стоян Липчев Костов, Станислав Атанасов Суков и Димитър Николов Петров), ОбС гр.Бяла прие

РЕШЕНИЕ № 45 – 362

ОбС гр. Бяла ОБЛАСТ ВАРНА	
изходящ №:.....	143
дата.....	05.10.2022 г.

На основание чл.21, ал.1, т.12 и ал.2 от ЗМСМА, чл. 79, ал. 4 от ЗООС, във връзка с чл. 79, ал. 1 от ЗООС, Общински съвет Бяла

РЕШИ:

ПРИЕМА Програма за опазване на околната среда на Община Бяла, Област Варна за периода 2021 – 2025 година.

**АНАСТАС ТРЕНДАФИЛОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ОБС-БЯЛА**

Изготвил :

Ася Железарова

Гл. експерт в дирекция ПРАБОС